

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Majetková práva autorská a licenční smlouva

Plzeň, 2012

Monika Čamborová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra soukromého práva a civilního procesu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Majetková práva autorská a licenční smlouva

Název studijního programu:	Právo a právní věda
Název oboru:	Právo (6805T003/0)
Konzultant práce:	JUDr. et MgA. Petra Malá Žikovská
Autor práce:	Monika Čamborová
Pracoviště vedoucího práce:	Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního
Místo a rok zpracování:	Plzeň, 2012

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, za odborného vedení vedoucí diplomové práce *JUDr. et MgA. Petry Malé Žikovské*.

Dále prohlašuji, že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2012

Monika Čamborová

Poděkování

Ráda bych poděkovala zejména JUDr. et MgA. Petře Malé Žikovské za odborné vedení a vstřícný přístup, za veškeré připomínky a podněty, které mi věnovala při tvorbě této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat svému současnému zaměstnavateli za cenné informace a podklady, které mi pro účely zpracování mé diplomové práce poskytl a to ve spolupráci s Ochranným svazem autorským, o.s. a Dilia, o.s.

Závěrem bych rovněž ráda poděkovala svým nejbližším za morální podporu během celého studia.

Bibliografický záznam

ČAMBOROVÁ, Monika. Majetková práva autorská a licenční smlouva. Plzeň: Západočeská univerzita, Právnická fakulta, 2012. 110 s. Vedoucí diplomové práce JUDr. et MgA. Petra Malá Žikovská.

Anotace

Diplomová práce „Majetková práva autorská a licenční smlouva“ pojednává o současné legislativní úpravě majetkových práv autorských, která současný zákon vymezuje podle způsobů užití díla a dále o institutu licenční smlouvy, což je klíčový právní pojem relativizace výlučných autorských majetkových práv. Cílem diplomové práce je zhodnocení platné právní úpravy v České republice, s přihlédnutím k zahraniční a komunitární úpravě. Diplomová práce je dělena na dva, resp. tři stěžejní celky, z čehož první celek je věnován úvodu do samotné autorskoprávní problematiky.

V této první části je shrnut samotný pojem, předmět, principy, funkce a koncepce autorského práva, stručně zhodnocena historie s ohledem na mezinárodní a komunitární vývoj.

Druhá část práce se zabývá užitím díla v hmotné a nehmotné podobě, blíže specifikuje jednotlivé druhy užití, dále konkretizuje tzv. jiná majetková práva, zmíněna je rovněž problematika trvání majetkových autorských práv.

V poslední části se diplomová práce věnuje problematice licenční smlouvy, zejména pojmu, náležitostem a licenční odměně, jednotlivým typům licence a skutečností vedoucím k zániku licence.

Autorka práce prokládá jednotlivé kapitoly příklady z praxe, tj. judikaturou a souvisejícími články, které byly uveřejněny v odborných časopisech. Z uvedené judikatury jednoznačně vyplývají odlišné přístupy v rozhodování soudů i přístupu k jednotlivým institutům.

V závěru práce je uvedeno zhodnocení diplomové práce s odkazem na aktuální rozhodnutí Ústavního soudu, které bylo podnětem ke zkoumání souladu současné tuzemské úpravy s úpravou unijní.

Annotation

The thesis, “Proprietary Copyrights and Licence Agreement”, discusses the existing legislation regulating proprietary copyrights, which are defined in the existing laws on the basis of the manners of exploitation of the relevant work, and the concept of licence agreement, i.e. the key legal concept of relativisation of exclusive proprietary copyrights. The objective of the thesis is to evaluate the legislation in the Czech Republic while taking into account foreign and Community provisions. The thesis is divided into two, or rather three key parts, with the first part providing an introduction to the copyright issues.

It summarises the very notion, subject-matter, principles, functions and concept of copyright and provides a brief overview of the history, taking into consideration international and Community development.

The second part of the thesis is concerned with the use of a work in tangible and intangible form, details the individual types of exploitation, further specifies the so-called other proprietary rights and mentions the aspect of the term of existence of proprietary copyrights.

The last part of the thesis is dedicated to the instrument of licence agreement, particularly the notion itself, its requisites and the licence fee, individual types of licences and facts causing expiry of a licence.

The author of the thesis provides practical examples in each chapter, i.e. the case-law and related articles published in professional magazines. The case-law referred to in the thesis clearly shows that there are various approaches in the decision-making of courts and different approaches to the individual instruments.

The conclusion provides recapitulation of the thesis with reference to the recent decision of the Constitutional Court which provided an incentive to examine compliance of the existing national provisions with the provisions of the EU.

Klíčová slova

duševní vlastnictví, autorské právo, autorský zákon, dualistické pojetí autorského práva, užití díla, rozmnožování díla, rozšiřování díla, pronájem díla, půjčování díla, vystavování díla, sdělování díla veřejnosti, jiná majetková práva, licenční smlouva, licenční odměna, výhradní a nevýhradní licence, podlicence, zánik licence

Key Words

intellectual property, copyright, Copyright Act, dualistic approach to copyright, exploitation of work, reproduction of work, dissemination of work, lease of work, lending of work, exhibition of work, communication of work to the public, other proprietary rights, licence agreement, licence fee, exclusive and non-exclusive licence, sub-licence, expiry of licence.

Obsah:

Úvod	12
1 Úvod do autorskoprávní problematiky	14
1.1 Autorské právo jako součást práv k duševnímu vlastnictví	14
1.2 Pojem, předmět, principy, funkce autorského práva	17
1.3 Autorské právo v Čechách s ohledem na mezinárodní a komunitární úpravu	20
1.4 Dualistické pojetí autorského práva s důrazem na výlučná práva majetková	25
2 Majetková práva autorská	28
2.1 Užití díla v hmotné podobě	28
2.1.1 Právo dílo užit	28
2.1.1.1 Pojem	28
2.1.1.2 Obsah práva díla užit	30
2.1.1.3 Uživatel díla a výkon práva dílo užit	32
2.1.1.4 Způsoby užití díla a jejich legální vymezení	33
2.1.1.5 Protiprávní užití	36
2.1.1.6 Užití díla ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí	37
2.1.2 Rozmnožování díla	38
2.1.2.1 Pojem	38
2.1.2.2 Druhy rozmnoženiny díla	38
2.1.2.3 Formy rozmnoženiny díla	40
2.1.2.4 Způsoby rozmnožování díla	42
2.1.2.5 Rozmnožování díla ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí	43
2.1.3 Rozšiřování	44
2.1.3.1 Pojem	44
2.1.3.2 Obsah práva na rozšiřování díla	45
2.1.3.3 Odpovědná osoba	45
2.1.3.4 Institut vyčerpání práva	46
2.1.3.5 Rozšiřování ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí	48
2.1.4 Pronájem	49
2.1.4.1 Pojem	49
2.1.4.2 Účel pronájmu	50
2.1.4.3 Vyčerpání práva	51
2.1.4.4 Nájem nosiče díla	51
2.1.4.5 Pronájem ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí	52
2.1.5 Půjčování	52
2.1.5.1 Pojem	52
2.1.5.2 Výkon práva	53
2.1.5.3 Veřejné právo knihovnické	53
2.1.5.4 Půjčování ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí	54
2.1.6 Vystavování	54
2.1.6.1 Pojem	54
2.1.6.2 Autorskoprávní povaha výstavy	55
2.1.6.3 Vystavování ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí	56
2.2 Užití díla v nehmotné podobě	56
2.2.1 Sdělování veřejnosti - obecně	56
2.2.1.1 Pojem	56

2.2.1.2	Příjem díla a pojem veřejnosti	57
2.2.1.3	Sdělování díla veřejnosti na vyžádání.....	58
2.2.1.4	Zpřístupňování děl na počítačových sítích.....	59
2.2.1.5	Technické zajištění přenosu díla.....	62
2.2.1.6	Sdělování veřejnosti ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí	63
2.2.2	Zvláštní způsob sdělování veřejnosti dle § 23 AutZ	64
2.2.2.1	Provozování rozhlasového a televizního vysílání	64
2.2.2.2	Zpřístupnění díla provozováním vysílání.....	64
2.2.2.3	Výkon práva na provozování vysílání.....	65
2.2.2.4	Výjimky z rozsahu výlučného práva na provozování vysílání.....	66
2.2.2.5	Provozování vysílání ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí	71
2.3	Jiná majetková práva	72
2.3.1	Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla	72
2.3.1.1	Rozsah práva na odměnu	72
2.3.1.2	Povinné osoby.....	73
2.3.1.3	Originál uměleckého díla.....	74
2.3.1.4	Právo na odměnu ve smyslu mezinárodní a komunitární úpravy.....	74
2.3.2	Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla.....	75
2.3.2.1	Právo na dodatkovou odměnu.....	76
2.3.2.2	Povinné osoby.....	76
2.3.2.3	Poskytování reprografických služeb	77
2.3.2.4	Výběr autorských odměn	78
2.3.2.5	Výjimky z práva na autorskou odměnu	79
2.3.2.6	Právo na odměnu ve smyslu mezinárodního a komunitárního práva	79
2.4	Trvání majetkových autorských práv.....	80
2.4.1	Obecná doba trvání majetkových autorských práv.....	80
2.4.2	Díla audiovizuální.....	81
3	Licenční smlouva	82
3.1	Pojem licence v autorském právu	82
3.2	Autorskoprávní licence jako druh právního vztahu	84
3.3	Právní skutečnosti vzniku autorskoprávní licence	86
3.4	Náležitosti licenčních smluv.....	88
3.4.1	Formální náležitosti	88
3.4.2	Obsahové náležitosti	89
3.4.2.1	Podstatné obsahové náležitosti	89
3.4.2.2	Pravidelné obsahové náležitosti	90
3.4.2.3	Vedlejší obsahové náležitosti.....	91
3.5	Licenční odměna	91
3.5.1	Právní povaha licenční odměny	91
3.5.2	Forma licenční odměny.....	94
3.6	Výhradní a nevýhradní licence	95
3.6.1	Výhradní licence	95
3.6.2	Nevýhradní licence	95
3.6.3	Střet licencí	96
3.7	Podlicence	96
3.8	Zánik licence	97
3.8.1	Výpověď licenční smlouvy	97

3.8.2 Zánik licence v souvislosti s právním nástupnictvím.....	98
Závěr.....	99
Resumé	101
Seznam tabulek.....	103
Použité zkratky	104
Použitá literatura.....	106

Úvod

Motto:

„Je třeba povzbudit všechny, kdo tvoří a kdo se chtějí stát tvůrci.“¹

Díky rozvoji informačních technologií ve světě 21. stol. se věda a kultura otevřela novým možnostem. Duševní schopnosti člověka umožnily přechod od primitivní tvorby prehistorických nástrojů přes vynález kola, prvních astronomických a geometrických přístrojů až po objev penicilinu či unikátních počítačových technologií. Výzkum ukázal, že informační technologie hrají v našem životě stále větší roli a stávají se hlavním hnacím motorem celé ekonomiky. Usnadňuje se šíření informací, do tvůrčí činnosti jsou vnášeny nové prvky. To vše slouží budoucímu pokroku v oblasti tvorby a užití děl. Překážkou v cestě tohoto pokroku je však neustále se zvyšující autorskoprávní ochrana, která brání zájmy držitelů autorských práv mnohem více než v minulosti.

Od počátku minulého století lidstvo usiluje o nalezení různých způsobů zachycení zvuku a obrazu, uskutečnění bezdrátového vysílání či přenosu dat za pomoci digitálních nahrávek. Tato tvořivost je ve všech jmenovaných případech výrazem duševních tvůrčích schopností, kterými je člověk nadán. Autorské právo nechrání samotné myšlenky či ideje. Chrání konkrétní díla, konkrétní vyjádření těchto myšlenek, tedy díla v objektivně vnímatelné podobě. Autorský zákon rozvádí jednotlivé formy užití díla při realizaci majetkových práv autora.

Cílem této práce je zanalyzovat autorskoprávní problematiku týkající se majetkových práv autorských a licenční smlouvy, dát možnost nahlédnout do dosud nepublikované rozhodovací praxe soudů a nastínit vývoj, kterým by autorskoprávní praxe mohla dále směřovat. V průběhu své několikaleté studentské praxe v advokátní kanceláři jsem měla možnost úzce spolupracovat s Ochranným svazem autorským, o.s., jehož posláním je správa autorských majetkových práv zastupovaných autorů a členů.

Diplomová práce je členěna do tří hlavních kapitol, které tvoří uzavřený celek, zabývající se majetkovým autorským právem.

¹ čl. 6 (i) Světové deklarace duševního vlastnictví, přijaté valným shromážděním Světové organizace duševního vlastnictví dne 26. září 2000

První kapitola je určitým vodítkem pro pochopení problematiky v dalších kapitolách, jsou v ní vymezeny základní pojmy a koncepce autorského práva s přihlédnutím k mezinárodní a unijní úpravě.

Další z kapitol je vědomě nejrozsáhlejší částí práce, jelikož její význam, dle mého názoru, je pro majetkovou autorskoprávní problematiku klíčový. Postupně jsou zde nastíněny jednotlivé způsoby užití děl, které současný autorský zákon uvádí a i přes snahu o kompletní výčet jsou v některých případech uvedeny a shrnuty jen ty, jejichž význam je dle mého názoru zásadní.

Poslední, závěrečná, kapitola se zabývá autorskoprávní licenční smlouvou jako institutem, který umožňuje nakládání s výlučným majetkovým právem dílo užít. Účelem zavedení smluvních typů v autorském zákoně je usnadnit licenční obchody při souběžném zachování osobnostního základu autorského práva.

Při zpracování diplomové práce jsem při práci s literaturou používala převážně analyticko-syntetické postupy. Další osvědčenou metodou v průběhu celé práce s texty byla metoda komparace a v neposlední řadě též metoda historická, kterou jsem uplatnila zejména v úvodní části diplomové práce.

Tato práce vychází z právního a faktického stavu ke dni 23. 3. 2012. Pokud není stanoveno jinak, jsou právní normy uváděny vždy ve znění všech pozdějších předpisů.

1 Úvod do autorskoprávní problematiky

1.1 Autorské právo jako součást práv k duševnímu vlastnictví

Autorské právo náleží do soukromoprávní kategorie práv k nehmotným statkům. Autorské právo je složeno - vedle osobnostních práv - též z práv majetkových, a lze jej řadit mezi práva duševního vlastnictví.² Základním pramenem autorského práva je zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, který byl od svého vzniku již mnohokrát novelizován a to nejen vzhledem k harmonizaci s komunitárním právem.

Autorské právo je možné pojímat jak v objektivním tak i v subjektivním slova smyslu. V objektivním slova smyslu lze o autorském právu hovořit jako o souboru právních norem, které tvoří zvláštní normativní systém, jenž je dílčím subsystémem práva občanského, resp. práva soukromého³, zatímco autorské právo v subjektivním slova smyslu je dané konkrétní právo, které náleží přímo autorovi díla. V systematice českého soukromého práva se autorské právo řadí do kategorie zvláštních osobnostních práv, zatímco všeobecná osobnostní práva jsou upravena přímo v občanském zákoníku v §§ 11-16.

Pojem duševní vlastnictví, pod který je možno autorskoprávní problematiku podřadit, je užíván již od roku 1967, kdy byla přijata Úmluva o zřízení světové organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization – WIPO). Tato Úmluva byla vyhlášena v České republice jako vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 69/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 80/1985 Sb. Pojem „práv k duševnímu vlastnictví“ se v našem právním řádu objevil v plném legislativním významu až během roku 1990. V počátcích své existence se tento pojem používal převážně v souvislosti s mezinárodním právem veřejným anebo ve spojení s kritikou neomarxistických teorií a pojetí práva.⁴ Do oblasti práv k duševnímu vlastnictví zahrnujeme vedle práva autorského a

² HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1

³ Nejvyšší soud České republiky: K postupu soudu při zvažování, zda došlo k neoprávněnému zásahu do autorského práva. Povaha a základní principy autorského práva. *Právní rozhledy: časopis pro právní vědu a praxi*. Praha: C. H. Beck, 2007, roč. 15, č. 21, s. 797

⁴ TELEČEK, Ivo. Duševní vlastnictví?. *Právník: Časopis pro otázky státu a práva*. 1993, roč. 132, č. 10, s. 872-885

práv s autorským právem souvisejících i práva průmyslová a právo pořizovatele databáze. Právo na ochranu duševních výtvorů je jedním z ústavně chráněných a zaručených práv. Pojem duševního vlastnictví lze chápat jako podmnožinu kategorie práv k nehmotným statkům, do které bývá autorské právo, podle více než sto let staré německé koncepce, rovněž zařazováno.

Nehmotný statek lze definovat jako statek duševní povahy, jehož vnímání popř. užívání je nezávislé na existenci hmotného substrátu. Pro autorské dílo, které je nehmotným statkem je typická tzv. potenciální ubiquita.⁵ Objekt, ve smyslu této specifické vlastnosti díla, může být současně vnímán a užíván neomezeným počtem subjektů, a to bez újmy na jeho podstatě (nespotřebovává se) nebo na jeho funkci (kvalita se užitím nesnižuje).⁶ Nehmotné statky jsou v odborné literatuře členěny na tři rozsáhlé celky a to práva na ochranu osobnosti, práva k nehmotným statkům v oblasti kultury (právo autorské a práva související s právem autorským⁷) a práva průmyslová.⁸ Pojmy duševní vlastnictví a nehmotný statek tvoří synonyma, což je v souladu s prezentací pojmu duševní vlastnictví v evropském kontextu.

Již v prvopočátku lidské existence lze sledovat snahu jedince či určitých skupin označovat výsledky své tvůrčí činnosti tak, aby je bylo možno identifikovat s danou osobou, skupinou nebo lokalitou. Tato tendence se pak projevuje ve snaze prezentovat své autorství, tedy svůj osobní vztah k danému výtvoru nebo produktu. Tato snaha svědčí o touze lidstva identifikovat sebe sama, označit příslušnost ke komunitě prostřednictvím jednoznačných a nezaměnitelných identifikací. Technická i kulturní úroveň současné společnosti se může tímto způsobem dále rozvíjet a přenášet tak technické a kulturní dovednosti z generace na generaci, což je jedním z předpokladů zdárného vývoje společnosti.

Ukázalo se nezbytným vytvořit systém ochrany výsledků duševní tvůrčí činnosti a motivovat tak jedince či skupiny k tomu, aby ve své činnosti

⁵ Potenciální ubiquita je vlastnost nehmotného statku, která je typická nezávislostí působení nehmotného statku na uživatele na daném konkrétním místě.

⁶ KNAF, Karel. *Práva k nehmotným statkům*. 1. vyd. Praha: Codex, 1994. ISBN 80-90-1185-3-4, s. 12

⁷ Pod pojmem práva související s právem autorským lze zahrnout práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu, příbuznost je dána osobnostní povahou uměleckého výkonu, který je v daném případě spojován s konkrétní osobou výkonného umělce. K právům souvisejícím s právem autorským náleží také práva výrobců zvukových záznamů, práva výrobců zvukově obrazových záznamů, práva rozhlasových a televizních vysílatelů a práva nakladatelů.

⁸ Pod pojem práva průmyslová řadíme práva k objevu, vynálezu, průmyslovému vzoru, právo, k obchodnímu jménu, právo k ochranné známce a právo na označení původu výrobku.

pokračovaly. Právní systémy, které si kladou za cíl regulovat vztahy v oblasti tvorby a užití výsledků tvůrčí činnosti usilují prostřednictvím účinných nástrojů o vytváření rovných podmínek při nakládání s nemateriálními hodnotami. Účinný a funkční právní systém je pak schopen nastolit rovnovážné vztahy při materiální i morální stimulaci tvůrců a na druhé straně poskytnout vytváření vhodného prostředí pro užití a přístup k výsledkům jejich činnosti. Neopominutelnou skutečností je nynější možnost globální komunikace, výměny kulturních a technických informací a to prostřednictvím soudobých komunikačních prostředků.⁹

Pro oblast autorského práva český právní řád stanoví zvláštní úpravu licenčních smluvních závazků. Licenční smluvní závazky mají v oblasti autorského práva mimořádný význam. Je nepochybné, že smluvní instituty jsou u autorskoprávně chráněných předmětů oproti mimosmluvním jednoznačně preferovány. Autorka diplomové práce si dovoluje tvrdit, že autorskoprávní smluvní závazky hrají v ekonomicko-společenském systému založeném na hospodářské soutěži stěžejní roli. Jednotliví účastníci hospodářské soutěže stále častěji vstupují do autorskoprávních licenčních závazků. Pro orientaci na poli autorských práv je, s ohledem na koncept autorskoprávní teritoriality, důležitá znalost jak tuzemské, tak i zahraniční právní úpravy.

Na poli autorskoprávním můžeme reflektovat zřetelné snahy o překonání autorskoprávní teritoriality¹⁰ a její nahrazení pomocí nadnárodního principu autorského práva nebo případná harmonizace mezinárodního práva soukromého a to zejména stanovením hraničního ukazovatele, tzv. *lex loci originis*, pro posuzování otázky autorství.

Licenční vztahy vyžadují podrobnou znalost právní úpravy, aby bylo možno právně zajistit kontraktační zájmy zúčastněných stran.¹¹

⁹ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné 3.* 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-466-6, s. 157-159

¹⁰ Při negativním vymezení zásady teritoriality platí autorská práva určitého státu pouze v rámci jeho hranic, zatímco při vymezení pozitivním se autorskoprávní vztahy na území daného státu řídí pouze zákonodárstvím toho konkrétního státu (země ochrany).

¹¹ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 1-4

1.2 Pojem, předmět, principy, funkce autorského práva

Autorské právo v objektivním slova smyslu tedy tvoří souhrn právních norem upravujících vztahy, které vznikají z vytvoření a společenského uplatnění děl literárních, vědeckých a uměleckých. Díla literární, vědecká i umělecká plnila ve vývoji společnosti vždy významnou úlohu. Společenské vztahy vznikající při tvorbě a uplatňování těchto děl si vyžádaly nutnost autorskoprávní úpravy. Při určení vzniku i obsahu autorskoprávních vztahů jsou podstatné dvě základní právní skutečnosti a to vytvoření díla a jeho uplatnění. Zatímco vytvoření díla sice vede ke vzniku autorskoprávního poměru, na druhou stranu je uplatnění díla těžištěm úprav autorskoprávních vztahů.¹²

Předmětem autorského práva je jakékoliv autorské dílo bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam. Autorské dílo označené jako předmět autorského práva je nehmotným statkem, jímž je dílo literární, jiné umělecké nebo vědecké. Jde o jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora jako fyzické osoby. Autorská díla mohou být užívána kdykoliv a kdekoliv na celém světě, současně i následně, neomezeným počtem subjektů, aniž by se spotřebovala a aniž by se mnohonásobným užitím snižovala jejich kvalita.

Ochrana autorského díla vzniká okamžikem, kdy je vyjádřeno v jakékoliv vnímatelné podobě.¹³ Předmět úpravy autorského práva je vymezen v § 1 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů; tedy autorský zákon ve znění pozdějších předpisů. Všechna díla, která mají být předmětem autorského práva, musí vyhovovat tzv. generální klauzuli, která je uvedena v § 2 odst. 1 autorského zákona, a jsou v ní uvedeny pojmové znaky autorského díla.¹⁴ Počítačové programy, databáze, fotografie jsou chráněny analogicky jako díla literární, avšak jen jsou-li původním výsledkem duševní činnosti autora. Jsou dílem nikoli ve smyslu § 2 odst. 1, ale ve smyslu § 2 odst. 2 AutZ. Autorský zákon chrání jak autorská díla samotná, tak i jejich autory i ostatní subjekty autorského práva a poskytuje adekvátní rámec pro ochranu autorských práv v procesu jejich užití.

¹² KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 7-8

¹³ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1

¹⁴ MASOPUSTOVÁ, Hana. Autorský zákon na prahu tisíciletí. *Právní rádce*. 2000, roč. 8, č. 8, s. 17-20

Autorským dílem a taktéž předmětem autorského práva jsou díla vzniklá tvůrčím zpracováním jiného díla včetně překladu díla do jiného jazyka, splňují-li pojmové znaky generální klauzule. Autorský zákon ve svém § 2 odst. 2 vymezuje výsledky činnosti, které autorským dílem dle § 2 odst. 1 sice nejsou, ale považují se za ně užitím fikce. Za autorské dílo je tedy považován počítačový program, databáze za stanovených podmínek, fotografie a díla vytvářená způsobem podobným fotografii, pokud jsou autorovým duševním výtvořem.

Předmětem autorskoprávní ochrany nejsou díla, která jsou z ochrany vyloučena ve veřejném zájmu dle § 3 autorského zákona nebo v důsledku nezpůsobilosti být autorským dílem, což vymezuje § 2 odst. 6 autorského zákona.

Platná právní úprava vychází důsledně z koncepce nepřevoditelnosti autorského práva. Tento koncepční přístup zná jedinou výjimku spočívající v poskytnutí oprávnění k výkonu práva dílo užit, kterou je licence. Licencí zde není míněn skutečný převod, ale pouze konstituování oprávnění třetí osobě k určitému nakládání s daným dílem.¹⁵

Ke vzniku ochrany daného díla, dle platného autorského zákona, není třeba splnění jakýchkoliv formálních záležitostí. Naproti tomu je důležité odlišovat tzv. registraci či evidenci autorských děl prováděnou na soukromoprávním základě některými subjekty. Pro vznik autorskoprávní ochrany jsou tyto registrace právně irelevantní.

Autorský zákon ve svém § 5 jasně formuluje tzv. autorský princip, podle něhož je původním subjektem autorského práva, kterému původně vzniká autorské právo, vždy pouze autor jako fyzická osoba, jež dílo skutečně vytvořila. Toto právo vzniká danému autorovi okamžikem vytvořením díla, čímž se rozumí okamžik faktického vzniku díla. Autorské dílo musí vyhovovat pojmovým znakům autorského díla uvedeným v § 2 odst. 1, případně § 2 odst. 2 AutZ a musí být vytvořeno na základě vlastní tvůrčí činnosti fyzické osoby. Právnícká osoba může být pouze odvozeným subjektem práva autorského.¹⁶

Funkce autorského práva nespočívala nikdy jen v zajištění zájmů autorů, normy autorského práva sledovaly vždy též zajištění zájmů uživatelů autorských děl. V období kapitalistické společnosti se dostala do popředí ochrana zájmů

¹⁵ TELEČ, Ivo. Licenční smlouva podle českého autorského zákona. *Duševné vlastnictví*. 2001, roč. 5, č. 3, str. 7-12

¹⁶ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné* 3. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-466-6, s. 159-165

podnikatelů v kulturní oblasti (nakladatelů, výrobců gramofonových desek atp.). Autoři proti těmto subjektům mnohdy těžce bojovali o zajištění existence svých práv. V normách autorského práva se postupem času začala uplatňovat i ochrana zájmů celé společnosti reprezentované státem. Počátky tohoto vývoje můžeme vidět ve vymezení tzv. zákonných licencí. Zajímavostí je, že český autorský zákon z r. 1926 obsahoval v § 23, 24, 29, 33, a 174 řadu konkrétních zákonných licencí.

Funkci autorského práva můžeme rozlišovat jako přímou a nepřímou. Základním úkolem, který je součástí přímé funkce je zajistit ochranu celospolečenských zájmů a oprávněných zájmů autorů. Druhým důležitým úkolem přímé funkce je zajistit podmínky pro mezinárodní kulturní výměnu. Důležitým prostředkem ke splnění tohoto úkolu je účast na mnohostranných autorskoprávních úmluvách a uzavírání dvoustranných dohod mezi jednotlivými státy. Nepřímo vykonává autorské právo významnou funkci při ekonomickém zajišťování ochrany rozmnoženin. Ekonomická hodnota rozmnoženin je jen v malé míře závislá na majetkové hodnotě autorského práva k reprodukci a řídí se zákonem hodnoty. Normy autorského práva se významnou měrou podílejí na ochraně právního oběhu těchto rozmnoženin. Zásah třetí osoby do autorského práva tvoří zpravidla i zásah do práv rozšiřovatele těchto rozmnoženin (např. nakladatele), která jsou od práv autora odvozena a chrání i právní oběh těchto rozmnoženin.¹⁷

¹⁷ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 9-10

1.3 Autorské právo v Čechách s ohledem na mezinárodní a komunitární úpravu

Poprvé byla na území bývalého Rakouska – Uherska autorskoprávní ochrana zakotvena v Císařském patentu z 19. října 1846.¹⁸ V tomto předpise byly formulovány zásady pro ochranu děl literárních, hudebních, výtvarných. Tato úprava měla zamezit mechanickému rozmnožování děl a v případě děl dramatických činila opatření, která měla zamezit neoprávněnému veřejnému provozování. Tento zákon byl novelizován Ministerským nařízením č. 6/1859 ř. z. a zákonem č. 78/1893 ř. z. Roku 1895 byl přijat další stěžejní předpis ve vývoji autorských práv a to zákon č. 197/1895 ř. z., o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým, k novelizaci tohoto zákona došlo zákonem č. 58/1907 ř. z. Zmíněná úprava platila pro historické země rakouského mocnářství, zatímco na Slovensku bylo v platnosti uherské právo v podobě zákona č. XVI z roku 1884.

Nově vzniklý Československý stát převzal řád rakouský včetně úpravy autorských práv a to v podobě tzv. recepční normy, tj. zákona č. 11/1918 Sb. z. Již v roce 1923 byl přijat zákon č. 106/1923 Sb., o nakladatelské smlouvě a o tři roky později zcela nově pojatý autorský zákon opírající se o koncepci francouzské úpravy autorského práva. Byl jím předpis č. 218/1926 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), který byl novelizován až v roce 1936. Tento zákon upravoval nakladatelskou smlouvu, zabýval se i dalšími typy autorských smluv a to např. smlouvou o veřejném provozování díla, o vytvoření díla a o jeho užití. Tato autorskoprávní úprava stanovila dobu trvání práv a podmínky nakládání s tzv. volným dílem. Zajímavé je, že k unifikaci autorského práva došlo na našem území ještě před unifikací občanskoprávního zákonodárství.

V roce 1953 byl vydán zcela nový autorský zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském. Tento zákon byl reakcí na nově přijatý občanský zákoník z roku 1950. Tento zákon zachoval odvozenost autorských práv od osoby autora, avšak současně zavedl přísnou státní reglementaci jejich faktického užití. Dále tento zákon upravoval postavení autorskoprávních organizací a kulturních fondů, ale zároveň vylučoval z podnikání v oblasti kultury soukromé subjekty.

¹⁸ císařský patent z roku 1846 č. 922 s. b. z. s

Po přijetí nového občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. došlo rovněž k přijetí nového autorského zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon). Tento zákon tvořil, ve znění novel provedených zákony č. 89/1990 Sb., č. 468/1991 Sb., č. 318/1993 Sb., č. 237/1995 Sb., č. 86/1996 Sb. a č. 191/1999 Sb. do přijetí současného autorského zákona z roku 2000, základ české právní úpravy.

Zákon č. 35/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, „nerozlišoval autorská práva na osobnostní a majetková, v jeho pojetí bylo autorské právo právem jednotným a výlučným, které prostřednictvím jednotlivých dílčích oprávnění (právo na ochranu autorství, právo s dílem nakládat a právo na autorskou odměnu) zajišťovalo ochranu nemateriálních i materiálních zájmů autora či jiných oprávněných osob.”¹⁹ Autorskoprávní ochrana zaznamenala výraznou změnu zejména novelou z r. 1990, která rozšířila předmět autorskoprávní ochrany na programy počítačů (pokud splňovaly pojmové znaky děl podle autorského zákona), dala možnost zhotovení rozmnoženiny vydaného díla a nově upravila právní vztah mezi zaměstnavatelem a autorem, který dílo vytvořil ke splnění povinností vyplývajících z pracovního poměru.²⁰

Autorský zákon z roku 1965 byl nahrazen novým autorským zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Tato nová úprava autorského práva se snažila maximálně harmonizovat úpravu českého autorského práva s úpravou komunitární a vytvořila tak pro oblast právní regulace autorského práva ve vztahu ke sjednocené Evropě v zásadě kompatibilní právní předpis.

Od přijetí nového autorského zákona z roku 2000 došlo dosud k deseti novelizacím a to zákony č. 81/2005 Sb., č. 61/2006 Sb., č. 186/2006 Sb., č. 216/2006 Sb., č. 168/2008 Sb., č. 41/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 153/2010 Sb. a č. 424/2010 Sb. a novelou účinnou k 1. 1. 2012 přijatou zákonem č. 420/2011 Sb.

První novela se do povědomí veřejnosti dostala zejména zavedením kontroverzní výjimky z placení odměn kolektivním správcům za provozování vysílání v hotelových pokojích. Tato novela se stala předmětem kritiky i ze strany

¹⁹ PECHA, Richard. K institutu „obnovy trvání autorských a majetkových práv“ dle § 106 odst. 3 autorského zákona. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 11, s. 558

²⁰ NESNÍDAL, Jiří. Autorská práva. *Ekonom*. 1994, roč. 38, č. 3, s. 55-56

orgánů Evropských společenství. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, č.j. 3 Co 34/2007-65, ze dne 19. února 2008²¹ potvrdilo rozpor zmíněné úpravy Sb.

s mezinárodním právem a přiznalo autorům a dalším nositelům práv chráněných autorským zákonem právo na odměny i za období účinnosti novely č. 81/2005 Sb.

Text zákona byl následně změněn novelou zákona č. 216/2008 Sb., která si kladla za cíl importovat směrnice Evropských společenství přijaté po schválení autorského zákona. Tuto novelu lze považovat za novelu tzv. technickou, jelikož nepřinesla převratné změny do platného autorskoprávního legálního pojetí, o čemž svědčí i nulová legisvakanní lhůta při jejím přijetí dne 22. 5. 2008 Sb., kdy rovněž nabyla účinnosti.²² Nepřímo byl autorský zákon novelizován zákonem č. 552/2005 Sb., kterým se změnil znění zákona č. 111/1998 Sb., zákon o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.²³

Pokud se pohybujeme na úrovni mezinárodněprávní, Česká republika je členem Světové organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization – WIPO), která vznikla jako odborná mezinárodní organizace OSN za účelem podpory ochrany duševního vlastnictví na celém světě.

Česká republika je dále od roku 1921 vázána Bernskou úmlouvou²⁴ na ochranu literárních a uměleckých děl z roku 1886. Pařížským zněním této Úmluvy je Česká republika vázána od 11. dubna 1980, vyhlášena byla pod č. 133/1980 Sb., ve znění vyhlášky č. 19/1985 Sb. Bernskou úmluvu spravuje UNESCO a Mezinárodní úřad práce. Bernská úmluva koncipuje ve svém znění zásadu minimální ochrany, zásadu univerzality, dále zásadu neformální ochrany podle čl. 5 odst. 2, zásadu teritoriality, zásady asimilace podle čl. 5 odst. 1 a 3, zásadu kompatibility podle čl. 20 či zásadu jednomyslnosti podle čl. 27. Bernská úmluva obsahuje kromě výlučných osobnostních práv taktéž výlučná autorská

²¹ srov. rozsudek Krajského soudu v Praze, č.j. 36 C 115/2005-38 ze dne 26. února 2007, potvrzující rozsudek Vrchního soudu v Praze č.j. 3 Co 34/2007-65 ze dne 19. února 2008. Obě tato rozhodnutí mají návaznost na rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci C-306/05 (SGAE v. RAFAEL HOTELESS SA ze dne 6. prosince 2006

²² TŮMA, Pavel. Harmonizační novela autorského zákona si nechala prostor pro další novelu. *Právní zpravodaj*. 2006, č. 8, s. 1

²³ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné* 3. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-466-6, s. 166-167

²⁴ Mezinárodní působnost Úmluvy nastala pro republiku Československou dnem 22. února 1921 se zařazením do čtvrté kategorie států, pokud jde o příspěvky podle čl. 23 předmětné úmluvy.

práva majetková (tzv. katalog práv), dobu ochrany, výjimky a omezení výlučných práv autora. Úmluva jako první upravuje tzv. třístupňový test.²⁵

Dále je Česká republika smluvním státem Mezinárodní federace fonografického průmyslu (IFPI), která sdružuje výrobce a distributory zvukových a zvukově obrazových záznamů. Přistoupením k Úmluvě o mezinárodním zápisu audiovizuálních děl, přijaté v roce 1989 v Ženevě, se stala členem Unie pro mezinárodní zápis audiovizuálních děl, jejímž posláním je posílit právní ochranu při nakládání s audiovizuálními díly a tím podpořit jejich tvorbu a mezinárodní oběh a zároveň přispět v boji proti pirátství v této oblasti.²⁶

Dne 6. září 1952 nabyla účinnosti Všeobecná úmluva o autorském právu uzavřená v Ženevě, k jejíž revizi došlo v Paříži dne 24. července 1971. Česká republika je členem od 6. ledna 1960. Smlouva není na rozdíl od Bernské úmluvy spravována WIPO, byla uzavřena pod patronací UNESCO. Její stěžejní význam spočívá v zakotvení tzv. copyrightové doložky, prostřednictvím které je autorům z členských států neformální ochrana zajištěna ochrana i v členských státech, jejichž národní právo je založeno na principu formální ochrany. Pro státy, které jsou signatáři současně Bernské úmluvy, se Všeobecná úmluva nepoužije.

Od 14. srpna 1961 se náš stát účastní Mezinárodní úmluvy o ochraně výkonných umělců zvukových záznamů a rozhlasových organizací, která byla dne 26. října 1961 uzavřena v Římě. Tato úmluva upravuje minimální úroveň ochrany majetkových práv výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních vysílatelů.

Zásadní úlohu na poli autorského práva má Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy ze dne 19. června 1980, jež byla uveřejněna pod č. 64/2006 Sb. m. s., ve znění pozdějších změn.

V rámci dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) byla uzavřena dohoda o obchodních aspektech práv pro duševní vlastnictví („Dohoda

²⁵ Třístupňový test (tzv. the Three-step test) slouží ke zjištění, zda skutek (např. citace cizího vědeckého díla ve vlastním díle, jímž bylo, nebo má být zasaženo do cizího práva autorského, do některého cizího práva souvisejícího s právem autorským anebo cizího práva databázového, je dovoleným chováním, anebo nikoliv. Jedná se o aplikované vědecké testování poměrnosti cíle a prostředku v prostředí ochrany práva autorského a některých dalších soukromých subjektivních práv. Výsledkem je pak posouzení poměrnosti zásahu do cizího práva z hlediska obecného dobra, a to zejména obecného dobra kulturního.

²⁶ NESNÍDAL, Jiří. Autorská práva. *Ekonom.* 1994, roč. 38, č. 3, s. 55-56

TRIPS”) dne 15. dubna 1994. Česká republika dohodu TRIPS uplatňuje od 1. ledna 1996. Tato dohoda upravuje celou oblast práv k duševnímu vlastnictví. Ve svém čl. 13 taktéž upravuje tzv. třístupňový test. Dohoda TRIPS poprvé na mezinárodní úrovni upravila závazky členských států, které mají přijmout v oblasti vynucování práva.²⁷

Nejnovějšími mezinárodními smlouvami jsou tzv. internetové smlouvy z roku 1996. První z nich nese název Smlouva WIPO o právu autorském (WCT – World Intellectual Property Organization Copyright Treaty, sdělení MZV č. 33/2002 Sb. m. s.) a Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech (WPPT – World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty), sdělení MZV č. 48/2002 Sb. m. s. Tyto smlouvy zpřesňují nové způsoby užití v digitálním prostředí včetně Internetu a významně aktualizují mezinárodní ochranu autorského práva a práv s ním souvisejících.

Z čl. 69 Evropské dohody zakládající přidružení České republiky k Evropským společenstvím, vyplývala nutnost harmonizace právních předpisů, kterou se v autorskoprávní sféře podařilo naplnit přijetím zákona č.121/2000 Sb. Do oblasti této úpravy spadá velké množství inkorporovaných směrnic.²⁸

Z hlediska evropského významu je podstatný návrh dokumentu Evropské komise „Zelená kniha – autorské právo ve znalostní ekonomice”, která by měla být podpůrným bodem k diskusi ohledně šíření znalostí v oblasti výzkumu, vědy v online-prostředí, zejména v prostředí Internetu.

²⁷ BRAGA, Carlos A. Primo, Carsten FINK a Claudia Paz SEPULVEDA. Intellectual Property Rights and Economic Development. 1st. print. Washington: THE WORLD BANK, 2000. ISBN 0-8213-4708-X, p. 9

²⁸ Např. 1) směrnice 2004/48/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví, 2) nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I.), 3) směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991, o právní ochraně počítačových programů, 4) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících atd.

1.4 Dualistické pojetí autorského práva s důrazem na výlučná práva majetková

Oproti předchozí monistické úpravě autorských práv, tj. úpravě před účinností zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona, je nynější úprava postavena na dualistickém principu, který práva majetková a osobnostní vnímá jako dva nejednotné celky. Ke koncepční změně z monistické úpravy na dualistickou vedly převážně snahy o harmonizaci s komunitárním právem, kdy zejména v případech výkonu autorských práv jinou osobou nežli autorem podle předchozího autorského zákona vykonavatel vykonával dané právo jako celek a nikoliv jen práva majetková, jak stanovila právo komunitární.²⁹

Autorské právo zahrnuje výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková.³⁰ Autor při výkonu práv majetkových vykonává též práva osobnostní. Kupříkladu právo autora na zpracování díla má silný osobnostní základ, svým charakterem však jde o právo majetkové. Pro účely této práce se autorka diplomové práce soustřeďuje výhradně na problematiku autorských práv majetkových.

Majetková práva jsou práva s ekonomicko-hospodářským významem. Majetková práva zahrnují právo dílo užit a nechat užit a dále jiná majetková práva, kterými jsou právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro vlastní potřebu. Mezi jiná majetková práva lze řadit další práva, výslovně neuvedená v oddílu 3 dílu 3 Hlavy I. AutZ, a to právo na odměnu za půjčování originálu nebo rozmnoženiny vydaného díla, právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový či zvukově obrazový záznam a právo na přiměřenou dostatečnou odměnu v případě, kdy licenční odměna není stanovena v závislosti na výnosech z využití licence a její výše a ukáže se jako nepřiměřeně nízká. Dalším jiným majetkovým právem je právo výkonných umělců a výrobců zvukového záznamu na odměnu za užití uměleckého výkonu zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům vysíláním nebo přenosem vysílání a za takové užití takového záznamu.

²⁹ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné* 3. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-466-6, s. 159-165

³⁰ blíže ČERMÁKOVÁ - VLČKOVÁ, Adéla a Vladimír SMEJKAL. *Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-744-7, s. 87- 97

Majetkových práv se autor nemůže vzdát, jsou nepřevoditelná, nelze je postihnout výkonem rozhodnutí a neoceňují se (a to ani ve vztahu k dědictví). V případě odúmrti připadají autorská majetková práva státu.³¹

Zákon omezuje výlučnost majetkových práv autorských v případech tzv. mimosmluvního užití díla, konkrétně v případě užití děl vyňatých z ochrany ve veřejném zájmu, užití volného díla, volných užití díla a zákonných licencí. Pojem užití díla ale zákon nevymezuje, nicméně z textu zákona lze dovodit, že zákonodárce chápal užitím díla zpřístupnění díla veřejnosti a dále jako rozmnožování nad rozsah užití pro osobní potřebu fyzické osoby.

Oprávnění k výkonu díla užit (dále bod 2 Diplomové práce – Majetková práva autorská) zákon označuje v § 46 odst. 1 autorského zákona jako licenci. Autor tuto licenci uděluje dle § 46 a násl. autorského zákona licenční smlouvou. Poskytnutím licence ovšem právo autorovi nezaniká, nýbrž se na určitý čas oslabuje a to v podobě strpění zásahu do práva dílo užit jinou osobou v rozsahu, který vyplývá ze smlouvy.

Ustanovení § 12 odst. 3 autorského zákona zařazuje právo autora na přístup k dílu vyjádřenému prostřednictvím věci mezi právy majetková, ačkoliv povaha by se dala spíše označit za osobnostněprávní.

V katalogu práv, který nalezneme v § 12 AutZ, je uvedeno právo autora na rozmnožování díla, právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla, právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla, právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla, právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla, právo na sdělování díla veřejnosti, kam můžeme zařadit zejména právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla, právo na vysílání díla rozhlasem či televizí a právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla. Způsoby užití díla demonstrativně vymezuje autorský zákon v § 13 až § 23.

Prvním prodejem vlastnického práva k originálu nebo jiným prvním převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině ve hmotné podobě se naplňuje tzv. zásada vyčerpatelnosti práva na rozšiřování. Tato zásada, v případě, že dojde prodeji nebo převodu práva na území členského státu Evropských společenství nebo jiné smluvní strany Dohody o Evropském

³¹ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1

hospodářském prostoru, značí, že ve vztahu k prodávanému či převáděnému dílu, právo autora na rozšiřování pro území členských států Evropských společenství a ostatních smluvních stran Dohody o Evropském hospodářském prostoru bylo vyčerpáno, aniž by bylo dotčeno právo na pronájem a právo na půjčování dle § 14 odst. 2 autorského zákona. Autor tak ztrácí kontrolu nad opětovným prodejem tohoto originálu či rozmnoženiny díla.

Autorský zákon je koncipován na principu konstitutivního převodu práva a dále na principu nezczizitelnosti majetkových práv (§ 26 autorského zákona). Majetková práva, jako práva s prvky osobnostními, nelze postihnout výkonem rozhodnutí a nelze je proto ani zahrnout do konkurzní podstaty. Majetková práva jsou nepřevoditelná a v § 17 odst. 5 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, je výslovně uvedena jejich neocenitelnost. Výkonem rozhodnutí lze tedy postihnout pouze pohledávky vzniklé z relativních autorských práv.

Promlčena mohou být pouze majetková práva relativní povahy a to dle § 101 a násl. Relativní práva majetkové povahy vznikají ve vztahu k individuálně určenému subjektu z licenčních smluv či jiného oprávněného užití autorského díla, popř. z porušení autorského práva.

Majetková práva jsou dle § 460 a násl. předmětem dědictví. V případě, že dědictví nepřijme žádný z dědiců, nestává se dílo před uplynutím doby trvání autorských práv volným, v souladu s občanskoprávní úpravou majetková práva nabude stát jako odúmrt' dle § 462 autorského zákona. Stát může majetková práva zdědit jako dědic na základě závěti dle § 461 odst. 1. Stejný postup bude zachován i v případě, kdy právnická osoba, která zdědila majetková práva k dílu, zanikne bez právního nástupce dle § 26 odst. 3 autorského zákona. Pokud zdědí majetková práva stát nebo státu majetková práva případnou, vykonává je dle § 26 odst. 2 po zrušení Státního fondu kultury České republiky Ministerstvo kultury a pokud jde o díla audiovizuální, tak Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie.

Právo na autorskou odměnu není právo absolutní povahy, nýbrž relativní nárok ze smluvního vztahu. Z neoprávněného užití díla tedy nevyplývá nárok na autorskou odměnu, nýbrž nárok na vydání bezdůvodného obohacení dle § 451 ObčZ a násl. a § 40 odst. 3 autorského zákona).³²

³² ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné* 3. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-466-6, s. 196-200

2 Majetková práva autorská

2.1 Užití díla v hmotné podobě

2.1.1 Právo dílo užít

2.1.1.1 Pojem

Právo dílo užít je z hospodářského hlediska nejvýznamnějším a hlavním majetkovým autorským právem, které vyjadřuje majetkoprávní panství autora nad jeho dílem. Institut užití díla je tradičně zásadním pojmem tuzemské autorskoprávní legislativy, mezinárodních autorskoprávních smluv i práva komunitárního.

Samotný pojem užití díla není v současnosti autorským zákonem vymezen. Do účinnosti novely autorského zákona č. 216/2006 Sb., byl pojem užití díla nepřímou definován prostřednictvím taxativního výčtu jednotlivých způsobů užití díla. Současný autorský zákon podává demonstrativní výčet způsobů užití díla a tak je výklad pojmu užití díla ponechán rozhodovací praxi a nauce.

Navzdory tomu, že výlučné majetkové právo dílo užít je legislativně koncipováno jako výlučné pozitivní právo autora nakládat s dílem, neexistuje ve společnosti na výkon tohoto práva bezpodmínečný právní nárok. Samotný výkon práva dílo užít může být omezen z titulu soukromých práv jiných osob.³³ Majetkové autorské právo dílo užít je významné jako právo negativní, což znamená právo autora, aby vyloučil ostatní osoby z užívání jeho díla bez jeho souhlasu.³⁴ Dle profesora Knapa jsou skupinou náležící do autorských práv, která vykazuje prvek majetkový, konkrétně právo na nakládání s dílem a právo na autorskou odměnu. Právo nakládat s dílem se historicky vyvinulo jako právo celistvé, vztahující se na jakékoliv formy užití³⁵. Teprve později došlo v důsledku technického rozvoje k diferenciaci způsobů užití díla a taktéž k diferenciaci

³³ srov. např. právo na ochranu dobré pověsti právnické osoby dle § 19 b) odst. 2 ObčZ, právo na ochranu osobnosti dle § 11 ObčZ; z titulu práva veřejného pak např. trestný čin hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení dle § 355 TrZ, ohrožování mravnosti dle §§ 191 a 192 TrZ atp.

³⁴ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 165-166

³⁵ např. u nás § 2 císařského patentu z r. 1846 stanovil, že autorovi přísluší výlučné právo „mit seinem Erzeugnisse nach Willkür zu verfügen“

jednotlivých dispozičních oprávnění autora. Tento vývoj se promítl hlavně v Bernské úmluvě. Pod vlivem této Úmluvy pak jednotlivé zákonné úpravy vytyčily jednotlivá dispoziční oprávnění autora³⁶. Ovšem dle názoru uvedeného autora ani o těchto právech nelze mluvit jako o právech ryze majetkových, neboť vyvěrají z autorskoprávního poměru, který je vzhledem ke vzniku autorského díla, především určován rysem osobnostním. Dále je nutno podotknout, že o těchto právech nelze hovořit jako o právech osobních a to vzhledem ke značnému majetkovému reflexu. Profesor Knap tudíž tato práva považuje za práva smíšená. Za ryze majetkové právo zmiňovaný autor považuje pouze právo pohledávky na autorskou odměnu vzniklé z konkrétního závazkového vztahu, neboť se toto právo již odpoutalo od osobněprávního základu a žije svým vlastním životem.³⁷

Pojem užití díla můžeme členit na užití pro vlastní osobní potřebu, popř. vlastní vnitřní potřebu, na soukromé a dále na uplatnění díla ve společnosti, což lze označit jako užití veřejné. Není přitom rozhodující, zda jde o veřejné šíření za účelem dosažení zisku či nikoliv, šíření úplatně či bezúplatně.³⁸ Dílo jako takové lze šířit prostřednictvím hmotného zachycení díla, tj. hmotnými nosiči, což jsou originály či rozmnoženiny díla, na nichž je rozmnožené dílo hmotně a obvykle trvale zachyceno. Naopak pomíjivé čili efemérní šíření připadá v úvahu pouze prostřednictvím vlnové a podobné materializace díla bez jeho hmotného zachycení na určitý podklad (nosič díla) jako na věc.

Výše uvedené třídění je normativně zakotveno v autorském zákoně jako prostředek k vymezení pojmu užití díla. V mnoho případech dochází k mísení různých způsobů užití díla, což se následně projevuje i v obsahu licenčních smluv a taktéž v rozsahu nabyté licence. Licence musí obsahovat všechny způsoby užití konkrétního díla, v opačném případě se jedná o zásah do výlučného autorského práva dílo užít a to ve vztahu ke každému jednotlivému způsobu užití, které není v licenční smlouvě zohledněno.³⁹

³⁶ např. autorský zákon z r. 1926 stanovil konkrétní diferencovaná dispoziční oprávnění v § 21, 27, 31, 36 a 37, aniž by stanovil obecné dispoziční právo.

³⁷ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 76-77

³⁸ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 168-167

³⁹ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 167

2.1.1.2 Obsah práva díla užit

„Subjektivní autorské právo jako takové je zakotvení morální i hmotné zainteresovanosti autora na společenském uplatnění díla. Lze proto vymezit subjektivní autorské právo jako výlučné právo autora, aby všemi zákonem dovolenými způsoby podle své úvahy uplatnil své zákonem chráněné nemajetkové i majetkové zájmy na společenském využití jím vytvořeného díla.“⁴⁰

Obsahem subjektivního práva dílo užit je výlučné právo užit dílo samotným autorem a dále výlučné právo udělit svolení k užití díla, tj. licenci, jiné osobě. Užití díla lze dále rozdělit na užití se svolením autora, užití díla bez svolení autora a protiprávní užití. Dále by autorka diplomové práce blíže uvedla několik poznámek k jednotlivým způsobům rozdělení institutu užití díla.

Užití díla se svolením autora znamená možnost užití díla, jejímž prostřednictvím uděluje autor nabyvateli oprávnění k nakládání s dílem. Toto oprávnění autor uděluje smlouvou, a to zpravidla za odměnu. Jako typovou smlouvu autorský zákon označuje smlouvu licenční a její podtypy, tj. smlouvu nakladatelskou a podlicenční, o kterých bude autorka práce hovořit dále v textu diplomové práce. Smluvní užití je zákonem upřednostňováno, což vyplývá i ze systematického pojetí autorského zákona a ze samotné povahy práva soukromého. U svolení k užití díla, uděleného smlouvou, se v angličtině používá zmezinárodněly výraz „courtesy of...“ (tj. z laskavosti určité osoby).

Dle rozhodnutí NS 6 Tdo 1193/2003 je zákonnou podmínkou užití díla dle § 14 zák. č. 35/1965 Sb., svolení autora s užitím díla, nikoli pouhá žádost podaná ochranné organizaci, která zastupuje autory, o udělení souhlasu s užitím děl. Zákon s dodatečně učiněným souhlasem nespojuje možnost užití díla.⁴¹

Dalším způsobem užití díla je užití bezesmluvní, které můžeme dále rozlišovat na zákonné užití díla (ex lege), do kterého zařazujeme tzv. volné užití díla a zákonnou licenci, dále výrok soudu obsažený v enuciátu pravomocného rozsudku soudu a nahrazující podle § 161 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, chybějící souhlasný projev vůle autora.⁴²

⁴⁰ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 63-64

⁴¹ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 177

⁴² Tato forma se dle současného autorského zákona objevuje již pouze v případě užití děl spoluautorských a to v případech, kdy spoluautor brání bez vážných důvodů nakládání s dílem.

Dle profesora Knapa je základní formou uplatňování autorských děl ve společnosti samotná realizace subjektivního autorského práva, nicméně není formou jedinou. Celospolečenský zájem na tvorbě autorských děl a na uspokojení potřeb vědy, techniky a umění vyžaduje, aby autorské právo zajistilo způsoby užití děl i bez svolení autora. Výše jmenovaný autor v tomto případě rozlišuje případy volného užití děl, zákonné licence a licence nucené. V případě zákonných licencí opět rozlišuje mezi licencemi bezplatnými a licencemi právními. Společným jmenovatelem výše uvedených způsobů užití děl je skutečnost, že tvoří výjimku ze zásady, že cizího díla lze užit jen se svolením autora a proto je nutné všechna ustanovení vztahující se k výše zmíněným způsobům užití vykládat přísně restriktivně. Z mezinárodního hlediska je třeba konkrétní licence zkoumat ve vztahu k právům zajišťovaným RÚB a to proto, že by ze strany České republiky mohlo dojít k porušování závazků, pokud by Česká republika vůči cizím subjektům uplatňovala tuzemskou autorskoprávní úpravu u díla, pro něž Česká republika není zemí původu, což vyplývá z čl. 5 RÚB.⁴³

Poslední možností užití díla bez svolení autora je úřední přivolení obsažené v enuciátu pravomocného rozhodnutí soudu či orgánu veřejné správy. Tradičně se jedná o způsob užití díla na základě tzv. úřední čili nucené licence. Současný autorský zákon pojem úřední licence nezná. Právní úpravu úřední licence překladatelské nalezneme pouze ve VÚAP (čl. V odst. 2), avšak tato právní úprava nabízí smluvnímu státu Úmluvy pouze možnost úpravy tohoto smluvního typu vlastním zákonodárstvím a toto ustanovení tak není přímo aplikovatelné, jedná se pouze o ustanovení zmocňovací. V tomto případě tedy nemůže být naplněna jedna z podmínek přímé aplikovatelnosti mezinárodní smlouvy na našem území, což je rozpor zákona a mezinárodní smlouvy ve smyslu čl. 10 Ústavy. Mezinárodní právo autorské tak dává České republice oprávnění prostřednictvím VÚAP upravit institut úřední licence překladatelské za podmínek v Úmluvě uvedených, nicméně, jak již bylo řečeno, platný český autorský zákon však této možnosti nevyužívá.⁴⁴

Práva týkající se protiprávního užití řeší střet oprávněných zájmů autora se zájmy obecnými tak, aby výkonem absolutního autorského práva nedošlo

⁴³ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 125-126

⁴⁴ TELEČEK, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 162-166

k narušení rozumného uspořádání vztahů ve společnosti. Protiprávnímu užití děl se autorka práce rozhodla věnovat samostatnou podkapitolu.

2.1.1.3 Uživatel díla a výkon práva dílo užit

Uživatelem díla je osoba, která dílo skutečně užívá. Uživatelem je zásadně osoba, která svým jednáním na vlastní odpovědnost naplní znaky užití díla ve smyslu autorského zákona. Za uživatele nelze považovat objednatele služby, poskytovatele zařízení či příjemce služby, ale ani návodce, organizátora či pomocníka. Těmto osobám může vzniknout autorskoprávní odpovědnost za delikty ohrožovací či za zvláštní autorskoprávní delikty nebo vznik odpovědnosti správně právní či trestně právní v podobě trestné součinnosti. Pokud určitá osoba neužívá dílo na vlastní odpovědnost, uživatelem díla není. Jako příklad v tomto případě poslouží zaměstnanec při výkonu povinností vyplývajících z pracovněprávního vztahu nebo osoba, která spustí služby provozovanou třetí osobou, jako např. vloží nosič do kopírovacího stroje. V těchto výše zmíněných případech odpovídá zaměstnavatel či provozovatel služby. V případě užití díla jeho rozmnožováním je pak nutné posoudit, zda-li se jedná o pronájem přístroje, za jehož pomoci provádí nájemce na vlastní odpovědnost rozmnožování díla, nebo zda jde o provozování rozmnožovací služby, byť v rámci samoobslužného provozu.⁴⁵

Je třeba důrazně odlišovat termín „užití díla“ od termínu „použití díla“, který je obsahově širší. Pro příklad uveďme, že použití předmětu denní potřeby k účelu, za kterým byl vyroben, nepředstavuje bez dalšího užití díla užitého umění.⁴⁶

Současný autorský zákon nepřipouští translativní převod autorských práv a to ani práv majetkových. Při oprávnění k výkonu dílo užit se jedná o konstituování majetkového oprávnění k výkonu práva dílo užit. Autor si sice zachovává autorské právo na užití díla, nicméně toto právo omezuje o oprávnění, které na základě autorského zákona poskytl jiné osobě. Omezení autora jako takového spočívá v jeho povinnosti strpět výkon oprávnění v rozsahu uděleném smlouvou.

⁴⁵ viz. platební rozkaz vydaný Městským soudem v Praze ve sporu Dilia, o.s. proti společnosti COPY SALOON s.r.o., č.j. 31 C 118/2011 – 25 ze dne 1. 11. 2011

⁴⁶ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 167–169

2.1.1.4 Způsoby užití díla a jejich legální vymezení

O jednotlivých způsobech užití díla pojednával i dříve platný zák. č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných právní předpis a rovněž nařízení vlády ČSR č. 159/1969 Sb.⁴⁷

Současný autorský zákon podává demonstrativní výčet způsobů užití díla. První skupinou jsou tzv. práva k nepřímému sdělování někdy označována jako tzv. mechanická práva, která souvisejí s fixací díla do hmotného nosiče a následným nakládáním s tímto nosičem. Do této skupiny můžeme zařazovat práva spočívající v rozmnožování díla (§ 13 AutZ), v rozšiřování originálu nebo rozmnoženin díla, např. prodejem či jiným převodem, dovozem, vývozem atp. (§ 14), práva týkající se pronájmu originálu či rozmnoženiny díla (§ 15), půjčování originálu či rozmnoženiny díla (§ 16)⁴⁸, vystavování originálu či rozmnoženiny (§ 17).

Další dílčí skupinou z demonstrativního výčtu jsou práva na sdělování díla veřejnosti, též označované jako práva k přímému sdělování, která zahrnují práva na zpřístupnění díla v jeho nehmotné podobě bez zachycení na nosič. Zákon uvádí jako příklady užití právo provozovací zahrnující právo na živé provozování díla v provedení výkonných umělců (§ 19 odst. 1), právo na přenos živého provozování (§ 19 odst. 1), právo na provozování díla ze záznamu prostřednictvím nosiče díla (§ 20 odst. 1), právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání prostřednictvím rozhlasových či televizních přijímačů (§ 23). Dalším z příkladů uváděných práv je právo ke sdělování děl veřejnosti na vyžádání, které zahrnuje sdělování zejména prostřednictvím počítačových nebo obdobných sítí.

Konečně poslední ze tří hlavních demonstrativně uvedených práv jsou práva synchronizační a práva odvozené tvorby, tzv. užití díla v pozměněné, zpracované, zařazené či spojené podobě.

Počátkem roku 2002 se diskutovalo o sporu dědiců malíře Josefa Lady a malíře Tomáše Vaňka. Spor spočíval v otázce autorského zpracování díla Josefa Lady, které sice rovněž podléhá autorskoprávní ochraně, ale není dotčeno právo

⁴⁷ nařízení vlády ČSR č. 159/1969 Sb., o kulturních fondech, o příspěvcích příjemců autorských odměn a odměny výkonných umělců kulturním fondům, o příspěvcích za užití volných děl literárních, vědeckých a uměleckých a o příspěvcích uživatelů děl

⁴⁸ Půjčování originálu díla dle § 16 AutZ se od pronájmu originálu či rozmnoženiny díla (§ 15 AutZ) liší absencí hospodářského prospěchu.

autora zpracovaného díla. Podstatou sporu bylo, že se malíř nechal inspirovat „zlidovělymi ladovskými figurkami“, které obdařil odhalenými pohlavními znaky. Učinil tak bez souhlasu dědiců autorských práv. Žádosti vnuka Josefa Lady o odstranění tohoto díla z výstavy bylo vyhověno, mj. proto, že pohlavní znaky, které malíř Vaněk přimaloval k Ladovým postavičkám, „hodnotu díla snížily“. Kresby nastříkané na zeď sprejem byly tak posléze na zdi zahaleny, což se setkalo s rozhořčením autora a dalších zainteresovaných osob. V případě tvůrčího zpracování původních a autorským právem chráněných děl jde o poměrně složitou problematiku, která si zaslouží podrobnější právní rozbor.⁴⁹ O užití díla formou zpracování AutZ hovoří v § 58 odst. 4 v případě zaměstnaneckého díla, v § 64 u díla audiovizuálně užitého a v § 66 v případě omezení rozsahu autorových práv k počítačovému programu.

Každé užití díla, prostřednictvím něhož dochází k nakládání s dílem dle § 12 odst. 4, je samostatným způsobem užití díla a uživatel k tomuto užití potřebuje souhlas majitele autorského práva udělený zejména licenční smlouvou, platí zde zásada tzv. autorskoprávní neodvislosti jednotlivých způsobů užití díla. Jednání v souvislosti s užitím děl, která spolu hospodářsky nebo funkčně souvisejí lze rovněž považovat za zvláštní užití. V tomto případě jako příklad poslouží např. vysílání díla televizním vysílatelem, který je třeba odlišovat od přenosu tohoto vysílání provozovatelem kabelové sítě. Odlišným užitím je pak i provozování kabelem přenášeného televizního vysílání provozovatelem restaurace prostřednictvím televizního přijímače a taktéž i nahrání tohoto díla na DVD nosič. Pronájem tohoto DVD nosiče je považován za další ze způsobů užití díla a to i přes skutečnost, že všechna tato užití jsou funkčně i hospodářsky spjata. Princip funkční jednoty způsobů užití díla k určitému účelu (§ 50 odst. 2) se pak uplatní až pro případ sporu ohledně rozsahu nabyté licence.

Autorský zákon jako první z autorskoprávních předpisů na našem území obsahuje legální definice jednotlivých způsobů užití děl, což se jeví jako podstatnou skutečností pro zajištění právní jistoty v autorskoprávních vztazích a ulehčuje situace při tvorbě a výkladu právních úkonů, na základě kterých dochází k dispozici s autorskými právy.

Novelou autorského zákona č. 216/2006 Sb., byla doplněna do ustavení § 12 odst. 5 věta druhá, která vylučuje taxativní výčet způsobů užití díla dle odst.

⁴⁹ TŮMA, Pavel. Určitě by se Lada zasmál. *Právní rádce*. 2002, č. 6, s. 30-32

4, což se nejeví jako výhodný legislativně technický postup ve vztahu k adresátovi samotné právní normy.

Dle rozhodnutí NS ČSR 3 Cz 84/79 je třeba od vysílání díla rozhlasem a televizí odlišovat reprodukci vysílaného díla, která se uskutečňuje pomocí rozhlasového nebo televizního přijímače. Reprodukce vysílaného díla není součástí vysílání, neboť není uskutečňována v rámci práva organizace provozující rozhlas nebo televizi vysílat. Jedná se o další nakládání s vysílaným dílem. Jestliže organizace provozující ubytovací zařízení umožňuje hotelovým hostům v rámci poskytované ubytovací služby prostřednictvím rozhlasových nebo televizních přijímačů umístěných v hotelových pokojích vnímání vysílaných děl, překračuje tím meze reprodukce vysílaných děl pro svou interní potřebu, a jde proto o takové užití díla, za které přísluší autorovi odměna a to dle § 13 odst. 1, věta první AutZ.⁵⁰

V této souvislosti si autorka diplomové práce dovoluje poukázat na aktuální problematiku spojenou s provozováním autorských děl v ubytovacích zařízeních. Podle zákona č. 81/2005 Sb., novelizujícího § 23 autorského zákona č. 121/2000 Sb., neměli provozovatelé ubytovacích zařízení podle zákona účinného od 23. 2. 2005 do 18. 5. 2008⁵¹ povinnost získat svolení oprávněných nositelů autorských práv, kteří zpřístupňovali díla pomocí přístrojů technicky způsobilých k příjmu rozhlasového a televizního vysílání ubytovaným v rámci poskytování služeb spojených s ubytováním, jestliže byly tyto přístroje umístěny v prostorách určených k soukromému užívání ubytovanými osobami. S touto právní úpravou kolektivní správci nebyli spokojeni a podnikli kroky k zajištění nároků zastupovaných autorů. Dne 19. 2. 2008 nabylo právní moci rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ve věci OSA proti Ing. Miloslavu Lvovi. V tomto rozhodnutí bylo jednoznačně vysloveno, že se provozovatelé ubytovacích zařízení tím, že umístili na pokojích ubytovacích zařízení televizní či rozhlasové přístroje,

⁵⁰ TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 170-177

⁵¹ Za provozování rozhlasového a televizního vysílání se podle § 18 odst. 3 nepovažuje zpřístupňování díla pomocí přístrojů technicky způsobilých k příjmu rozhlasového a televizního vysílání ubytovaným v rámci poskytování služeb spojených s ubytováním, jsou-li tyto přístroje umístěny v prostorách určených k soukromému užívání ubytovanými osobami.

aniž by za toto užití platili autorskou odměnu, na úkor OSA obohatili.⁵² Novelizované ustanovení § 23 autorského zákona pak následně omezilo měsíční odměnu za televizor umístěný na hotelovém pokoji na maximální částku 50 % z výše koncesionářského poplatku a to dohromady pro všechny kolektivní správce (OSA, Dilia, OOA-S, OAZA a INTERGRAM).⁵³

2.1.1.5 Protiprávní užití

Pokud někdo užije libovolným způsobem cizí dílo bez některého z právních důvodů stanovených autorským zákonem, může tím být naplněna skutková podstata soukromoprávního deliktu. V tomto případě majiteli autorského práva či výhradnímu licenčnímu nabyvateli nárok na uplatnění prostředků ochrany autorského práva dle § 40 a násl.⁵⁴

Ve své monografii *Smluvní vztahy v právu autorském* profesor Knap hovoří o odpovědnosti za porušení autorského práva, která je upravena především v právu občanském a v právu trestním. V občanskoprávní oblasti je odpovědnost za porušení založena na zásadě objektivní, s výjimkou odpovědnosti za škodu. Občanskoprávní ochrana se poskytuje nejen proti porušení práva, ale i proti jeho ohrožení. Autorský zákon z roku 1965 v § 32 odst. 1 a 2 hovořil o uplatnění nároku, aby rušení práva bylo zakázáno a o uplatnění nároku na odstranění následků porušení, na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění a uplatnění nároku na náhradu škody. Od odpovědnosti za škodu je pak třeba odlišovat odpovědnost za neoprávněný majetkový prospěch dle § 451 a násl., tehdejšího občanského zákoníku, neplatí tedy vždy, že neoprávněný majetkový prospěch je rubem škody, ale jen v případě, že odpovědnost je založena na tomtéž principu. Při porušení autorského práva spočívá odpovědnost za škodu na zásadě zavinění, je

⁵² cit. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2758/2006: „Je však třeba vycházet z toho, že o bezdůvodném obohacení se oprávněný dozví, jakmile zjistí skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit vznik bezdůvodného obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. Ve smyslu ustanovení § 107 odst. 1 ObčZ se o vzniku bezdůvodného obohacení dozví tehdy, když má k dispozici údaje, které mu umožňují podat žalobu o vydání plnění z bezdůvodného obohacení....., přičemž není rozhodné, že již dříve měl možnost se dozvědět skutečnosti, na jejichž základě si mohl učinit úsudek o vzniku bezdůvodného obohacení a jeho výši.“

⁵³ srov. rozhodnutí SDEU C-306/05 ze dne 6. prosince 2006 ve věci SGAE vs. RAFAEL HOTELESS S.A.

⁵⁴ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 166

odpovědnost za neoprávněný majetkový prospěch odpovědností objektivní. Pro příklad je vhodné uvést situaci, kdy nakladatelství vydá dílo neoprávněně, bez svolení autora, zakládá se právo na autorskou odměnu již ustanovením § 451 a násl. zákona z roku 1965, neboť nakladatelství získalo bez právního důvodu na úkor autora neoprávněný majetkový prospěch v tom, že dílo užilo bez poskytnutí autorské odměny, ačkoliv právo na odměnu je součástí obsahu autorského práva.⁵⁵

2.1.1.6 Užití díla ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí

Mezinárodní právo autorské pojem užití díla nevymezuje. Mezinárodní autorskoprávní klasifikace stanoví některá majetková oprávnění jako *iura conventionis*. Mechanická práva jsou na mezinárodní úrovni zaručena čl. 9 RÚB, IV bis VÚAP, čl. 11 TRIPS a čl. 6 a 7 WCT. Práva na sdělování veřejnosti potom v čl. 11-11 ter RÚB, čl. IV bis VÚAP, čl. 8 WCT. Práva synchronizační a právo odvozené tvorby (nemusí jít výlučně o ochranu majetkových práv) v čl. 12 RÚB a čl. IV bis VÚAP.

Autorské právo na přístup k nosiči díla (*droit d'accès*) mezinárodní autorskoprávní úmluvy nikterak neupravují.

Komunitární právo stanoví minimální obsah výlučných autorských práv v čl. 4 směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991, dále v čl. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006, čl. 2 a 8 směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993, čl. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 a čl. 2 – 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001. Právo na přístup k nosiči díla není komunitárním právem upraveno.⁵⁶

⁵⁵ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 122-124

⁵⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 162-177

2.1.2 Rozmnožování díla

2.1.2.1 Pojem

Právo rozmnožovat dílo je považováno za historicky nejstarší výlučné majetkové právo, které bylo autorům přiznáno.

„Rozmnožování (reproduction) spočívá rozmnožování v zachycení díla na hmotný substrát prostředky, které umožňují nepřímé sdělování díla jiným osobám (sem náleží zpravidla tisk, kresba, grafika, fotografie a filmový nebo magnetický záznam).“⁵⁷ Právo dílo rozmnožovat spadá do skupiny tzv. práv mechanických a to z toho důvodu, že je bezpodmínečně vázáno na zachycení díla na hmotný nosič. Takové zachycení díla však dle naší autorskoprávní úpravy není podmínkou pro vznik autorského práva samotného. Autorská díla mohou být zachycena i pomíjivým způsobem pomocí světelných a zvukových vln. Za rozmnoženinu se pro tento zmíněný případ považuje i samotné zachycení efemérně vyjádřeného díla na hmotný nosič jako např. v případě rozmnožení hudebního díla v provedení výkonným umělcem jeho zachycením na nosič zvuku atp. Definici rozmnoženiny v současném autorském zákoně nenajdeme, nicméně zákon vychází z nejširšího funkčního pojetí pojmu rozmnoženina. „Za rozmnoženinu díla je tedy nutné obecně považovat každé jednotlivé zachycení díla do hmotného nosiče schopné objektivně vnímatelného vyjádření díla, bez ohledu na to, zda se toto vnímání uskutečňuje přímo prostřednictvím jakékoliv pomůcky nebo přístroje.“⁵⁸

2.1.2.2 Druhy rozmnoženiny díla

Rozmnoženiny díla rozlišujeme na trvalé rozmnoženiny a rozmnoženiny dočasné. Každá rozmnoženina je omezena trvanlivostí materiálu, z něhož je nosič zhotoven. Rozmnoženiny dočasné jsou takové rozmnoženiny, jejichž trvání není bezpodmínečně svázáno s existencí nosiče, a to z důvodu, že je lze z nosiče odstranit, případně jejich existence je vázána na určitý účel.

Pokud bereme v úvahu způsob pořízení rozmnoženiny, je možné rozlišovat rozmnoženiny přímé, které spočívají v rozmnožení díla bezprostředním zreprodukováním jeho originálního vyjádření a rozmnoženiny nepřímé, které jsou

⁵⁷ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 78

⁵⁸ TELEČEK, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 180

vyjádřeny jiným způsobem než bezprostředním zreprodukováním. Pro příklad autorka práce uvádí, že nepřímou rozmnoženinou architektonického díla vyjádřeného výkresovou stavební dokumentací je jeho stavba, stejně tak notový zápis provedeného hudebního díla.

Nepřímá rozmnoženina může být zaměněna s pouhým popisem konkrétního díla či návodem na jeho zhotovení, jak je tomu v případě zhotovení cukrářského výrobku dle receptu. Náš autorský zákon chrání rozmnoženinu díla jako takovou, pouhé zpodobeniny, myšlenky, principy či metody jako takové pod autorskoprávní ochranou nejsou. Přesné vymezení těchto pojmů je v praxi někdy velmi složité a při zabývání se touto problematikou je nutné brát v úvahu jak skutkové otázky, tak i otázky týkající se obsahových hranic právního vymezení pojmu „rozmnoženina“.

Pokud bychom o rozmnoženinách díla uvažovali ve smyslu jejich shodnosti, je možné rozlišovat rozmnoženiny identické a rozmnoženiny neidentické, které vznikají přetvořením díla během procesu jeho rozmnožování. Autorský zákon v této souvislosti používá pojem tzv. napodobeniny díla, který s rozmnožením souvisí, ale pojmově s ním nesplyvá, v podstatě by se dalo v případě napodobeniny hovořit o podkategorii pojmu rozmnoženina. Pokud vznikne neidentická rozmnoženina, v níž jsou naplněny znaky odvozeného díla, následné nakládání s dílem je chápáno ve smyslu nakládání s původním neidenticky rozmnoženým dílem, a tudíž je vyžadován k nakládání s dílem souhlas autora díla původního.⁵⁹

Pokud bereme v úvahu kritérium záměru pořídit rozmnoženinu, nabízí se rozdělení na rozmnoženiny záměrné, pořízené se zaměřením na pořízení rozmnoženiny, a rozmnoženiny náhodné, tedy vzniklé mimoděk. Dle judikátu R 50/93 lze záměrnou neoprávněnou rozmnoženinu díla zhotovit i bez úmyslu jednajících osoby porušit autorské právo k rozmnoženému dílu, z čehož vyplývá, že pojem zaměření a úmysl nelze v žádném případě zaměňovat. Pokud dojde ke zhotovení náhodné rozmnoženiny za podmínek § 38a uplatní se tzv. bezúplatná zákonná licence pro dočasné rozmnoženiny. (o bezúplatných licencích v následujících kapitolách práce).

Dále je možno zmínit hospodářský význam rozmnoženin, který nalezneme u většiny rozmnoženin. Naopak rozmnoženiny bez hospodářského významu

⁵⁹ srov. § 2 odst. 4 a § 12 odst. 1 AutZ

nalézají své opodstatnění pouze jako součást technologického postupu zpřístupnění díla a pokud je takováto rozmnoženina pořízena, nejde o zásah do výlučného práva dílo rozmnožovat.

Rozmnoženina díla může být uskutečněna v provedení výkonnými umělci či nikoliv. V prvním případě jde nejčastěji o zvukový nebo zvukově obrazový záznam takového provedení a následné rozmnožování tohoto záznamu. Za akt rozmnožení se považuje jak samotné prvotní zachycení tak i následné rozmnožování tohoto záznamu.⁶⁰ Rozmnoženiny děl, k jejichž zachycení je zapotřebí provedení výkonnými umělci, jsou někdy nazývána jako tzv. mechanická práva.

Naopak u tzv. reprodukčních práv se pro případ rozmnožování hovoří o jiném způsobu reprodukce než v provedení výkonných umělců. Jako příklad takového rozmnožování je typické uvést díla literární, výtvarná nebo např. scénář díla dramatického. Rozšiřování děl v této formě je obsaženo v nakladatelské licenční smlouvě dle § 56 AutZ, o které bude v diplomové práci pojednáno posléze. Rozdíly mezi oběma druhy užití děl se postupem času a ruku v ruce s vývojem technologií stírají.

Pokud rozmnoženina zachycuje dílo celé, hovoříme o zachycení či přenesení celého díla na hmotný nosič, zatímco u rozmnoženin neúplných, jejich rozmnoženiny nesou jen část díla. I takto zachycená část ovšem musí obsahovat pojmové znaky díla ve smyslu ustanovení § 2 odst. 3, aby se jednalo o předmět ochrany autorského práva.

2.1.2.3 Formy rozmnoženiny díla

V § 13 AutZ je uveden demonstrativní výčet forem, které může rozmnoženina díla nabýt. Nad rámec tohoto ustanovení však existují i jiné formy, jejichž prostřednictvím může být vnímáno zachycené dílo. Rozlišujeme tak rozmnoženiny tiskové zahrnující nejrůznější polygrafické techniky jako je knihtisk, ofsetový tisk, litografie, počítačový tisk, sítotisk atp. Dále je možno zachycovat rozmnoženinu na nejrůznější materiály jako je papír, oděvní materiály, bankovky, známky, kolky, losy, cenné papíry atp. Další formou rozmnoženiny jsou rozmnoženiny zvukové, obrazové či zvukově obrazové. Vzhledem ke skutečnosti, že zákon pojem obrazová rozmnoženina nikterak

⁶⁰ srov. čl. 9 odst. 3 RÚB

nevymezuje, lze usuzovat, že obrazová rozmnoženina je takový hmotný nosič, který je schopen nést jak obrazy v jejich statické podobě jako je např. malířské plátno, tak i řadu dalších obrazů vyvolávajících dojem pohybu v případě tzv. němého filmu. Další formou rozmnoženiny je rozmnoženina architektonického díla stavbou. Z hlediska autorskoprávního je bezvýznamné, zda-li je stavba samostatným předmětem soukromoprávních vztahů ve smyslu § 119 odst. 2 ObčZ či nikoliv. Pro účely autorského zákona je přirozenější vycházet z vymezení pojmu stavba, který vyplývá z definice zákona č. 183/2006 Sb., stavebního zákona.⁶¹ Architektonické dílo může být rozmnožováno i jinak a to např. ve formě stavebních plánů či stavebních dokumentací. Další formou rozmnoženin jsou tzv. trojrozměrné rozmnoženiny jako modely, předměty užitého umění, šperky, nábytek, mince nebo trojrozměrné rozmnoženiny dvourozměrných děl. Autorka práce považuje za důležité také zmínit tzv. elektronické rozmnoženiny, které je možné ještě dále členit na analogové elektronické rozmnoženiny jako např. obrazové a rozhlasové vlny a digitální elektronické rozmnoženiny, které jsou zachyceny v podobě nespojitě sekvence oddělených znaků (čísel) vybraných z konečné (binární) množiny. Posledním z forem příkladmo zmíněných jsou tzv. jiné rozmnoženiny jako razítka, matrice nebo tableaux vivant, což jsou tzv. zpodobeniny výtvarných děl, soch či maleb prostřednictvím lidských těl.

Autorská díla lze taktéž rozmnožovat pro vlastní potřebu⁶², s tím, že autorský zákon stanoví omezení autorského práva formou volného užití. (§ 30 AutZ). Podobnou úpravu tohoto institutu obsahovaly již autorské zákony z r. 1926, 1953 i 1965 a je taktéž uplatňována na poli komunitárního práva prostřednictvím ustanovení čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti.⁶³

⁶¹ Stavbou, dle § 2 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb., se rozumí veškerá stavební díla (zde je nutno odlišovat pojem díla od tohoto pojmu díla ve smyslu autorského zákona), která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání

⁶² TULÁČEK, Jan. Kopírování autorských děl literárních pro vlastní potřebu. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 11, s. 74-78

⁶³ viz Úř. Věst. č. L 167, 22. 6. 2001, s. 10

Z hlediska veřejnoprávního můžeme rozlišovat rozmnoženiny na periodické tiskoviny, což jsou noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem ve smyslu zákona č. 46/2000 Sb., tiskový zákon a dále neperiodické publikace, což jsou rozmnoženiny literárních a uměleckých děl určených k užití pro veřejnost, které tvoří obsahově jeden celek a to dle zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. Dle profesora Knapa § 15 odst. 2 písm. f) autorského zákona z roku 1965 stanoví právo napodobit dílo výtvarného umění umístěné na veřejném prostranství v jiném oboru výtvarného umění a fotografie takto umístěného výtvarného díla lze též bez souhlasu jeho autora rozmnožovat a šířit.,Ve skutečnosti jde o vytvoření zcela nového výtvarného autorského díla v jiném oboru výtvarných umění, jehož závislost na původním díle spočívá v tom, že nové dílo zobrazuje dílo základní. Tím je nové dílo, i když je zvláštním dílem autorským, současně též reprodukcí díla základního.“⁶⁴

2.1.2.4 Způsoby rozmnožování díla

Pro posouzení, zda-li byla pořízena rozmnoženina dle § 13 AutZ, je právně bezvýznamné jakým způsobem k tomu došlo. V praxi tedy dochází k rozmnožení díla jeho přetištěním, opisem, zkopírováním, přepisem, ofotografováním, uložením do hardwaru počítače či přenesením na jiný nosič digitálního záznamu. Při vymezení obsahu licenčního oprávnění může ovšem hrát forma a způsob pořízení významnou roli. Každý jednotlivý způsob pořízení lze pak považovat za jednotlivý způsob užití díla, pokud je možné ho tedy technicky a hospodářsky oddělit. V tomto případě pak dochází k věcnému omezení licence dle § 50 odst. 1 AutZ.

V této souvislosti považuje autorka práce za zajímavé zmínit rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 1. 2012⁶⁵. Žalobce, v tomto případě Dilia – divadelní, literární, audiovizuální agentura, o. s., se domáhal přiznání nákladů, které mu vznikly v souvislosti k uskutečněním kontroly v provozovně žalovaného, který poskytoval rozmnožovací služby za úplatu. Žalobce se o neoprávněném provozování rozmnožovací služby dozvěděl z kontrolní návštěvy provozovny žalovaného, při níž byl získán daňový doklad osvědčující skutečnost, že v této provozovně dochází k poskytování rozmnožovacích služeb za úplatu. Kontrola, kterou žalobce uskutečnil, byla provedena prostřednictvím nejmenované

⁶⁴ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 127

⁶⁵ viz rozsudek Krajského soudu v Ostravě, č.j. 23 C 220/2011 – 27 ze dne 19. 1. 2012

společnosti, čímž žalobci vznikly náklady, které byly předmětem žalobního návrhu. Soud dospěl k závěru, že tato žaloba není důvodná a to z toho důvodu, že pokud by bylo aplikováno ustanovení o náhradě škody, dle § 420 odst. 1 ObčZ, kdy žalovaný porušil ohlašovací povinnost danou § 25 odst. 6 AutZ jako osoba povinná dle § 25 odst. 2 písm. e) AutZ, neexistuje příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením právní povinnosti. Názor Krajského soudu v Ostravě je takový, že kolektivní správce nemůže přenášet náklady vzniklé v souvislosti s plněním své povinnosti na žalovaného, žalobci by vznikly náklady pouze v případě, že by žalovaný porušil povinnost danou § 100 odst. 3 AutZ, tj. neposkytl žalobci potřebnou součinnost, bez vážných důvodů odmítl sdělit potřebné informace apod. Soud tak došel k závěru, že pokud zákon hovoří o kontrole, předpokládá jistě vyšší aktivitu kolektivního správce než pouze objednání kopírovací služby. Vzhledem k tomu, že pracovník společnosti v pozici zákazníka, si nechal pouze okopírovat určitou listinu, nemůže být řeč o tom, že by s žalovaným jednal, vyzval k součinnosti nebo požádal o předložení listin ke stanovení odměny a že by žalovaný tuto povinnost porušil, přičemž by žalobci v této souvislosti vznikla škoda. V závěru rozhodnutí soud podotýká, že žalobce mimo jiné nejednal s péčí řádného hospodáře tak, jak mu to ukládá §100 odst. 1 AutZ, jelikož činnost společnosti, která vykonávala kontrolu, nemohla vést povinné osoby ke splnění jejich povinností tak, jako by tomu bylo v případě kontroly odborné, která by nejen získala účetní doklad, ale ihned na místě by vyzvala povinnou osobu k předložení příslušných dokladů, případně sepsala potřebné listiny.

2.1.2.5 Rozmnožování díla ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí

Autoři literárních a uměleckých děl chránění Bernskou úmluvou mají výlučné právo udílet svolení k rozmnožování děl jakýmkoli způsobem nebo v jakékoliv podobě. Rozmnoženinou díla se pro účely Úmluvy považuje každý zvukový nebo obrazový záznam. Čl. 9 TRIPS a čl. 10 odst. 2 WCT na Bernskou úmluvu ve výše uvedeném slova smyslu odkazují.

Autorské právo na rozmnožování díla je na komunitární úrovni zakotveno v čl. 2 směrnice 2001/29/ES ve znění výjimek vyplývajících z čl. 5. Český zákonodárce pořizování dočasných a náhodných rozmnoženin jako součást technologického procesu zpřístupnění zahrnul pod součást práva na rozmnožování

a k tomuto jednání stanovil bezúplatnou zákonnou licenci, čímž se odchýlil od úpravy stanovené v této směrnici. Vzhledem ke skutečnosti, že cíle směrnice byly i tak autorským zákonem dosaženy, tak není tuzemská a komunitární úprava v rozporu. Z judikatury ESD by autorka práce chtěla poukázat na judikát C-337/1996 Parfums Christian Dior SA and Parfums Christian Dior BV v. Evora BV, který stanoví, že majitel autorského práva (práva k ochranné známce) nemůže bránit zásahu do těchto práv osobou uskutečňující další prodej výrobku, pokud není konkrétními okolnostmi prokázáno, že by takové užití předmětných výrobků mohlo vážně poškodit jeho pověst.⁶⁶

Autorka práce má za to, že je zajímavé poukázat i na skutečnost, že od 1. 5. 2004, tedy přistoupením České republiky do Evropské Unie, došlo k omezení výlučného autorského práva ke zhotovení originálu a rozmnoženin díla. Judikatura Evropského soudního dvora (nyní SDEU) ovšem konstantně upravuje přístup, že se nejedná o omezení práva duševního vlastnictví, nýbrž jen o omezení jeho výkonu za účelem zajištění fungování jednotného trhu.⁶⁷ Toto omezení se vztahuje na díla, která slouží a jsou užitá v podobě ochranné známky, tj. výtvarná díla, díla užitého umění, kombinované či trojrozměrné ochranné známky. SDEU striktně odděluje práva duševního vlastnictví, která jsou záležitostmi členských států, a omezení výkonu těchto práv, který je podřízen pravidlům volného trhu. Na základě čl. 28, 30 a 81 lze mít za to, že omezení připadá v úvahu pouze v případě, kdy by výkon těchto práv vedl ke svévolnému dělení volného trhu a to např. v případě zamezování paralelních dovozů.

2.1.3 Rozšiřování

2.1.3.1 Pojem

Právo na rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla (v dřívější terminologii tzv. právo odbytu) je zvláštní výlučné majetkové právo.

Pojmovým předpokladem rozšiřování díla je zachycení díla do hmotného nosiče, tedy zachycení díla v hmotné podobě. Toto zachycení samo o sobě představuje výkon výlučného majetkového autorského práva dílo rozmnožovat dle

⁶⁶ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 178-188

⁶⁷ blíže rozhodnutí Evropského soudního dvora C-78/70 ze dne 8. června 1971. Deutsche Grammophon Gesellschaft mbH proti Metro-SB-Großmärkte GmbH & Co. KG

§ 13 AutZ, jak již bylo pojednáno výše. Originál nebo rozmnoženina díla musejí umožnit objektivní vnímání díla. Rozlišujeme rozmnoženiny umožňující přímé vnímání díla (obraz, mapa, fotografie apod.) a rozmnoženiny umožňující vnímání díla pomocí zvláštní pomůcky či přístroje (gramofonová deska, počítačová disketa i mobilní telefon, pokud jsou v jeho paměti uložena díla chráněná autorským zákonem). Pojem rozšiřování zahrnuje nejen samotné zcizení, ale i fázi nabízení (distribuce, reklama, aukce).⁶⁸

2.1.3.2 Obsah práva na rozšiřování díla

Výkon práva díla rozšiřovat dle § 14 se uskutečňuje pouze a jedině v souvislosti s převodem vlastnictví k originálu či rozmnoženiny, včetně jejich nabízení. K převodu vlastnictví originálu nebo rozmnoženiny dochází nejčastěji na základě kupní smlouvy dle § 588 ObčZ, příp. § 409 a násl. ObchZ, dále smlouvy směnné dle § 611 ObčZ, smlouvy darovací dle § 628 a násl. ObčZ, smlouvy o dílo dle § 631 a násl. ObčZ a § 536 a násl. ObchZ, smlouvy o prodeji podniku dle § 476 a násl. ObchZ, smlouvy o koupi najaté věci dle § 489 a násl. ObchZ atp.

Vzhledem ke skutečnosti, že rozšiřování díla se váže na převod vlastnického práva, hovoříme tedy o rozšiřování i v případě převodu spoluvlastnického podílu k originálu či rozmnoženině díla. Naopak implicitně z výše uvedeného vyplývá, že dispozice s originálem nebo rozmnoženinou ve smyslu pronájmu, půjčky, úschovy atp. se za rozšiřování dle § 14 AutZ nepovažuje. Změna vlastnictví k originálu či rozmnoženině díla se děje na základě právní skutečnosti, kterou je výhradně převod. Při přechodu vlastnictví se tedy tak zásadně neděje, jelikož ke změně subjektů v tomto případě dochází na základě objektivní právní skutečnosti a to na základě právního úkonu.

2.1.3.3 Odpovědná osoba

Při neoprávněném způsobu nakládání s originálem nebo rozmnoženinou díla, která spočívá v neoprávněném výkonu výlučného práva autora formou převodu vlastnického práva, nemůže být subjektem deliktu jakákoliv osoba, leč pouze vlastník nebo ten, který se za vlastníka vydává. Zástupci vlastníka jednající na základě mandátní nebo příkazní smlouvy vyplývající z ustanovení ObčZ,

⁶⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5, s. 23-24

případně osoby jednající na základě plné moci či komisionáři jednající na základě ustanovení ObchZ, jsou z autorskoprávní odpovědnosti zásadně vyloučeni. Nutno podotknout, že následné možnost uplatnění společné odpovědnosti za škodu dle § 438 ObčZ dotčena není, stejně tak není dotčena odpovědnost správněprávní či trestněprávní a taktéž odpovědnost za samotný autorskoprávní delikt spočívající v nabízení originálu či rozmnoženiny díla za účelem jeho převodu.

Výkon výlučného majetkového práva rozšiřovat originál taktéž spočívá v nabízení těchto originálů či rozmnoženin za účelem jejich převodu. Nabízení spočívá v konkrétním sdělování úmyslu vlastníka převést vlastnictví k originálu či rozmnoženině díla, forma jakou se tak děje je irelevantní.

Dle rozhodnutí R 11/2004 se ochrana práv autorů, výkonných umělců i televizních vysílatelů uplatňuje vedle sebe a za určitých okolností může pachatel jedním skutkem porušit práva náležející všem třem skupinám jejich nositelů.

Neoprávněné nabízení díla je autorským zákonem výslovně označeno jako dokonáný zásah do výlučného autorského práva dílo užít. Způsob nabízení může vyústit až v přímý návrh na uzavření smlouvy ve smyslu § 43 a násl. ObčZ nebo v přímé nabídce uskutečnění převodu, inzerci, reklamě včetně rozesílání tiskovin, případně zařazení předmětu do loterie či tomboly nebo vyhlášení veřejné soutěže. Zásahu do výlučného práva na rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla formou nabízení originálu či rozmnoženiny díla za účelem jejich převodu se může dopustit jak vlastník sám, tak i jiná osoba, která tak činí a to bez ohledu na její případné zavinění či dobrou víru.

2.1.3.4 Institut vyčerpání práva

„Institut vyčerpání práva vychází z evropské legislativy. Princip vyčerpání práva vyjadřuje zásadu, že je prvním prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla v hmotné podobě (netýká se sdělování veřejnosti dle § 18 a násl.), kterým je dílo oprávněně rozšířeno, autorovo majetkové právo k převedenému originálu či rozmnoženině vyčerpáno. To znamená, že převodem vlastnictví již nemá autor na další rozšiřování příslušného originálu nebo rozmnoženiny vliv. Nabyvatel však

nemůže bez souhlasu autora dílo užít jiným způsobem. Čili nabytí vlastnického práva neznamena automatické nabytí oprávnění k jakémukoli užití díla.“⁶⁹

Právo na ochranu vlastnictví dle čl. 11 LPS a právo k výsledkům tvůrčí duševní činnosti dle čl. 34 LPS jsou zaručena na ústavní úrovni. Rovněž autorský zákon spolu s komunitární a mezinárodní úpravou upravuje institut vyčerpání výlučného práva k rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla. Vlastnické právo je v tomto případě upřednostněno před majetkovým zájmem autora na výlučné užití jeho díla. Vlastníkovi originálu či rozmnoženiny díla by mělo být umožněno řádné užívání majetku. V tomto případě je vidět určitá výjimka z autorskoprávního paradigmatu, kdy se vlastnické právo k nosiči díla podřizuje právu autorskému k dílu jako nehmotnému statku a za určitých okolností může být posuzováno jako vada věci. Ustanovení § 14 odst. 2 je kogentní a omezuje smluvní volnost. Nabyvatel rozmnoženiny či originálu díla je oprávněn rozmnoženinu nebo originál díla dále rozšiřovat a to nehledě na způsob a účel, samozřejmě s přihlédnutím k osobnostním autorským právům, která se nevyčerpávají. Dle rozhodnutí T – 198/98 *Micro Leader Business v. Commission of the European Communities* nedochází k vyčerpání autorského práva jeho majitele v členském státě ES, pokud byla rozmnoženina počítačového programu uvedena na trh v nečlenském státě ES, a to z toho důvodu, že autorské práva se vyčerpává pouze ve vztahu k rozmnoženinám uvedeným na trh majitelem autorského práva nebo s jeho souhlasem v členském státě ES.

„Základním předpokladem vyčerpání práva na rozšiřování je, že dojde k uvedení rozmnoženiny díla do oběhu, tj. že dojde k prvnímu převodu vlastnického práva a tedy k první realizaci práva na rozšiřování ve vztahu k této rozmnoženině.“⁷⁰ Způsob převedení se odvíjí podle skutečnosti, zda-li jde o věc movitou převáděnou na základě smlouvy převzetím věci nebo nemovitost zapsanou v katastru nemovitostí, u které je zapotřebí vklad do katastru nemovitostí, u nemovitostí nezapsaných v katastru nemovitostí je důležitý okamžik účinnosti smlouvy.⁷¹ Institut vyčerpání výlučného autorského práva

⁶⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5, s. 23

⁷⁰ CÍSAŘOVÁ, Zuzana. Vyčerpání práva v informační společnosti ve vztahu k autorským dílům. *EMP*. 2003, roč. 12, č. 1, s. 4-5

⁷¹ srov. § 133 odst. 2 a 3 ObčZ

na rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla se nevztahuje k pronájmu⁷² či půjčování děl, jelikož se tato autorská práva sama nevyčerpávají a k jejich vyčerpání nedochází ani s konzumací práva na rozšiřování.⁷³ Vyčerpání práva rozšiřovat nedochází ani v případě, že je originál či rozmnoženina díla zpřístupněna jiným způsobem, než je rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla v hmotné podobě, tj. pokud šlo o zpřístupnění díla prostřednictvím počítačové sítě (např. download atp.). K vyčerpání práva rovněž nedochází ani v případě přechodu vlastnického práva k originálu či rozmnoženině díla.

Vyčerpání práva se vždy vztahuje na nakládání s konkrétním originálem či rozmnoženinou v podobě, v jaké byl tento originál či rozmnoženina uveden na trh. Sdílí tedy právní osud hmotného nosiče, na kterém je originál či rozmnoženina hmotně zachycen. Zánikem nosiče rovněž zaniká vyčerpání práva k této rozmnoženině. Pokud je pořízena tzv. záložní rozmnoženina díla, tak se na tuto novou rozmnoženinu díla princip vyčerpání práva nevztahuje a k jejímu dalšímu rozšiřování je třeba souhlasu autora. Institut vyčerpání se taktéž nevztahuje na díla vzniklá pozměněním či přetvořením původních děl zhmotněných na nosičích, u kterých se právo ve vztahu k dílům původním vyčerpalo.

2.1.3.5 Rozšiřování ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí

Trvalo dlouho, než bylo právo na rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla upraveno na mezinárodní úrovni. RÚB upravuje toto právo pouze ve vztahu k filmovému zpracování děl v čl. 14 a 14 bis. Dohoda TRIPS zase zaručovala právo smluvních stran k tomu, aby si stanovily vlastní úpravu pravidel vyčerpání práv k duševnímu vlastnictví a to v čl. 6. Komplexně bylo komunitární právo rozšiřovat originál či rozmnoženinu díla upraveno až ve WCT v čl. 6, kde je zahrnuto i právo smluvních států uplatnit režim vyčerpání tohoto práva. Komplexně je upraveno v čl. 4 směrnice 2001/29/ES, kde je zakotven i komunitární režim tohoto práva. Český zákonodárce se od komunitární úpravy poněkud odchýlil, jelikož definičně neomezil toto právo jen na veřejné rozšiřování díla, tak jak je tomu v úpravě komunitární. Následně bylo v našem autorském zákoně rozšiřování děl pro osobní potřebu vyjmutu z výlučného autorského práva

⁷² viz rozsudek ESD C – 200/1996 Metronome Musik GmbH v. Music Point Hokamp GmbH stanoví, že zakotvením práva na pronájem ve směrnici č. 92/100 nebyl dotčen princip vyčerpání práva k rozšiřování, jehož účel a obsah je jiný

⁷³ viz rozsudek ESD C – 200/1996 Metronome Musik GmbH v. Music Point Hokamp GmbH

na základě volných užití dle § 30 AutZ. Pro oblast počítačových programů a databází je úprava zakotvena v jednotlivých směrnících.

2.1.4 Pronájem

2.1.4.1 Pojem

Současný autorský zákon právo na pronájem originálu či rozmnoženiny díla vyhrazuje autorovi jako součást jeho výlučného majetkového autorského práva dílo užit ve smyslu § 12 AutZ. Právo na pronájem originálu či rozmnoženiny díla výlučné majetkové právo absolutní povahy. Pro srovnání autorka práce uvádí, že v předchozí autorskoprávní úpravě bylo toto výlučné majetkové právo vymezeno zejména prostřednictvím typové autorskoprávní smlouvy.

Pronájem dle § 15 AutZ se vztahuje na objektivně vnímatelné hmotné věci, originály a rozmnoženiny, které je možno přenechat k potřebě jiné osoby. Rozhodujícím pro výkon pronájmu dle § 15 je zpřístupnění díla. Podmínku zpřístupňování díla pouze hmotnými nosiči do autorského zákona vložila novela zák. č. 216/2006. Právo na pronájem dle § 15 se nevztahuje na pronájem zařízení, jimiž je možno dílo sdělovat či užívat, tj. kopírovací technika, počítačový hardware.

Pojmovým znakem pronájmu ve smyslu autorského zákona je úplatnost, ve stejném smyslu hovoří i § 663 ObčZ. Autorský zákon vymezuje úplatu jako „přímý či nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch.“ Prospěchem pronajímatele je jakékoli plnění, kterým se majetek pronajímatele zvětšuje případně plnění přijaté od třetí osoby, díky kterému se majetek pronajímatele nezmenší a to navzdory tomu, že by se tak při nevykonávání výlučného autorského práva stalo. Plnění je možné poskytnout v jakékoli podobě, v úvahu připadá i plnění naturální, popř. provedení výkonů bezplatně nebo za cenu nižší než obvyklou nebo i nehmotné plnění, jakým je propagace podniku či jména pronajímatele.⁷⁴

Ve chvíli, kdy je autorské dílo na základě pronájmu či originálu či rozmnoženiny zpřístupněno, tak lze hovořit o zásahu do výlučného práva na pronájem. Skutečnost, zda k pronájmu dochází pravidelně nebo nahodile

⁷⁴ viz dále důvodová zpráva k novele autorského zákona č. 216/2006 Sb.

popřípadě zda pronajímatelem podnikatel či nikoli, je z hlediska autorskoprávního irelevantní.

2.1.4.2 Účel pronájmu

Současným autorským zákonem je stanoveno, že výkonem výlučného autorského práva na pronájem originálu či rozmnoženiny díla se rozumí jakékoli přenechání originálu či rozmnoženiny díla na dobu určitou a to bez ohledu na účel užití. S účelem užití pracoval předešlý AutZ, ve kterém bylo stanoveno, že pronájemem se rozumí poskytnutí originálu i rozmnoženiny díla k dočasné a osobní potřebě. V případě, že dílo bylo užíváno např. za účelem provozování zvukového záznamu hudebního díla na diskotéce nebo za účelem provozování audiovizuálního díla formou promítání v kinech, nájemce originálu či rozmnoženiny byl povinen získat souhlas majitele autorského práva k tomu, aby mohl toho dílo užít i následně.

Výkonem autorského práva na pronájem originálu či rozmnoženiny pro osobní potřebu není výkonem práva dle § 15 AutZ, nýbrž se jedná o volné užití díla ve smyslu § 30 AutZ.

Pokud posuzujeme dočasnost přenechání originálu či rozmnoženiny pro autorskoprávní účely, je nutné v této souvislosti přihlédnout k samotné povaze zachyceného díla, povaze hmotného nosiče díla, množství zachycených děl a k samotným důvodům navrácení nosiče původnímu držiteli. Za pronájem můžeme považovat i tzv. zpětnou koupi, kdy je předmět nájmu vrácen pronajímateli za cenu, která je nižší než cena prodejní, pro příklad můžeme uvést prodej zvukových a zvukově obrazových záznamů, které jsou časté např. v klubech majitelů CD. Tyto typy kupních smluv lze považovat za simulované právní úkony, které jsou dle § 41a odst. 2 ObčZ považovány za neplatné a ve své podstatě směřují k zastření uzavření smlouvy nájemní. Naopak smlouva nájemní výkon výlučného autorského práva na pronájem představuje. Dočasnost u výše zmíněných simulovaných právních úkonů je již dána samotným závazkem kupujícího nabídnout originál či rozmnoženinu zpět prodávajícímu.

2.1.4.3 Vyčerpání práva

Právo na pronájem se nevyčerpává ani ve vztahu k majiteli, ani ve vztahu k nájemci.⁷⁵ Souhlas autora je zapotřebí vždy na každý jednotlivý pronájem originálu či rozmnoženiny díla. Souhlas je vyžadován rovněž při přenechání originálu díla či rozmnoženiny díla nájemcem do podnájmu. Dílo je v těchto uvedených případech znovu zpřístupňováno, čímž se tedy jedná o výkon výlučného autorského práva. Pokud pronajímatel nabude do vlastnictví, v případě nájemce do držby, originál či rozmnoženinu díla, není to právní důvod k tomu, aby nabyl i oprávnění k výkonu práva dílo užít.⁷⁶

2.1.4.4 Nájem nosiče díla

Vedle výlučného majetkového práva dílo užít, které je nájemci prostřednictvím poměru z pronájmu originálu či rozmnoženiny uděleno, vzniká i nájemní vztah mezi pronajímatelem samotného nosiče díla a jeho nájemcem. Zde je nutno odlišovat mezi vztahem pronajímatele a nájemce a mezi pronajímatelem a autorem samotným. V prvním případě k uzavření vztahu dochází zpravidla prostřednictvím typové smlouvy nájemní s ohledem na zvláštní ustanovení o podnikatelském nájmu movitých věcí dle § 721 a násl. ObčZ, případně smlouvy o nájmu podniku, jehož součástí jsou originály i rozmnoženiny díla dle § 488 b a násl. ObchZ. Ve druhém vztahu, vnímaném z autorskoprávního hlediska se nejčastěji jedná o smlouvu podnájemní dle § 666 odst. ObčZ či smlouvu smíšenou či inominátní.⁷⁷ V porovnání se smlouvou převodní, dle které je umožněn výkon výlučného autorského práva na rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla, je smlouva zakládající pronájem originálu či rozmnoženiny zcela odlišnou a to primárně vzhledem ke své dočasnosti. Majetkové právo autora je ústavně zakotveno, a tudíž je jakýkoli zásah do jeho výkonu zcela neoprávněný. Právní úkon, který by svým účelem nebo obsahem tomuto ústavně chráněnému právu odporoval, a byl by prohlášen za absolutně neplatný se všemi právními důsledky.

Autor uděluje svolení s výkonem autorského práva na pronájem originálu či rozmnoženiny zásadně autorskoprávní typovou licenční smlouvou.

⁷⁵ viz dále rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 61/97 ze dne 4. října 1997, kterým se mění příloha II. (Technické předpisy, normy, zkoušení a certifikace) Dohody o EHP

⁷⁶ blíže § 9 odst. 3 AutZ

⁷⁷ srov. § 51 ObčZ, § 269 odst. 2 ObchZ

Prostřednictvím čl. 5 odst. 1 směrnice 2006/115/ES bylo do autorského zákona inkorporováno právo na přiměřenou odměnu za pronájem díla a to za podmínek dle § 49 odst. 3. Jedná se o právo erga omnes a autor se tohoto práva nemůže vzdát. Pro výkon tohoto práva platí režim povinné kolektivní správy ve smyslu § 96 odst. 1 písm b).

2.1.4.5 Pronájem ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí

Po dlouhou dobu nebylo autorské právo na pronájem upraveno. Úpravy se tento institut dočkal až v čl. 11 dohody TRIPS a posléze i v čl. 7 WCT, který ovšem vztahuje svou působnost jen na trvalé rozmnoženiny, které je možno uvádět do oběhu jako hmotné předměty. Výše uvedené mezinárodní smlouvy vymezují pronajímání originálů či rozmnoženiny v obchodněprávním slova smyslu. Smluvním státům je ale prostřednictvím těchto smluv umožněno za stanovených podmínek omezit či vyloučit výkon tohoto výlučného majetkového práva a to vzhledem k pronájmu počítačových programů či kinematografických děl.

Pronájem je na komunitární úrovni upraven v již citované směrnici 2006/115/ES. Obsahem této směrnice je vymezení práva na pronájem (vyloučení staveb a děl užitého umění z tohoto práva), je stanovena i výlučnost práva autora udělovat svolení k výkonu práva na pronájem i nezadatelnost práva autora na přiměřenou odměnu za pronájem včetně práva podřídit výkon tohoto práva povinné kolektivní správě.

Pro oblast počítačových programů je právo na pronájem zakotveno v čl. 4 písm. c) směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. 5. 1991 a pro oblast databází (nikoliv výslovně) je toto právo uvedeno v čl. 5 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. 3. 1996.

2.1.5 Půjčování

2.1.5.1 Pojem

Výlučné autorské právo na půjčování originálu či rozmnoženiny díla je úzce spjato s výlučným autorským právem na pronájem, o kterém bylo pojednáno výše v textu. Tato práva měla na našem území obdobnou legislativní historii a jejich společným účelem je vyloučit to které konkrétní půjčování a pronájem děl, jež by podstatně ovlivnilo odbyt rozmnoženin na trhu.

Půjčování originálu nebo rozmnoženiny autorského díla spočívá v dočasném zpřístupnění prostřednictvím hmotného nosiče díla. Z důvodu právní jistoty byla podmínka zpřístupnění pouze hmotnými nosiči vložena do autorského zákona novelou zák. č. 216/2006.

Půjčování se od práva na pronájem liší svou bezúplatností. Tento institut nebyl vytvořen za účelem hospodářského či obchodního prospěchu.⁷⁸

2.1.5.2 Výkon práva

Právním titulem vzniku autorskoprávního vztahu mezi výpůjčitelem originálu či rozmnoženiny díla a půjčitelem je zpravidla smlouva o výpůjčce. V tomto případě se autorskoprávní úprava vztahu oproti obecné soukromoprávní úpravě značně zužuje. Právo na půjčování se taktéž jako právo na pronájem nevyčerpává a to ani ve vztahu k výpůjčiteli ani k půjčiteli. Právo na půjčování originálů či rozmnoženin díla spadá pod režim tzv. rozšířené kolektivní správy.

Výjimkou z výlučného autorského práva na půjčování originálu či rozmnoženiny je půjčování formou zákonných licencí. Státem jsou v tomto případě zohledněny kulturně politické zájmy a zájmy na samotném vzdělávání. Jedná se o bezúplatnou zákonnou licenci pro zdravotně postižené dle § 38, bezúplatnou zákonnou licenci k architektonickým dílům a dílům užitého umění dle § 38 písm. d) a tzv. veřejnou půjčovatelskou licenci dle § 37 odst. 2.

2.1.5.3 Veřejné právo knihovnické

Právo knihovnické je upraveno v zák. č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb spolu s vyhláškou č. 88/2002 Sb., která byla určena k provedení tohoto zákona.

Zpřístupnění originálu či rozmnoženiny díla v případě práva na půjčování se zásadně uskutečňuje prostřednictvím zařízení, které je přístupné veřejnosti.⁷⁹ Půjčování originálu či rozmnoženiny díla mimo veřejnosti přístupná zařízení je

⁷⁸ Tento pojem blíže vymezuje odst. 11 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006, o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským (znění v Úř. Věst. č. L 376, 27. 12. 2006, str. 28 dle kterého platba částky, jejíž výše nepřesahuje náhradu nutných provozních nákladů na činnost pronajímatele, není přímým ani nepřímým hospodářským prospěchem nebo obchodním užitím.

⁷⁹ blíže vymezuje termín zařízení přístupné veřejnosti čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/115/ES

naopak vyloučeno.⁸⁰ Pod rozsah práva na půjčování taktéž nespadá přenechání rozmnoženin díla pro účely rozhlasového a televizního vysílání, pro účely výstav a i v případě přenechání rozmnoženiny mezi veřejně přístupnými zařízeními.⁸¹

Pod obsah výlučného autorského práva na půjčování originálu či rozmnoženiny díla lze zahrnovat knihovnické výpůjčky a to jak prezenční, tak i absenční. V tomto případě jde české autorské právo nad rámec komunitárních závazků, které prezenční půjčování originálů či rozmnoženin děl za součást výlučného autorského práva nepovažuje.

2.1.5.4 Půjčování ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí

Výlučné autorské právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny nebylo dosud v mezinárodním právu upraveno.

Autorské právo na půjčování je na komunitární úrovni upraveno v kapitole I. směrnice 92/100/EHS, kde je toto výlučné majetkové právo vymezeno. Státy si mohou samostatně upravit výjimky z práva na půjčování a to za předpokladu, že za půjčování originálu nebo rozmnoženiny obdrželi odměnu.

Pro oblast počítačových programů je zvláštní úprava obsažena v čl. 4 písm. c) směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů.

Pro oblast databází je autorské právo na půjčování obsaženo v článku 5 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

2.1.6 Vystavování

2.1.6.1 Pojem

Výlučné autorské právo na vystavování má u nás tradici již od roku 1926. Autorským zákonem je toto právo pojato jako jakékoliv zpřístupňování díla v hmotné podobě umožněním zhlédnutí nebo jiného vnímání originálu nebo rozmnoženiny díla. Dílo nemusí být zprostředkováno přímo, vyloučeno tudíž není ani vystavování díla prostřednictvím kamerového přenosu. Právo na vystavování

⁸⁰ dle rozhodnutí ESD C – 53/05 Komise evropských společenství v. Portugalská republika - je vynětí veškerých kategorií zařízení zabývajících se veřejným půjčováním z povinnosti zaplacení autorské odměny an základě veřejného půjčování, nesplněním povinností, které pro něj vyplývají z článku 1 a 5 směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992

⁸¹ odst. 10 odůvodnění směrnice 2006/115/ES

může být uplatněno jedině tehdy, když způsob sdělování díla veřejnosti nenaplní znaky jiného způsobu užití děl jako je např. sdělování dle § 18 odst. 2 AutZ či vysílání díla včetně jeho přenosu a provozování dle § 21 a násl.

Výčet druhů děl, na které se autorské právo na vystavování děl vztahuje, je pouze demonstrativní. Vystavením pro účely autorského zákona se rozumí vystavení zpřístupňující dílo každému, kdo je chce vidět. Zda-li se jedná o výtěžnou činnost či činnost směřující k získání přímého nebo nepřímého prospěchu je nerozhodné. Pod obsah práva na vystavování je nutno řadit i vystavování neveřejné s přihlédnutím k omezení, která vyplývají ze zákonného volného užití díla pro osobní potřebu.

Právo k vystavování díla se zásadně děje typovou autorskoprávní licenční smlouvou, která je doprovázena další smlouvou o dočasném přenechání hmotného substrátu, kterým je dílo vyjádřeno, vystaviteli do užívání. Časté je i bezsmluvní vystavování na základě bezúplatné zákonné licence dle § 39 a násl.⁸²

2.1.6.2 Autorskoprávní povaha výstavy

Výstava jako taková může být samostatným předmětem autorského práva jako dílo souborné dle § 2 odst. 5 a § 2 odst. 2 a vystavovaná díla jsou pak obsahem tohoto souboru. Zařazení díla do souboru a jeho následné užívání je možné pouze se souhlasem autora. Pro případ absence souhlasu je možno tento souhlas dovodit na základě zásady funkční jednoty užití díla, která je v § 50 odst. 2 AutZ zakotvena dispozitivně. V případě bezsmluvního vystavování v rámci bezúplatné vystavovatelské zákonné licence se výše zmíněný přístup neuplatňuje a zmíněná licence pokrývá pouze vystavování nikoli zařazení díla do souboru a jeho následné užití v této podobě. I přes tuto skutečnost lze za použití argumentu *e rationem legis* dovodit oprávnění k zařazení díla do výstavy, jako díla souborného, jelikož tento výklad není v rozporu s běžným výkonem autorských práv a nejde k tíži oprávněným zájmům autora ve smyslu § 29 AutZ. Podmínkou ovšem je, že hodnota díla užitím nebude snížena.

⁸² TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 211-213

2.1.6.3 Vystavování ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí

Mezinárodní a komunitární právo ochranu práva na vystavování díla nestanoví. Existuje Úmluva o mezinárodních výstavách č. 46/1932 Sb. z. a n. podepsaná v Paříži dne 22. 11. 1928, která rozlišuje vědecké výstavy a výstavy umělecké. Z autorskoprávního významu ovšem nemá právní význam.

2.2 Užití díla v nehmotné podobě

2.2.1 Sdělování veřejnosti - obecně

2.2.1.1 Pojem

Právo na sdělování díla veřejnosti je v naší autorskoprávní legislativě novým pojmem. Toto právo vděčí za svůj vznik technologickému vývoji v oblasti zpřístupňování literárních, jiných uměleckých a vědeckých děl. Právo na sledování díla veřejnosti je vymezeno jako výlučné autorské právo na užití díla v jeho nehmotné podobě, tedy pouze prostřednictvím vlnové nebo jiné materializace díla bez jeho bezpodmínečného (trvalého nebo jen dočasného) hmotného zachycení na určitý konkrétní nosič díla. Sdělování díla veřejnosti v sobě obsahuje tři základní elementy a to vysílání (emisi) objektivní materializace díla, přenos (transmisi) této materializace a naposled její příjem (recepti). To, co odlišuje právo na sdělování veřejnosti od práv pojmově vázaných na zpřístupňování díla v podobě hmotného nosiče díla, je efemérní nehmotná podoba objektivní materializace díla. Zdrojem emise je buď výkon výkonného umělce, nebo zvukový či zvukově obrazový záznam. Autorský zákon v tomto případě rozlišuje tzv. provozování živé a provozování ze záznamu.⁸³

Forma přenosu objektivní materializace je přitom zcela bezvýznamná. Může jít o provozování bez použití technických přenosových prostředků (v případě živého provozování) nebo naopak s jejich vyžitím, tzn. bezdrátově, po drátě, prostřednictvím zvukových, světelných, rádiových, televizních vln či jinak v rámci rádiového spektra. Taktéž může jít o provozování ve formě analogové či digitální, simultánní či časově neodvislé, prostřednictvím jednosměrné komunikace či komunikace vícesměrné jako zejména prostřednictvím sítí elektronické komunikace mezi koncovými body (from point

⁸³ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 213-216

to point). Autorský zákon rozeznává na základě kritéria formy transmise tři základní druhy sdělování děl veřejnosti a to a) provozování (právo na živé provozování např. výkonnými umělci, právo na přenos živého provozování a právo na provozování díla ze záznamu prostřednictvím nosiče díla, dále právo na přenos provozování díla ze záznamu a právo na provozování rozhlasového a televizního vysílání prostřednictvím televizních či rozhlasových přijímačů), b) vysílání (právo na vysílání díla rozhlasem nebo televizí včetně pozemního a družicového nebo kabelového vysílání nebo vysílání prostřednictvím počítačových nebo obdobných sítí, právo na přenos rozhlasového nebo televizního vysílání) a c) zpřístupňování veřejnosti na vyžádání (sdělování zejména prostřednictvím počítačových nebo obdobných sítí.)⁸⁴

2.2.1.2 Příjem díla a pojem veřejnosti

V jednotlivých fázích procesu sdělování díla si autorka práce dovoluje akcentovat pojem “příjem nehmotné materializace díla“. Z hlediska vymezení obsahu subjektivního autorského práva není nutné faktické uskutečnění příjmu, nýbrž stačí jen samotné umožnění příjmu díla v objektivně vnímatelné podobě členům veřejnosti. Zda fakticky došlo ze strany těchto osob k příjmu, tedy zhlédnutí díla, není podmínkou pro vznik případné autorskoprávní odpovědnosti a nemusí to být ani dokazováno. Samotný akt zpřístupnění díla je dokonán již v okamžiku umožnění příjmu či zhlédnutí díla. Takové “zpřístupnění” díla pak nastává již samotným umístěním rozhlasového nebo televizního přijímače či hrací skříně v provozovně, kde si veřejnosti přístroj uvede sama do chodu. Jestli tak učiní či nikoliv je autorskoprávně bezvýznamné.⁸⁵

Pojem veřejnosti není v autorském zákoně definován. Definice neobsahují ani mezinárodní autorskoprávní smlouvy, ani právo komunitární. Je nutné brát na vědomí skutečnost, že autorské právo na sdělování díla veřejnosti je výslovně

⁸⁴ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 213-217

⁸⁵ dále rozhodnutí Vrchního soudu v Praze č.j. 3 Co 10/2000 – 21: „Tím, že žalovaný jako provozovatel hotelu, tedy ubytovacího zařízení, vybavil jednak hotelové pokoje televizními přijímači a jednak hotelovým hostům přístupnou provozovnu dalšími technickými zařízeními sloužícími k užití hudebních děl, umožnil okruhu osob individuálně neurčenému i tento druh služby a stal se tedy uživatelem vysílaných děl. Z hlediska autorského práva pak není rozhodné, zda veřejnost – tedy blíže neurčený okruh osob – jako hotelových hostů – žalobcem nabídnuté služby skutečně využila či nikoliv.“

zakotveno na komunitární úrovni v čl. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES⁸⁶ ze dne 22. 5. 2001. Komunitární právo a rovněž mezinárodněprávní úprava rozlišuje mezi tzv. sdělováním díla veřejnosti a tzv. sdělování díla veřejnosti na veřejně přístupných místech. Sdělování díla veřejnosti se tedy může uskutečňovat a ve velké míře se i uskutečňuje na neveřejných místech (běžné televizní a rozhlasové vysílání v soukromých prostorách jako jsou byty, domácnosti). Sdělování díla jako takové tedy významně zasahuje do veřejné sféry, jedná se o tzv. veřejnou nabídku a to bez ohledu na to, zda-li se potenciální příjemci nacházejí v soukromém či veřejném prostoru. Stejně tak je bezvýznamné, zda-li se jedná o veřejné provozování za účelem zisku či nikoliv (veřejná produkce se vstupným nebo bez vstupného). Dílo může být proto veřejně provozováno v bytě nebo na zahradě, pokud jsou tyto jinak soukromé prostory přístupny veřejnosti a to např. přímo za účelem zpřístupnění díla veřejnosti. Pokud jde o posouzení, zda-li se jedná o akt veřejné či neveřejné povahy, je podstatná individuální neurčenost příjemců sledování. Nezáleží přitom, zda-li jsou tyto osoby při užití díla přítomny současně nebo střídavě.

V případě zpřístupňování díla individuálně určenému okruhu osob je nutné odlišovat, zda dochází k užití díla za účelem hospodářského či obchodního prospěchu či pouze v časové a místní souvislosti s touto činností. Jako příklad výkonu výlučného autorského práva na sdělování díla veřejnosti lze uvést provozování hudebních děl zaměstnancům ze strany zaměstnavatele za účelem zpříjemnění pracovního prostředí popř. zlepšení jejich pracovních výkonů. O sdělování veřejnosti však nepůjde v případě, že dochází k provozování díla samotnými zaměstnanci v zaměstnání pro jejich vlastní potřebu, jelikož se tak zpravidla neděje za účelem hospodářského a obchodního prospěchu a souvislosti s činností zaměstnavatele je pouze časová a místní.⁸⁷

2.2.1.3 Sdělování díla veřejnosti na vyžádání

Sdělování díla veřejnosti na vyžádání je technologicky nejnovější způsob sdělování děl veřejnosti, který vznikl v souvislosti s rozvojem komunikačních

⁸⁶ směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. 5. 2001, o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. Věst. č. L 167, 22. 6. 2001)

⁸⁷ TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 219-221

technologií, zejména pak digitalizací záznamů a rozvojem počítačových sítí. Tento způsob sdělování díla, pro který je typická elektronická forma přenosu díla, umožňuje příjemcům individuální volbu co do času a místa recepce díla, což nevyklučuje veřejnou povahu tohoto sdělování.

Právo ke sdělování díla na vyžádání zahrnuje většinu forem sdělování děl veřejnosti, které v současnosti umožňují počítačové sítě, tzv. online sdělování. Specifické postavení vzhledem k svému rozsahu zaujímá síť Internet.⁸⁸ „Ta bývá definována jako interaktivní médium pro komunikaci, které obsahuje informace, jež jsou simultánně a okamžitě přístupné bez ohledu na teritoriální umístění členům veřejnosti z místa a času individuálně jimi určeného.“⁸⁹

Výkonem autorského práva k sdělování díla veřejnosti na vyžádání není samo prohlížení webových stránek či jiného obsahu zpřístupněného prostřednictvím počítačových sítí (browsing), a to ani v případě, že byl přístup k obsahu omezen prostřednictvím technických prostředků. Sdělování veřejnosti ve smyslu § 18 odst. 2 předpokládá uložení díla do elektronické paměti, uchování díla v této paměti a tedy možnost vyvolání z ní (např. prohlížení textů a fotografií prostřednictvím internetové sítě). „Osoba, která z elektronické paměti dílo „vyvolá“, např. prohlédne na Internetu nějaký text, slovesné dílo, neuzívá dílo ve smyslu § 12 odst. 4 AutZ, ale je pouze jakýmsi konečným konzumentem, obdobně jako televizní divák při sledování televizního programu.“⁹⁰

2.2.1.4 Zpřístupňování děl na počítačových sítích

V praxi se můžeme setkat s několika formami sdělování děl v počítačových sítích. První z forem je umístění rozmnoženiny díla na webovou stránku (world-wide-web). Zpřístupněním této stránky veřejnosti pak dochází ke sdělování umístěných děl veřejnosti na vyžádání.

Druhou formou je zpřístupnění rozmnoženiny díla veřejnosti za účelem pořízení její trvalé rozmnoženiny na terminálu příjemce (tzv. upload). Následný proces pořízení rozmnoženiny příjemcem (tzv. download) není součástí obsahu práva

⁸⁸ KRŮŽ, Jan. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha: Linde Praha a.s., 1999. ISBN 80-7201-190-1, s. 74-76

⁸⁹ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 223-224

⁹⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5, s. 26-27

ke sdělování díla veřejnosti, neboť výsledkem tohoto jednání není nové zpřístupnění díla veřejnosti, ale pořízení rozmnoženiny díla.

Další z forem sdělování děl v počítačových sítích je tzv. streaming. U tohoto způsobu sdělování nedochází k pořízení trvalé rozmnoženiny v terminálu příjemce a sdělování díla se děje prostřednictvím „streamed“ přenosů umožňujících možnost vnímání díla okamžitě při transmisi díla.

V neposlední řadě je nutné zmínit tzv. webcasting. Jde o vysílání díla uzpůsobené pro přenos signálu prostřednictvím počítačové sítě. V případě této formy sdělování děl veřejnosti zpravidla chybí prvek časové volby ze strany příjemce (vysílaná díla jsou pevně časově určena udělovatelem) a nejedná se tedy o výkon autorského práva k sdělování díla na vyžádání.

Posledním ze způsobů sdělování děl prostřednictvím počítačových sítí je tzv. simulcasting, což je vysílání díla prostřednictvím jiné formy přenosu. Rovněž nejde o výkon autorského práva k sdělování díla veřejnosti na vyžádání, neboť rovněž chybí prvek časové volby ze strany příjemce, ale o formu vysílání ve smyslu § 21 AutZ či jeho přenosu ve smyslu § 22 AutZ.⁹¹

V souvislosti s formami sdělováním děl v počítačových sítích by si autorka diplomové práce dovolila upozornit na současnou problematiku týkající se datového úložiště Uloz.to.⁹² Uveřejněný článek se zabývá problematikou sdílení dat a to bez udělení licence k užití hudby. IFPI na počátku roku 2012 zvažovala podání žaloby na datové úložiště Uloz.to, kdy tomuto postupu dala IFPI přednost před stíháním individuálních uživatelů. I v tomto případě bylo možné situaci řešit dohodou a ze strany uloz.to požádat o tzv. legalizaci servisu, která by mohla předejít případnému soudnímu sporu. V nedávné době došlo rovněž k nucenému uzavření známého serveru pro sdílení dat Megaupload.com a zatčení a obvinění jeho zakladatele a několika dalších osob v souvislosti s porušováním autorských práv formou organizovaného zločinu. Megaupload.com byl typ serveru s úložištěm dat, kam uživatelé Internetu mohli nahrát v podstatě jakákoliv data a umožnit jejich stažení jiným uživatelům. Data na tomto serveru byla ovšem často

⁹¹ TELEEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 225-226

⁹²<http://www.ceskapozice.cz/domov/pravo-bezpecnost/ochranci-autorskych-prav-utoci-proti-ulozto>. MATĚJČEK, Petr. *Ochránci autorských práv útočí proti Uloz.to* [online]. 1. 2. 2012 [cit. 1. 2. 2012]

chráněna právy autorů a jejich sdílení tedy nebylo zcela legální. Na podobném principu jsou založeny i další české servery typu uloz.to, czsahre.com a další. Pokud jde o odpovědnost provozovatelů serverů umožňujících ukládání a sdílení dat v České republice tak je nutné upozornit na skutečnost, že provozovatel serveru odpovídá za obsah informací a to v případě, že se mohl v rámci své činnosti a vzhledem ke konkrétním okolnostem dozvědět, že obsah ukládaných informací je protiprávní. Naproti tomu provozovatelé serverů nejsou povinni sami dohlížet na obsah ukládaných informací a aktivně vyhledávat nelegální obsah. V praxi to znamená, že provozovatel serveru v České republice bude odpovědný za nelegální obsah umístěný na jeho serveru a zpřístupněný veřejnosti ve chvíli, kdy byl na nezákonný obsah kýmkoliv upozorněn. Právní postih bude možný až v případě, kdy ani po upozornění nelegální obsah provozovatel neodstraní.

Otázkou zůstává, kdy a za jakých okolností jsou orgány konkrétního státu oprávněny protiprávní jednání na internetu postihovat. Na toto téma se stále vedou nejednoznačné diskuse. Lze mít za to, že proti serveru s nelegálním obsahem může bez problému zasáhnout ten stát, na jehož území se server fyzicky nachází. Dále bude zřejmě možné zasáhnout i proti subjektům, které mají bydliště či sídlo na území daného státu respektive mají jeho občanství, v posledních letech je zastáván i názor, že jurisdikce je dána i státům, na jejichž území je registrována příslušná doména.

V této souvislosti je třeba zmínit i nedávný podpis Obchodní dohody proti padělatelství (ACTA). Tato dohoda v mnoha oblastech přitvrzuje možnost postihu porušovatelů autorských práv a do jisté míry prolamuje i některé vnitrozemské právní principy. Dle českého autorského práva je totiž samotné stažení hudby či filmů (ne počítačových programů) z Internetu právně nezávazné. Lze si tedy jen těžko představit, jakým způsobem by hraniční kontroly v České republice mohly postihovat nelegální obsah v podobě stažených filmů či vypálených CD. V současné době teprve ACTA vchází v život a prochází složitým procesem. Tato smlouva může přinést významný posun z hlediska kooperace států v oblasti duševního vlastnictví a přispět k jeho celistvější ochraně. Na druhou stranu je

logická obava vyplývající z dalšího posílení pravomocí represivních složek v souvislosti s přijetím ACTA.⁹³

„ACTA je první smlouvou, která má regulovat Internet. Vyžaduje po státech zavedení „urychlených nápravných opatření“, která by zabránila porušování „duševního vlastnictví“, a opatření, která mají „odrazující účinek vůči dalšímu porušení“. Tyto požadavky nabádají k zavedení systému, který blokuje přístup k internetovým stránkám a odpojuje uživatele od Internetu (praxe některých zemí vyjednávajících ACTA). ACTA předvídá vlastní neformální mechanismy, kterými bude působit na autoregulaci internetových providerů a které nebudou předmětem soudního přezkumu. Náklady vynucování navíc přenáší z držitelů monopolu na jiné podnikatele.“⁹⁴

2.2.1.5 Technické zajištění přenosu díla

Výkonem práva ke sdělování díla veřejnosti je akt zpřístupnění díla veřejnosti, nikoliv tedy zajištění technického přenosu tohoto zpřístupnění. Zajištění technického přenosu se věnuje § 18 odst. 3 AutZ. Toto ustanovení se vztahuje zejména na provozovatele komunikačních sítí a zařízení využívaných pro fungování těchto sítí nebo zařízení zapojených do této sítě, kteří nenesou odpovědnost za obsahovou stránku přenášených informací, nýbrž za technickou kvalitu přenosu.

„Ten, kdo pouze zajišťuje technickou stránku sdělování (radiokomunikace, telefonní operátor) nebo poskytuje rozhlasový či televizní přijímač, není subjektem, který sděluje dílo veřejnosti. Za pouhý provoz zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího sdělování díla veřejnosti je třeba považovat i např. vyhledávací služby internetových portálů.“⁹⁵

Za výkon autorského práva na sdělování díla veřejnosti se považuje výkon, jehož se dopouští osoba, která svým jednáním způsobí zpřístupnění (umístění) díla v počítačové síti, a to bez ohledu na právní vztah, který má tato osoba

⁹³ MIŠŮR, Petr. K procesu přípravy a projednávání ACTA. *Obchodněprávní revue*. 2002, č. 3, s. 81

⁹⁴ Anti-Counterfeiting Trade Agreement. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Anti-Counterfeiting_Trade_Agreement

⁹⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5, s. 27

k hardware, ze kterého je rozmnoženina díla zpřístupněna. Pouhým provozováním zařízení umožňujícím sdělování veřejnosti rovněž není provozování rozhlasového a televizního vysílání. Provozovatel vysílání je totiž odpovědný za emisi aktu sdělování veřejnosti (bez ohledu na to, zda k spuštění rozhlasového či televizního přijímače dochází přímo osobou provozovatele či jinou osobou na provozovatelovu odpovědnost).

2.2.1.6 Sdělování veřejnosti ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí

Na mezinárodní úrovni bylo právo na sdělování veřejnosti zakotveno až v rámci čl. 8 WTC. RÚB zaručuje ochranu autorů proti některým základním způsobům užití děl a to provozování děl (živě či ze záznamu), přenos tohoto provozování, vysílání děl, přenosu vysílání a provozování vysílání. VÚAP pak chrání právo autorů ve vztahu k veřejnému provozování a vysílání děl.

Právo na sdělování veřejnosti na vyžádání (tzv. making available right) bylo na mezinárodní úrovni upraveno ve smlouvách WIPO z roku 1996.

Z pohledu smluv, kterými je Česká republika vázána, je nutno podotknout, že se autorskoprávní neodpovědností provozovatelů nezabývají. Čl. 8 Smlouvy WCT z roku 1996 však obsahuje pravidlo, které slouží jako interpretační pomůcka pro výklad ustanovení této smlouvy.

Pokud jde o komunitární právo, je nutné poznamenat, že existuje povinnost přiznat autorům výlučné právo povolit nebo zakázat jakékoli sdělování veřejnosti jejich děl. Součástí tohoto práva je rovněž sdělování děl veřejnosti na vyžádání.⁹⁶ Ochrana počítačových programů a databází je taktéž ošetřena v rámci směrnic.⁹⁷ Dále je významné upozornit na směrnici, která stanoví členským státům povinnost vyjmout z rozsahu autorského práva pořizování

⁹⁶ blíže čl. 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

⁹⁷ směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. 5. 1991, o právní ochraně počítačových programů (Úř. Věst. č. L 122, 17. 5. 1991, s. 42; směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. 3. 1996, o právní ochraně databází (Úř. Věst. č. L 077, 27. 3. 1996, s. 20)

tzv. technických rozmnoženin.⁹⁸ Odpovědnost poskytovatelů informačních služeb za přenášený obsah je pak ošetřena v obecné rovině v rámci směrnice⁹⁹, která byla do českého práva implementována zák. č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.

2.2.2 Zvláštní způsob sdělování veřejnosti dle § 23 AutZ

2.2.2.1 Provozování rozhlasového a televizního vysílání

Provozování rozhlasového a televizního vysílání je výlučné majetkové autorské právo, konkrétně majetkové právo dílo užít. Toto právo je možné, dle systematiky současného autorského zákona, podřadit pod zvláštní způsob sdělování díla veřejnosti ve smyslu § 18 odst. 1 AutZ. Provozování rozhlasového a televizního vysílání je způsob užití, který je legálně definován jako zpřístupňování díla vysílaného rozhlasem či televizí pomocí přístroje technicky způsobilého k příjmu rozhlasového či televizního vysílání. „V praxi se jedná zejména o přednášení nebo o předvádění děl vysílaných rozhlasem nebo televizí zákaznické veřejnosti pomocí rozhlasového nebo televizního přijímače umístěného v restauračních či jiných provozovnách určených zákaznické veřejnosti.“¹⁰⁰ Provozování rozhlasového nebo televizního vysílání je nutné odlišovat od přenosu rozhlasového nebo televizního vysílání, jež je odlišným způsobem užití díla. Dále je nutné odlišovat samotné vysílání díla rozhlasem nebo televizí, které je zcela jiným způsobem užití a rovněž nejde ani o zpřístupňování díla veřejnosti na vyžádání, jelikož se zpřístupňování neděje na základě volby příjemce co do místa a času zpřístupnění.

2.2.2.2 Zpřístupnění díla provozováním vysílání

V případě zpřístupnění díla provozováním vysílání není nutné faktické uskutečnění příjmu aktu provozování rozhlasového či televizního vysílání. Výkonem tohoto práva je již samotné umožnění vnímání rozhlasového nebo

⁹⁸ blíže směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

⁹⁹ blíže směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. 6. 2000, o elektronickém obchodu (Úř. Věsr. č. L 178, 17. 7. 2000, s. 1)

¹⁰⁰ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 272-273

televizního vysílání jiným osobám a to v objektivně vnímatelné podobě. Podmínkou případné autorskoprávní odpovědnosti tedy není uskutečnění faktického zhlédnutí díla a nemusí být ani dokazováno (postačí tzv. potenciální recepce). Je podstatné upozornit na to, že akt zpřístupnění díla je dokonán již v okamžiku umožnění příjmu či zhlédnutí díla.¹⁰¹ Pokud jde o provozovatele povinnost získat smluvní oprávnění, tj. licenci k provozování rozhlasového nebo televizního vysílání, je nutné vést v patrnosti, že k užití díla došlo i tehdy, kdyby si přijímač nikdo nezapnul.

„Obdobně jako v případě jiných způsobů sdělování děl veřejnosti platí i pro autorskoprávní posouzení veřejné či neveřejné povahy provozování rozhlasového či televizního vysílání bezvýznamnost skutečnosti, zda je dílo sdělováno do soukromých či veřejných prostor. Jedná se tedy o výkon autorského práva na provozování rozhlasového či televizního vysílání i v případě, kdy je dílo provozováno v soukromých prostorech příjemců, pokud se tak děje za účelem přímého či nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu nebo je dílo z pohledu provozovatele takto sdělováno individuálně určenému okruhu osob. V praxi provozovatel již tím, že umístí přístroj do provozovny, zpravidla sleduje svůj hospodářský prospěch a zároveň svou soutěžní výhodu spočívající v komfortnější službě, přičemž náklady s tím spojené provozovatel kalkuluje do ceny služby.“¹⁰² Pokud jde o vymezení tohoto způsobu užití díla, je zcela bezvýznamné, zda je přístup veřejnosti poskytnut za úplatu či bezúplatně nebo zda jde o provozování na veřejném prostranství či nikoliv.

2.2.2.3 Výkon práva na provozování vysílání

Výkon práva na provozování rozhlasového nebo televizního vysílání se nabyvá licenční smlouvou. Licenční smlouvu lze uzavřít přímo s majitelem autorského práva nebo na základě příslušného oprávnění s kolektivním správcem, který majitele autorských práv zastupuje. Vedle licenční smlouvy k užití provozovaných děl je zpravidla nutné uzavírat licenční smlouvu pro užití předmětů ochrany práv s autorským právem souvisejících, neboť zpravidla dochází k souběhu práv duševního vlastnictví. Při výkonu autorského práva

¹⁰¹ TELEC, Ivo. Televizní přijímače na hotelových pokojích. *Právní rádce*. 2005, roč. 13, č. 7, s. 4-12

¹⁰² TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 274

na vysílání díla rozhlasem či televizí dochází běžně k zastupování autorů kolektivnímu správci.

2.2.2.4 Výjimky z rozsahu výlučného práva na provozování vysílání

Do znění § 23 autorského zákona byla novelou z roku 2005 (zák. č. 81/2005) s účinností ke dni 23. 2. 2005 vloženy ustanovení věty druhé a třetí. Podstatou těchto ustanovení je vyluka z rozsahu výlučného autorského práva na provozování rozhlasového či televizního vysílání.

První výjimka se váže na existenci právního vztahu ubytování. (viz § 754 a násl. ObčZ). Podmínkou je, že přijímače jsou umístěny v soukromých prostorách (zejména v hotelových či obdobných pokojích, a nikoli v jiných prostorách ubytovacího zařízení (tj. např. v jídelnách, společných prostorách atp.)

Druhá z výjimek se týká provozování vysílání díla ve zdravotnických zařízeních, tzn. zařízeních provozujících zdravotnickou péči v režimu zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu a předpisů souvisejících. Pojem “zdravotní péče“ však tento zákon chápe v nejširším slova smyslu, a to včetně péče lázeňské, vyšetření, prohlídek a podobných výkonů prováděných v osobním zájmu fyzických a právnických osob, které nesledují léčebný účel. Při vymezení vzájemné souvislosti mezi prováděním zdravotní péče a provozováním vysílaného díla je nutné vycházet z restriktivního výkladu, neboť důsledkem tohoto omezení je bezplatné užívání cizího majetku. Pod rozsah této druhé výjimky může patřit pouze provozování díla při samotném výkonu zdravotní péče, nikoliv již v širší souvislosti s ní, čímž je např. provozování díla v čekárnách, ve společenských místnostech lázeňských zařízení atp.)

V této souvislosti je nutné akcentovat již zmíněnou novelizaci autorského zákona v roce 2005¹⁰³, ve které došlo v rámci ustanovení § 23 k legislativně technicky a systematicky závadnému a zmatečnému použití odkazu na ustavení § 18 odst. 3 v souvislosti s vyloučením provozování rozhlasového a televizního vysílání v rámci ubytovacích služeb a zdravotnických zařízení z rozsahu autorského práva.¹⁰⁴ V případě rozhlasového a televizního přístroje byla vzhledem k nesrovnalosti tuzemské a mezinárodní úpravy měsíční autorská odměna dodatečně upřesněna novelou AutZ č. 168/2008 Sb., s platností od 19. 5. 2008

¹⁰³ zák. č. 81/2005 Sb.

¹⁰⁴ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 275

pro všechny kolektivní správce a to 50 % koncesionářských poplatků za rozhlasový a televizní přístroj.

Pro představu autorka diplomové práce znázorňuje výši autorských odměn v jednotlivých obdobích, v souvislosti s přijetím uvedené novely, v Tabulce č. 1.

Přehled sazeb autorských odměn (bez DPH) dle Sazebníku U:					
<i>Druh přístroje na pokoji ubytovacího zařízení</i>	<i>Denní autorská odměna v období od 18. 5. 2008 do 31. 5. 2008</i>	<i>Měsíční autorská odměna v Kč od 1. 6. 2008</i>	<i>Měsíční autorská odměna v období od 2011 - 2012</i>	<i>Měsíční autorská odměna v období od 2011 - 2012</i>	<i>Úspora v roce 2011 za 1 přístroj oproti roku 2010 v případě uzavření licenční smlouvy</i>
			základní sazba	snížená sazba	
Rozhlasový přístroj	0,36 Kč	11,25 Kč	13,50 Kč	9 Kč	27,- Kč
Televizní přístroj	1,08 Kč	33,41/* Kč	40,09/* Kč	26,73/* Kč	80,- Kč
Televizní přístroj s rozhlasovým příjmem	1,44 Kč	44,66/* Kč	53,60/* Kč	35,73/* Kč	107,- Kč
/* autorská odměna včetně odměny pro kolektivního správce Dilia a OOA-S					

Tabulka 1: Přehled sazeb autorských odměn dle Sazebníku U

Autorka práce považuje za přínosné upozornit na první rozsudek odvolacího soudu ze dne 18. 10. 2011¹⁰⁵ ve sporu žalobce OSA s nestátním zdravotnickým zařízením. Rozhodnutím Vrchního soudu v Praze byl tak potvrzen rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 8. 2010¹⁰⁶, kterým byla žalované společnosti Hotel Paris uložena povinnost zaplatit žalobci bezdůvodné obohacení vzniklé provozováním televizního vysílání na pokojích ubytovací části zdravotnického zařízení této společnosti v Mariánských Lázních v období od 1. 9. 2006 do 18. 5. 2008. Odvolací soud se ztotožnil s prvostupňovým soudem vytčeným restriktivním výkladem zákonného znaku „při poskytování zdravotní péče“ a tedy i odmítnutím jeho rozšiřujícího výkladu. „V posuzované věci bylo přitom prokázáno, že na pokoji ubytovaných osob nedochází nepřetržitě k poskytování zdravotní péče zde ubytovaným osobám, ale že k těmto úkonům, v rozporu se schváleným provozním řádem žalované, dochází toliko příležitostně, a tedy nikoli v převažujícím rozsahu...“¹⁰⁷ Závěry, které byly učiněné v rozsudku Krajského soudu v Plzni a potvrzené Vrchním soudem v Praze se staly plně použitelnými i pro posouzení předmětných věcí před Krajským soudem v Českých Budějovicích ve sporu OSA a Bertiny Lázně Třeboň¹⁰⁸, který byl následně rovněž potvrzen rozsudkem Vrchního soudu v Praze¹⁰⁹ ze dne 20. 12. 2011. Dále došlo k obdobné situaci v případě sporu OSA proti lázeňskému zařízení Aristokraty Hotely.

Z rozhodovací praxe Krajského soudu v Brně v obdobných sporech kolektivního správce s nestátním zdravotnickým zařízením ovšem vyplývají jiné závěry. V případě sporu OSA, o.s. s lázněmi Luhačovice a.s.¹¹⁰ soud žalobcův požadavek na použití restriktivního výkladu léčebné péče shledal ryze účelovým. Dle Krajského soudu v Brně (soudce Krajského soudu JUDr. Borise Filemona) je „žalobcův restriktivní výklad typickým pozitivistickým rádo by objektivním pojetím práva, vracejícím nás však ke středověké disputaci „kolik andělů může tančit na špičce jehly“, resp. jestliže při ověřování, zda má člověk duši, bychom restriktivně rozřezávali či odřezávali jednotlivé části těla a nakonec nám zbyla

¹⁰⁵ rozsudek Vrchního soudu v Praze č.j. 1 Co 8/2011-758 ze dne 18. 10. 2011

¹⁰⁶ rozsudek Krajského soudu v Plzni č.j. 19 C 98/2009-734 ze dne 11. 8. 2010

¹⁰⁷ rozsudek Krajského soudu v Plzni č.j. 19 C 98/2009-734 ze dne 11. 8. 2010, s. 13 a 14

¹⁰⁸ rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích č.j. 11 C 13/2010 – 132 ze dne 8. 12. 2010

¹⁰⁹ rozsudek Vrchního soudu v Praze č.j. 1 Co 74/2011 - 170 ze dne 20. 12. 2011

¹¹⁰ rozsudek Krajského soudu v Brně č.j. 23 C 244/2010 - 114 ze dne 21. 11. 2011

ubohá zohavená mrtvola, která samozřejmě už žádnou duši nemá (viz též arogantní útoky právních pozitivistů v devadesátých letech proti jimi popíranému duchu zákona).¹¹¹ Na podporu tohoto pojetí právní zástupkyně Lázní Luhačovice a.s. uvedla, že dle § 48/1997 Sb., o VZP je poskytování lázeňské péče zahrnuto do zdravotní péče jako nezbytná součást léčebného procesu, která navazuje na ústavní nebo ambulantní léčbu. Lázeňská péče je při tom péčí zdravotní, jejíž nedílnou součástí je ubytování a stravování. Soud v tomto případě upozorňuje na nutnost přiměřenosti autorských odměn, která byla v autorském zákoně stanovena dostatečně a záležela na dohodách a výkladu, což ze strany kolektivního správce nebylo respektováno. Dle slov soudu výše autorských odměn „nekontrolovatelného obrovského okruhu oprávněných subjektů byla limitována § 23 AutZ tzv. „stropem“¹¹², který učinil přítrž neúměrným monopolně vynucovaným ujednáním licenčních smluv o příliš vysokých licenčních odměnách. To se promítlo mj. do žalobcova sazebníku U autorských odměn pro provozování děl v ubytovacích, lázeňských a podobných zařízeních – platného od 19. 5. 2008. ¹¹³ Soud v tomto případě došel k závěru, že žalobce neadekvátně monopolně prosazoval své finanční požadavky z oblasti „TV na hotelových pokojích“ a dle názoru soudu tak nejednal s péčí řádného hospodáře ve smyslu § 100 AutZ. Dle soudu je jedním z rozhodujících zákonných kritérií pro určení výše „přiměřené“ a „rovné“ autorské odměny přímý či nepřímý hospodářský prospěch, který uživatel získá z užití či v souvislosti s užitím předmětu ochrany. Soud tak došel k závěru, že užití předmětu ochrany prostřednictvím televizorů či rádií na pokojích užívaných léčícími se pacienty má za následek zcela jiný a to menší prospěch než obdobné užití na pokojích pro běžné hotelové hosty.

¹¹¹ rozsudek Krajského soudu v Brně č.j. 23 C 244/2010 - 114 ze dne 21. 11. 2011, str. 8

¹¹² Dle ustanovení § 23 AutZ je tzv. „stropem“ při provozování rozhlasového či televizního vysílání – při zpřístupňování díla pomocí přístrojů technicky způsobilých k příjmu rozhlasového a televizního vysílání ubytovaným v rámci poskytování služeb spojených s ubytováním, jsou-li tyto přístroje umístěny v prostorách určených k soukromému užívání ubytovanými osobami, přísluší autorům odměna, která v úhrnu za všechny (i zahraniční) kolektivní správce nesmí přesáhnout 50 % výši poplatku za jeden přístroj stanovenou zvláštním zákonem č. 345/2008 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹³ rozsudek Krajského soudu v Brně , č.j. 23 C 244/2010 - 114 ze dne 21. 11. 2011, str. 3

Proti rozhodnutí Krajského soudu byl ze strany žalobce, tj. OSA, podán opravný prostředek, o němž dosud nebylo rozhodnuto.

V návaznosti na problematiku placení autorských odměn v hotelových pokojích vidí autorka práce jako zásadní rozhodnutí Soudního dvora EU ¹¹⁴ ze dne 15. března 2012 týkající se odměn, které připadají autorům za užití jejich děl. Toto rozhodnutí stanoví, že hotely jsou povinny platit autorské poplatky, zatímco zubní lékaři nikoliv. Zásadní význam tohoto rozhodnutí lze spatřovat v postoji Soudního dvora EU k úhradě autorských odměn na hotelových pokojích. V tuto chvíli nelze předesílat, do jaké míry bude mít toto rozhodnutí vliv na budoucí rozhodování tuzemských soudů ve věcech autorských odměn týkajících se hotelových pokojů.

2.2.2.5 Provozování vysílání ve smyslu mezinárodního a komunitárního pojetí

Autorské právo na provozování rozhlasového a televizního vysílání bylo zakotveno na základě bruselské revize RÚB z roku 1948. Předmětné ustanovení této Úmluvy stanoví, že autoři literárních a uměleckých děl mají výlučné právo udílet svolení k veřejnému sdělování díla vysílaného rozhlasem či televizí, tiskačem nebo jakýmkoliv jiným obdobným zařízením k přenosu znaků, zvuků nebo obrazů. Římská revize RÚB zaručovala autorům pouze právo na vysílání díla, nikoli právo na provozování tohoto vysílání.

Pokud hovoříme o komunitárním vlivu na tuto autorskoprávní problematiku, je nutné zmínit povinnost členských států přiznat autorům souhrnné výlučné právo k jakémukoli sdělování díla veřejnosti, které komunitární právo ukládá.

Vzhledem k vložení věty druhé a třetí při novelizaci autorského zákona z roku 2005 nebylo komentované ustanovení § 23 do přijetí novely AutZ č. 168/2008 Sb., s platností od 19. 5. 2008 v souladu ani s mezinárodním právem autorským ani s mezinárodním právem komunitárním.¹¹⁵

¹¹⁴ FRANKLIN, Magnus. Hotels liable for music copyright, but not dentist, ECJ rules [online]. MLex, 15. 3. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: www.mlex.com

¹¹⁵ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 277-278

2.3 Jiná majetková práva

Pod pojmem jiná majetková práva rozumíme jednak právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého a dále právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu.

2.3.1 Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla

Ustanovení § 24 AutZ obsahuje úpravu absolutního autorského práva na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla. Toto právo má svůj původ ve Francii ve 20. letech 20. stol.

Právo na autorskou odměnu za následný prodej originálu se u nás uplatňuje od účinnosti autorského zákona z roku 1926. Právo na odměnu při opětovném prodeji vzniká při kumulativním splnění několika podmínek, a sice výše ceny, za kterou je dílo prodáváno, která musí činit alespoň 1.500,- EUR, účastí obchodníka na transakci převodu vlastnictví originálu díla na jinou osobu a absence podmínky výjimky ve smyslu odst. 4 § 24 AutZ.¹¹⁶ Obdobně jako v případě ostatních majetkových autorských práv jde o právo nepřevoditelné *inter vivos* a nelze se ho vzdát. Jeho trvání je stejné jako v případě ostatních majetkových autorských práv, tedy zásadně 70 let od prvního dne kalendářního roku následujícího po smrti autora, a je předmětem dědictví. Do rozsahu práv na odměnu při opětovném prodeji tedy spadají pouze originály děl moderního a současného umění.

2.3.1.1 Rozsah práva na odměnu

Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu se vztahuje pouze k dílům uměleckým, nikoli k dílům vědeckým. Podstatou tohoto práva je právo na slušné vypořádání, jehož povaha spočívá ve sledování vlastnického osudu originálu díla jako věci, na níž je dílo hmotně zachyceno. Právo na odměnu má výrazný hospodářský význam a má čelit spekulativním vyšším ziskům překupníků originálů děl. Právo na slušné vypořádání autorovi nenáleží vůči prvnímu nabyvateli originálu díla jako smluvní straně, jenž se s autorem vypořádává přímo, nýbrž až vůči druhému a každému dalšímu nabyvateli, který již není

¹¹⁶ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5, s. 33-35

k autorovi v žádném právním vztahu. Autor se tak má možnost podílet na rozdílu peněžní hodnoty, za kterou originál svého díla původně převedl (např. jako obecně neznámý autor), a hodnoty, za níž nabyvatel originálu díla tento originál dále zpeněžil. Právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla představuje výjimku z principu vyčerpání práva na rozšiřování originálu či rozmnoženiny díla a to z důvodu, že autorovi přiznává nárok na odměnu na základě vyčerpaného autorského práva dílo užít, a převažuje tak nad zásadou autorskoprávní bezúplatnosti následných převodů hmotných nosičů děl. Právo na autorskou odměnu za následný prodej originálu se podle autorského zákona vztahuje pouze na prodeje, k nimž došlo na území České republiky.¹¹⁷

Zájmy autorů jsou zohledněny stanovením horní hranice prodejní ceny. Výluka z práva na odměnu se vztahuje na takové následné prodeje, kdy prodávající získal originál uměleckého díla přímo od autora méně než tři roky před opětovným prodejem a zároveň kupní cena samotného originálu nepřevýšila 10.000,- EUR.

Výše autorské odměny se stanoví jako procentní podíl z kupní ceny, jejíž součástí není daň z přidané hodnoty. Výše autorské odměny za opětovný prodej originálu je znázorněna v Tabulce č. 2.

Kupní cena (EUR)	Odměna z části kupní ceny
do 50000	4%
od 50000 do 200000	3%
od 200000 do 350000	1%
od 350000 do 500000	0,50%
nad 500000	0,25%

Tabulka 2: Autorská odměna za opětovný prodej originálu.

2.3.1.2 Povinné osoby

Oproti původnímu znění zákona se nejedná pouze o prodávajícího, ale i o obchodníka, který se prodeje účastní. Členské státy tak mohou v rámci směrnice 2001/84/ES vedle povinného subjektu prodávajícího stanovit další povinnou osobu obchodníka účastnícího se prodeje. Zákon přitom nikterak neomezuje, na jaké straně musí obchodník vystupovat. Může tedy jednat jak za obchodníka na straně kupující, tak na straně zprostředkovatelské. Je podstatné, že povinným

¹¹⁷ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 283-284

osobám pak vzniká závazek k úhradě autorské odměny společně a nerozdílně. Kolektivní správce, který následně odměnu inkasuje, je oprávněn požadovat celé plnění na kterémkoli z dlužníků.¹¹⁸

2.3.1.3 Originál uměleckého díla

Originálem uměleckého díla nemůže být dílo ve smyslu autorského zákona jako nehmotný statek, ale hmotný nosič, prostřednictvím kterého je dílo vyjádřeno a který je předmětem prodeje. Originálem může být nosič jak díla výtvarného, tak i děl fotografických a děl užitého umění jako jsou tapiserie, keramika či autorský šperk. Originálem díla se rozumí dílo, které bylo zhotoveno samotným autorem jako výsledek tvůrčí duševní činnosti. V případě děl fotografických jde zpravidla o negativy fotografií, resp. grafické desky. Rozmnoženiny, které se za originál díla považují, by měly existovat v omezeném počtu, být zhotoveny samotným autorem či pod jeho vedením a být autorem podepsány či jinak prohlášeny za pravé.

Mezi díla, při jejichž převodu nevzniká právo na autorskou odměnu, nepatří architektonická díla vyjádřená stavbou. Dílem v tomto smyslu může být původní výkresové zachycení stavby, pokud splňuje pojmové znaky originálu. Autorský zákon výslovně stanoví, že z práva na autorskou odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla jsou vyloučeny rukopisy skladatelů a spisovatelů.

2.3.1.4 Právo na odměnu ve smyslu mezinárodní a komunitární úpravy

V mezinárodním právu autorském je právo na odměnu při opětovném prodeji originálu upraveno v čl. 14 RÚB ve znění bruselské revize z roku 1948. Právo ve smyslu znění této Úmluvy zahrnuje, na rozdíl od komunitární úpravy, kromě originálů děl výslovně i původní rukopisy spisovatelů a skladatelů. Příslušníci států Unie mají nárok na autorskou odměnu pouze v případě, pokud ochranu poskytuje rovněž stát původu díla a pouze v tomtéž rozsahu a to ve smyslu čl. 14 odst. 2 RÚB.

Pokud jde o komunitární úpravu, tak je nutné poznamenat, že ta vyžaduje plnou harmonizaci právních řádů členských zemí v rámci ustanovení směrnice

¹¹⁸ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 287

2001/84/ES. Vůči ostatním členským státům EU není možné uplatňovat zásadu materiální reciprocity, tj. poskytovat ochranu jen pro případ, že ochranu poskytuje i stát původu díla v tomtéž rozsahu. Vůči příslušníkům třetích zemí směrnice 2001/84/ES reciproční zacházení vyžaduje.

VÚAP právní úpravu práva na odměnu při opětovném prodeji originálu neobsahuje.

2.3.2 Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla

Autorské právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním děl pro osobní potřebu¹¹⁹ bylo v tuzemském autorském právu poprvé zavedeno novelou předchozího autorského zákona (zák. č. 35/1965 Sb.) z roku 1990 (zák. č. 89/1990 Sb.) Oproti dnešní úpravě se právo tehdejšího autorského zákona nevztahovalo na díla rozmnožovaná na podkladě tiskových rozmnoženin, ale naopak právo na dodatkovou odměnu příslušelo i vůči “těm, kteří snímky, jež mohou k pořízení rozmnoženiny sloužit, veřejně půjčují.”¹²⁰ Novelou autorského zákona z roku 1995¹²¹ již právo na tzv. dodatkovou odměnu vůči majitelům videopůjčoven zvukových a zvukově obrazových záznamů nepříslušelo a předpokládal se vznik smluvního vztahu mezi stranami. Právo na dodatkovou odměnu bylo následně rozšířeno i na autory děl, která mohou být rozmnožována na podkladě tiskových rozmnoženin.

Znění ustanovení § 25 AutZ reaguje na celosvětový rozvoj reprodukční techniky, který umožnil rozmnožování uveřejněných děl pro osobní či vlastní vnitřní potřebu a to v nebyvalém měřítku. Hospodářským důsledkem pro oprávněné zájmy autorů je snižování odbytu vyrobených rozmnoženin děl, zejména jsou-li tito autoři odměňováni podle počtu prodaných rozmnoženin atp. Samotné užití díla, pořízením jeho rozmnoženiny pro osobní potřebu fyzické osoby nebo pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby, ustanovením § 25 AutZ zůstává nedotčeno a tudíž zůstává bezplatné. Namísto uložení platební povinnosti zhotoviteli rozmnoženiny, který si ji dovoleně a bezplatně pořizuje pro vlastní potřebu, ukládá zákon platební

¹¹⁹ DOBEŠ, Petr. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. *Právní rádce*. 2007, roč. 15, č. 4, str. 4-11

¹²⁰ TELEČEK, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 295

¹²¹ zák. č. 237/1995 Sb.

povinnost tomu, kdo svou hospodářskou činností umožňuje masová domácí rozmnožování děl prostředky reprodukční techniky. Odměna, která přísluší autorům jako majetkové právo, má povahu zvláštní soukromoprávní náhrady za potenciálně snížený hospodářský zisk neboli náhrady za potenciálně sníženou výnosnost majetkových práv. Jedná se především o odměnu zejména z obchodní výroby a dovozu nenahraných nosičů záznamu díla a kopírovacích přístrojů, popř. za poskytování některých rozmnožovacích služeb. Jde o nárok na náhradu potenciálně ušlého zisku v paušalizované podobě. Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním děl pro osobní potřebu je právo nepřevoditelné *inter vivos* a nelze se jej vzdát. Trvá, stejně jako ostatní autorská majetková práva, 70 let od prvního dne kalendářního roku následujícího po smrti autora a je předmětem dědictví.¹²²

2.3.2.1 Právo na dodatkovou odměnu

Právo na dodatkovou odměnu se vztahuje pouze na taková rozmnožování zveřejněných děl, která spadají pod bezesmluvní užití ve smyslu § 30 a § 30a. V současnosti se právo na dodatkovou odměnu vztahuje na rozmnožování děl pro osobní potřebu fyzické osoby nebo pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby.¹²³ V případě rozmnožování díla jiným způsobem či za jiných okolností se jedná o výkon výlučného autorského práva dílo užít a je třeba k němu svolení autora.

Majitelem práva na dodatkovou odměnu je autor zveřejněného díla, které je schopno být rozmnožováno na příslušném podkladě. Autorský zákon při tom stanoví, v jakém poměru jsou kolektivní správci povinni rozdělovat vybrané autorské odměny. Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu je tedy právem kolektivně spravovaným.

2.3.2.2 Povinné osoby

Ustanovení § 25 odst. 2 uvádí taxativní výčet osob povinných platbou dodatkové autorské odměny. Těmito osobami jsou výrobci, dovozci, příjemci,

¹²² TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 291-296

¹²³ TULÁČEK, Jan. Kopírování autorských děl literárních pro vlastní potřebu. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 11. s. 74-78

popř. dopravci nebo zasílatelé, pokud jde o přístroje k pořizování rozmnoženin zvukových nebo zvukově obrazových záznamů děl, dále přístrojů k pořizování tiskových rozmnoženin děl a v neposlední řadě též nenahraných nosičů zvukových nebo zvukově obrazových záznamů děl.¹²⁴ Dále jsou těmito osobami poskytovatelé tiskových rozmnožovacích služeb za úplatu. Povinnou osobou je v případě naposledy zmiňovaných “provozovatel rozmnožovacích služeb za úplatu“, tzn. osoba, která na vlastní odpovědnost nabízí a provozuje danou službu. Nutno podotknout, že provozování jiných rozmnožovacích služeb než zhotovování tiskových rozmnoženin nezakládá povinnost platit dodatkovou odměnu, neboť se nejedná o výkon volného užití díla, k provozování těchto služeb je zapotřebí licence dotčených majitelů autorských práv. Již zmiňovaní výrobci, dovozci a příjemci, popř. zasílatelé či dopravci jsou povinni odvádět náhradní autorské odměny stanovené autorským zákonem pouze tehdy, pokud mají sídlo nebo trvalý pobyt, popř. pobyt alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce a to buď souvisle, nebo v několika obdobích, na území České republiky.

2.3.2.3 Poskytování reprografických služeb

Právo na zaplacení dodatkové odměny vzniká samotným zhotovením tiskové rozmnoženiny díla provozovatelem rozmnožovací služby za úplatu pro osobní potřebu či vlastní vnitřní potřebu objednatele. Před novelou z roku 2006 autorský zákon stanovil, že výše dodatkové odměny závisí na počtu zhotovených tiskových rozmnoženin, což vyvolávalo značné problémy ohledně určení poměru mezi uvedenými druhy rozmnoženin v konkrétním případě.

Nyní závisí výše autorské odměny výslovně pouze na počtu rozmnoženin děl chráněných autorským zákonem, u kterých neuplynula doba trvání majetkových autorských práv. I když by bylo logické stanovit placení odměny v těchto případech přímo osobám, které si rozmnoženinu pořizují, je s ohledem na nekontrolovatelnost povinnou osobou ten, kdo má na rozmnožování děl ekonomický prospěch.¹²⁵ Pro výpočet autorské odměny stanoví autorský zákon nevyvratitelnou právní domněnku počtu zhotovených tiskových rozmnoženin a to s ohledem na umístění přístroje. V prostorách knihoven, muzeí, školských a

¹²⁴ srov. rozhodnutí ve věci C-467/08 ze dne 11. května 2010 Sociedad General de Autores y Editores (SGAE) prot PADAWAN S. L.

¹²⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5, s. 37

vzdělávacích zařízení činí autorská odměna 70 % z celkového počtu tiskových rozmnoženin zhotovených poskytovatelem rozmnožovacích služeb za úplatu. Dále v prostotách archivů, státních úřadu a v prostorách jiných poskytovatelů rozmnožovacích služeb činí autorská odměna 20 % z celkového počtu tiskových rozmnoženin zhotovených poskytovatelem rozmnožovacích služeb za úplatu. Výše autorské odměny je stanovena pevnou sazbou a to 0,20 Kč za černobílou stránku a 0,40 Kč za barevnou stránku.

2.3.2.4 Výběr autorských odměn

K vybírání autorských odměn v souvislosti s rozmnožováním děl pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu je oprávněn kolektivní správce OSA.

Pokud jde o právo na odměnu za zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu v podobě tiskové rozmnoženiny, tak je k vybírání odměn oprávněna kolektivní správce Dilia.

Pokud jde o výkonné umělce, výrobce zvukových a zvukově obrazových záznamů, je k vybírání autorských odměn oprávněn INTERGRAM.

Jako podnět ke změně stávajícího systému správy majetkových autorských práv autorka diplomové práce vnímá rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ze dne 29. 11. 2011, sp.zn. II. ÚS 1658/11, které je prvním rozhodnutím svého druhu, které polemizuje s faktem, že udělení monopolu ke kolektivní správě by mohlo odporovat principům práva EU. Dle názoru soudců Ústavního soudu není zákonné stanovení monopolu k inkasování autorských odměn běžné a Česká republika byla na nesoulad ze strany Evropské komise již upozorněna. Vzhledem ke stanovisku Ústavního soudu je pravděpodobné, že dotčený soud podá k Evropskému soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se upřesnění role kolektivní správy majetkových autorských práv. Doposud se tak nestalo, i když podání předběžné otázky bylo ze strany několika soudů, na základě rozhodnutí Ústavního soudu, předesláno. Ústavní soud v tomto svém rozhodnutí došel i ke dvěma podstatným dílčím závěrům. Prvním překvapivým závěrem je fakt, že Ústavní soud tuto konkrétní věc i přes bagatelnost sporu řešil. Jednalo se o případ, kdy kolektivní správce žaloval uživatele o zaplacení bezdůvodného obohacení nedosahujícího částky 10.000,- Kč. Zároveň autorka práce považuje za přínosné z rozhodnutí vyzdvihnout druhý relevantní aspekt vztahující se na případy, kdy soud poslední instance nepoloží předběžnou otázku SDEU při splnění podmínek

k jejímu podání. Z hlediska Ústavního soudu jde o porušení práva na spravedlivý proces, konkrétně práva na spravedlivého soudce.

Je velice těžké usuzovat, jakým způsobem bude mít evropská judikatura vliv na správu majetkových autorských práv a jestli si kolektivní správci v blízké budoucnosti udrží své monopolní postavení, které je velmi často předmětem kritiky.

2.3.2.5 Výjimky z práva na autorskou odměnu

Autorský zákon stanoví případy, kdy nevzniká právo na zaplacení dodatkové autorské odměny. Jedná se o případy nakládání s přístroji k zhotovování rozmnoženin záznamů děl, přístroji k zhotovování tiskových rozmnoženin děl a nenahranými nosiči záznamů děl, kdy dochází k vývozu za účelem dalšího prodeje, k odeslání za účelem dalšího prodeje nebo k užití k rozmnožování děl na základě licenčních smluv osobami při jejich vlastním podnikání.

2.3.2.6 Právo na odměnu ve smyslu mezinárodního a komunitárního práva

Právo na autorskou odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní nebo vlastní vnitřní potřebu není na mezinárodní úrovni upraveno. Čl. 9 odst. RÚB ve znění její stockholmské revize stanoví, že členské státy mohou dovolit rozmnožování děl v určitých zvláštních případech, pokud takové rozmnožování nenarušuje normální využívání díla a nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora. Právo na dodatkovou odměnu je považováno za jednu z forem záruky, že rozmnožování děl pro osobní či vlastní vnitřní potřebu nezpůsobuje autorům neospravedlnitelnou újmu.

Komunitární úprava taktéž neobsahuje právo na dodatkovou autorskou odměnu ani nestanoví členským státům povinnost, aby toto právo vlastním zákonodárstvím zavedli. Směrnice 2001/29/ES ve svém čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) podmiňuje možnost zavedení výjimky pro rozmnožování díla pro osobní či vlastní vnitřní potřebu tím, že majitelé práv obdrží přiměřenou náhradu, s tím, že právo na dodatkovou odměnu je nejtypičtější formou této náhrady a je uplatňováno většinou členských zemí EU.¹²⁶

¹²⁶ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 307-308

2.4 Trvání majetkových autorských práv

V předchozím autorském zákoně bylo autorské právo koncipováno jako nedílný monistický celek, ve kterém jak osobnostní práva, tak majetková práva tvořila jednotu a zanikala ve stejném okamžiku. V nynější koncepci osobnostní práva zanikají smrtí autora a po smrti trvají pouze autorská práva majetková, která jsou předmětem dědictví a přecházejí na právní nástupce.

2.4.1 Obecná doba trvání majetkových autorských práv

Z hlediska obecné doby trvání rozlišujeme zákonem omezenou dobu osobnostních autorských práv a majetkových autorských práv a zákonem neomezenou dobu trvání posmrtné ochrany některých osobnostních prvků tvorby.¹²⁷

Ustanovení odst. 1 § 27 AutZ stanoví, že obecná doba majetkových autorských práv trvá po dobu života autora a dále 70 let po jeho smrti (post mortem auctoris). Je zapotřebí odlišovat dobu trvání majetkových autorských práv absolutní právní povahy a dobu trvání majetkových nároků vyplývajících z práva autorského, které podléhají obecnému režimu promlčení podle § 100 a násl. ObčZ, neboť je zapotřebí je vykonat v době stanovené občanským zákoníkem. Pro počítání obecné doby trvání majetkových práv je nerozhodné, kdy a zda vůbec bylo dílo zveřejněno.

V souladu s komunitárním právem¹²⁸ autorský zákon prodloužil dobu trvání majetkových autorských práv z 50 let na 70 let po smrti autora. Jedním z důvodů pro prodloužení doby ochrany v komunitárním právu bylo prodloužení průměrného věku dožití v členských státech ES. Sledovalo se tak zachování principu vyplývajícího z RÚB, ve které se stanoví, že autorská práva mají trvat i po dobu života prvních dvou generací potomků autora. Dle přechodného ustanovení § 106 odst. 3 AutZ prodloužení doby trvání autorských práv platí i pro díla vytvořená před účinností současného autorského zákona a taktéž se zavedl institut obnovy doby trvání majetkových autorských práv v případě děl,

¹²⁷ PECHA, Richard. K institutu „obnovy trvání autorských a majetkových práv“ dle § 106 odst. 3 autorského zákona. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 11, s. 558

¹²⁸ čl. 1 odst. 1 směrnice 2006/116/ES EP a Rady ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících atd.

u kterých doba trvání již uplynula, nicméně podle současného autorského zákona by ještě trvala.

Pokud hovoříme o lhůtách k počítání času v případě trvání majetkových práv, tak je nutné upozornit na odchylku od obecného počítání času. V souladu s mezinárodní a komunitárním právem se dnem rozhodujícím pro počátek lhůty považuje první den kalendářního roku po rozhodném roce, což je obecně výhodně pro ochranu díla. Rozhodnými událostmi pro počítání doby trvání majetkových autorských práv je smrt autora, zveřejnění díla a vytvoření díla.

Zákon specifikuje jednotlivé druhy děl, u kterých stanoví obecnou dobu trvání majetkových autorských práv. Jednotlivě zmiňuje díla souborná a spoluautorská, dále díla anonymní a pseudonymní, díla kolektivní a díla audiovizuální, kterým je věnována následující podkapitola.

2.4.2 Díla audiovizuální

Doba trvání majetkových autorských práv k dílu audiovizuálnímu se zařazována mezi tzv. zvláštní doby.

Doba trvání majetkových autorských práv k audiovizuálnímu dílu činí 70 let od smrti poslední z přeživších osob, kterými jsou režisér, autor scénáře, autor dialogů a skladatel hudby zvlášť vytvořené pro užití v audiovizuálním díle. K této úpravě došlo vlivem komunitárního práva.¹²⁹

Dle současného autorského zákona je za autora díla audiovizuálního jako tvůrčího celku považován pouze režisér díla. Ostatní uvedené osoby bývají zpravidla autory děl audiovizuálně užitých (zejména děl literárních a hudebních), nikoli však díla audiovizuálního. Jedná se tedy o transpozici čl. 2 odst. 2 cit. Směrnice 2006/116/ES, který neumožňuje členským státům odchylku. Úprava jednotlivých členských států ohledně určení osob považovaných za autory audiovizuálních děl je značně různorodá a uvedená směrnice je určitým kompromisním řešením v této oblasti.¹³⁰

¹²⁹ blíže čl. 2 cit. směrnice 2006/116/ES EP a Rady ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících atd.

¹³⁰ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 329-330

3 Licenční smlouva

3.1 Pojem licence v autorském právu

Autorskoprávní licence (z latinského „licere“) představuje klíčový právní institut relativizace výlučných majetkových práv. „Licenční vztah je typickým závazkovým právním vztahem v oblasti práva duševního vlastnictví. Licenční smlouvou se zakládá konstituované (odvozené) oprávnění, které povahově obstojí vedle existence samotného subjektivního výlučného autorského práva, jež se autorovi zachovává.“¹³¹ Poskytnutím licenčního oprávnění se autor sám omezuje ve výkonu zápočetního práva, který vyplývá z jeho výlučného majetkového autorského práva dílo užít, které mu však i nadále zůstává zachováno a je pouze sistováno ve prospěch nabyvatele licence, přičemž v případě zániku licence dochází ke konsolidaci v osobě autora.¹³²

Obsahem licence je právo nabyvatele dílo užít v rozsahu poskytnuté licence ve smyslu § 46 odst. 1 AutZ. Z hlediska vzniku autorskoprávní odpovědnosti tak licence představuje základní liberační důvod pro zproštění se odpovědnosti za porušení či ohrožení výlučného majetkového práva dílo užít, a to v rozsahu udělené licence. Vedle toho lze v současném zákonném pojetí licenci považovat za disponibilní majetek a předmět občanskoprávních vztahů.

Licence jako taková může být postoupena a může k ní být zřízeno právo podlicence, a to za podmínek stanovených v § 48 AutZ. K autorskoprávní licenci může být rovněž zřízeno i zástavní právo (srov. § 153 ObčZ), avšak pouze tehdy, pokud to připouští jednání mezi poskytovatelem a nabyvatelem licence. Dle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, je licence ocenitelná. Autorský zákon přiznává výhradnímu licenčnímu nabyvateli autonomní oprávnění domáhat se vůči třetím osobám, popř. i proti samotnému autorovi, přímo některých nároků z porušení či ohrožení autorského práva, a to v rozsahu a k ochraně poskytnuté výhradní licence, což vyplývá z § 41 AutZ.

Předmětem autorskoprávní licence je smluvní úprava vztahů vznikajících z vytvoření autorských děl a z jejich uplatnění ve společnosti. Licenční smlouvou

¹³¹ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 19

¹³² TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví I, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3, s. 99

dochází ke konkretizaci obecné zákonné úpravy vzhledem ke konkrétnímu případu. Povahu autorskoprávní smlouvy mají tedy nejen smlouvy o užití díla, které jsou nejběžnějším druhem těchto smluv, ale i smlouvy vznikající z vytvoření autorských děl, zejména pokud jde o výkon autorských práv k těmto dílům. Dle profesora Knapa můžeme autorskoprávní smlouvy rozdělit do tří hlavních skupin a to na smlouvy mezi různými subjekty autorského práva navzájem (spoluautoři, autoři děl zařazených do díla souborného), na smlouvy mezi subjekty autorského práva a organizacemi zprostředkujícími svolení k užití děl (Dilia, OSA) a na třetí a hlavní skupinu, do které řadíme smlouvy o užití díla, které se uzavírají mezi subjekty autorského práva a uživateli autorských děl. Každá smlouva o užití díla tedy pak představuje pro uživatele svolení, které pro něj zakládá oprávnění k užití díla. Toto oprávnění, vyplývající ze svolení subjektu autorského práva, je ve své podstatě licenci. Řada autorskoprávních smluv, zejména těch nejobvyklejších (např. smlouva nakladatelská), se však neomezuje jen na oprávnění díla užít, nýbrž stanoví pro nabyvatele kromě oprávnění současně i povinnost k užití díla. Z tohoto hlediska je nutno rozlišovat mezi smlouvami na užití díla smlouvy opravňující a zavazující (tzv. pravé autorskoprávní smlouvy o užití díla) a smlouvy jen opravňující (tzv. smlouvy licenční). Licence pak spočívá v poskytnutí určitého dílčího oprávnění v rámci práva toho, kdo licenci poskytuje. I když zpravidla u licence chybí povinnost užít dílo, nepatří nedostatek této povinnosti k pojmovým znakům licenční smlouvy.¹³³ Předmětem licence, dle dosavadní úpravy současného českého autorského práva a rovněž zahraničních evropských právních úprav, nemohou být ostatní majetková autorská práva ve smyslu § 24 a § 25 AutZ.

Licencovat nelze ani výlučná osobnostní práva, u nichž je, obdobně jako u stránek lidské osobnosti, povahově vyloučena jakákoli převoditelnost. Zásah do výlučných osobnostních autorských práv třetí osobou je možný pouze na základě souhlasu autora. Tento souhlas však nemá povahu licence, ale pouhého liberačního důvodu.¹³⁴

¹³³ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 175-177

¹³⁴ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 19-20

3.2 Autorskoprávní licence jako druh právního vztahu

Autorskoprávní licence je základní formou dispozice s autorskoprávním vlastnictvím. V případě autorskoprávních vztahů se rozlišuje mezi pojmem „autorskoprávní poměr“, jehož obsahem jsou absolutní autorská práva a pojmem „autorskoprávní vztah“, což je vztah relativních právních vztahů, kterými se relativizuje absolutní autorské právo.¹³⁵

Základním předpokladem autorskoprávního převodu je existence právní normy zejména v oblasti autorského práva, které vytváří normativní rámec licenčnímu závazkovému vztahu. Dle současné pozitivněprávní úpravy se jedná zejména o ustanovení § 46 a násl. AutZ upravující licenční smlouvu jako základní smluvní typ autorského práva. V této souvislosti je rovněž třeba upozornit na ustanovení § 11 odst. 4 AutZ a § 26 odst. 1 AutZ stanovící legální zákaz translativního převodu výlučných osobnostních autorských práv i výlučných majetkových autorských práv *inter vivos*. Pro bezesmluvní zákonné licence se pak použije § 29 AutZ a násl. Právní nauka autorského práva hovoří v případě licence o tzv. konstitutivním (nepravém) převodu autorského práva, a to oproti tzv. translativnímu převodu, který znamená zcizení práva. Absolutní právo k předmětu převodu v případě konstitutivního převodu zůstává převodci zachováno, nicméně vzniká mu povinnost zdržet se takových jednání, kterými by znemožňoval řádný výkon uživatelského oprávnění nabytého jinou osobou. Důsledkem konstitutivního převodu je i existence tzv. konsolidačního principu, který znamená, že absolutní právo dotčené konstitutivním převodem se opět konsoliduje do původní podoby, a to ve chvíli, kdy uživatelské oprávnění zanikne.¹³⁶

Všechna národní autorskoprávní zákonodárství uznávají určitou formu převodu majetkových autorských práv. V opačném případě by bylo fakticky znemožněno hospodářské zhodnocení autorských práv a rovněž práv s autorským právem souvisejících. Autorský zákon z roku 1965 teoreticky pojímal autorské právo jako osobně majetkové, které tvořilo jeden celek. V důsledku tohoto teoretického pojetí byl zákonný zákaz zcizení autorského práva *inter vivos*. Jednotlivá autorskoprávní oprávnění nebyla pojímána jako samostatná subjektivní práva, ale jako jednotné subjektivní autorské právo, u kterého se rozlišovala

¹³⁵ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 14

¹³⁶ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 9-12

povaha osobnostní a majetková. V platném autorském zákoně se projevuje inspirace původně francouzskou dualistickou koncepcí autorských práv osobnostních a autorských práv majetkových. České legální pojetí obsahu autorského práva ovšem nepřebírá dualistický koncept absolutně, ale spíše stojí na pomezí obou výše uvedených pojetí. Ve smyslu pojetí současného autorského zákona je možné majetková práva hodnotit jako zvláštní práva z výsledků duševní tvořivé činnosti, která si ovšem zachovávají osobně majetkovou povahu.¹³⁷

Dispozice s majetkovými autorskými právy je možná pouze na základě účelového konstitutivního převodu oprávnění dílo užít, tj. licence, která je součástí ve zbytku nepřevoditelného obsahu absolutního autorského práva. Licence je dle současného autorského práva jedinou zákonem dovolenou formou autorskoprávního převodu a to navíc pouze pro oblast majetkových autorských práv. Smluvní licenční právo je postaveno na zásadě dispozitivnosti právních norem. Někdy je tato smluvní volnost omezena a to v případech úpravy některých institutů, u kterých není možné, aby se strany dohodly jinak, tj. např. zákaz poskytnutí licence k užitím, která nejsou v době uzavření smlouvy ještě známa (§ 46 odst. 3 AutZ) nebo požadavek písemné formy u výhradní licenční smlouvy (§ 46 odst. 4 Aut Z). „Die Lizenrecht ist ebenso wie das Privatrecht auf dem Grundsatz der Formfreiheit begründet. Es ist private Interesse der Vertragsparteien und ihres freien Willens, welche Form sie ihrem Vertrag geben.“¹³⁸

O kategorické úpravě licencí můžeme hovořit v případě zákonných licencí, které jsou zásadně kogentní povahy. Tato úprava vyplývá se samotné povahy licencí, které představují zákonné omezení výlučného práva duševního vlastnictví ve veřejném zájmu a zároveň možnost bezplatného užívání cizího majetku a u kterých se uplatňuje princip numerus clausus.¹³⁹

¹³⁷ srov. LUBY, Štefan. *Autorské práva*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1962, s. 43 – „...v jeho celku rozoznávame tri základné druhy autorských subjektívnych práv: právo osobné, zmiešané a majetkové.“

¹³⁸ TELEČ, Ivo. Der Lizenzvertrag nach dem neuen tschechischen Urhebergesetz. *Wirtschaft und Recht in Osteuropa*. 2000, roč. 11, č. 1, s. 9

¹³⁹ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 13-18

3.3 Právní skutečnosti vzniku autorskoprávní licence

Při vzniku autorskoprávní licence se uplatňuje řada okolností, díky nimž je možné předmět licenčního práva, tj. licenční užití díla, dělit na různé způsoby užití. Současný autorský zákon rozlišuje užití se svolením autora a bez svolení autora. V prvním případě autor uděluje nabyvateli oprávnění užití díla tzv. autorskoprávní licenční smlouvou a jejími podtypy, tj. smlouvou nakladatelskou (§ 56 AutZ) a smlouvou podlicenční (§ 57 AutZ). Smluvní užití díla je zákonem jednoznačně upřednostňováno, což vyplývá se samotné povahy práva soukromého.

Pokud hovoříme o užití bez svolení autora, tak dále rozlišujeme jednotlivé právní důvody bezsmluvního užití děl. Do této skupiny řadíme i tzv. volná užití a to navzdory tomu, že se za užití díla vůbec nepovažují. Povahově jsou i volná užití zákonnými licencemi, neboť se jedná o zákonem bezsmluvně dovolená užití. Novela autorského zákona č. 216/2006 Sb. legislativně systematické členění na volná užití a bezúplatné licence v podstatě opouští.¹⁴⁰ Dalším způsobem užití je užití na základě bezúplatných zákonných licencí (§ 31 a násl.). Tato užití se za užití díla považují, jsou však zákonem dovolená. Již zmíněná novela autorského zákona z roku 2006 zavedla nový institut obdobný úplatné zákonné licenci¹⁴¹, a to pro půjčování knih a časopisů veřejnosti přístupnými knihovnami a dalšími subjekty, v jejichž prospěch se omezuje výlučné právo autora na půjčování dle § 16 AutZ. Tzv. knihovní licence není úplatná zákonná licence v pravém slova smyslu, neboť odměnu hradí autorům stát prostřednictvím Národní knihovny České republiky.¹⁴² Naproti tomu úplatná zákonná licence se v současné době uplatňuje v právu výkonných umělců a taktéž v právu výrobců zvukových záznamů (§ 72 a § 76 odst. 3 AutZ). Dále můžeme rozlišovat užití na základě tzv. nucené licence, při kterém vzniká právo na bezsmluvní užití rozhodnutím soudu nebo orgánu veřejné správy. Současný autorský zákon institut nucené licence nezná. Instituty bezsmluvních užití jsou významné pro celý obor

¹⁴⁰ srov. KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, s. 127- „...o volném užití autorských děl mluvíme v případech, kdy se nenahrazuje jen potřebné svolení autora k užití díla, nýbrž kdy je určitým způsobem možno jinak chráněného díla užit zcela volně, takže toto užití není vázáno ani na jiné podmínky. Zejména tedy v těchto případech (na rozdíl od tzv. zákonných licencí) není při užití třeba ani uvádět autora a dílo.“

¹⁴¹ srov. důvodová zpráva k zák. č. 216/2006 Sb., dále poslanecký tisk č. 1111/2006

¹⁴² srov. § 9 odst. 2 písm. f) zák. č. 257/2001 Sb., knihovní zákon.

práv k nehmotným statkům. Výše uvedenou novelou z roku 2006 bylo transponováno ustanovení čl. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti, ve kterém byl stanoven taxativní výčet možných výjimek a omezení práva autorského. Od bezúplatných zákonných licencí je třeba odlišovat tzv. zákonné quasilicence, které se od zákonných licencí liší zejména tím, že vznikly v soukromém zájmu vymezených osob. Omezení tohoto typu nevzniká ex lege, nýbrž je zapotřebí učinit zákonem předpokládaný právní úkon a to samotným autorem. Toto omezení je zásadně dispozitivní a autor je může smluvně vyloučit. Citovaná směrnice Evropského parlamentu a Rady rovněž rozlišuje mezi zákonnými licencemi a quasilicenčním omezením subjektivních autorských práv, přičemž na quasilicence se tato směrnice nevztahuje a tudíž členské státy nejsou povinny podřídit se taxativnímu výčtu, který je ve směrnici stanoven.¹⁴³

V souvislosti s právními skutečnostmi vzniku autorskoprávní licence považuje autorka diplomové práce za zajímavé upozornit na současnou praxi Krajského soudu v Praze ve věci posuzování okamžiku sjednání licenční smlouvy. Zmíněný soud má za to, že licenční smlouva se považuje za uzavřenou již samotným podpisem tzv. žádosti o užívání děl ze strany provozovatele. Podpis na následně zaslaném návrhu na uzavření licenční smlouvy o provozování děl, který je zasílán provozovateli na základě podepsané žádosti, již není z hlediska momentu uzavření licenční smlouvy podstatný. Soud prvního stupně tedy v konkrétním případě dovodil, že žalovaný neprovozoval autorská díla bez právního důvodu a že vyplněný formulář žádosti o svolení k užití hudebních děl nese všechny klíčové znaky licenční smlouvy, tedy dobu, po kterou mají být díla provozována, charakter těchto děl, smlouvenou cenu a strany smlouvy, poukázal i na to, že praxe v nedávné době byla u žalobce taková, že žádosti podepsané oběma stranami byly bez dalšího považovány za licenční smlouvy.¹⁴⁴ Odvolací soud ovšem toto stanovisko nesdílí a je toho názoru, že „k uzavření licenční smlouvy mezi účastníky nedošlo, neboť návrh ze strany žalovaného na její uzavření (s podklady k ní v žádosti na tiskopise vyplněnými) nebyl žalobcem přijat a žalovaný sám nečinil žádné další kroky k tomu, aby

¹⁴³ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 21-23

¹⁴⁴ rozsudek Krajského soudu v Praze, č.j. 36 C 162/2008 – 70, ze dne 19. června 2009

ke skutečnému uzavření navrhované smlouvy došlo. To co soud prvního stupně považoval za klíčové znaky licenční smlouvy, jsou ve skutečnosti jen údaje žalovaného, které byly předpokladem pro její uzavření v konkrétní podobě.¹⁴⁵

3.4 Náležitosti licenčních smluv

3.4.1 Formální náležitosti

Smluvní licenční právo je vybudováno na zásadě bezformálnosti právních úkonů. Licenční smlouva může být zásadně sjednána nejen písemně, ale i ústně nebo dokonce per facta concludentia. Bezformálností autorskoprávní licenční smlouvy ovšem není dotčena povinnost nabyvatele oprávnění obstarat si autorovo svolení k užití díla ve smyslu § 12 odst. 1 AutZ. Stát stanoví výjimky ze zásady bezformálnosti a to zejména z důvodu rozumného uspořádání právních vztahů a právní jistoty v autorskoprávních smluvních vztazích a rovněž z důvodu ochrany práv třetích osob.

Formálnost právního úkonu je konkrétně stanovena u výhradní licenční smlouvy (§ 47 AutZ), u které zákon stanoví prostou písemnou formu. Povinnost prosté písemné formy u výhradních licenčních smluv odpovídá rovněž zákonnému autonomnímu oprávnění výhradního licenčního nabyvatele k ochraně jeho výhradního oprávnění vůči třetím osobám. Tato výjimka má rovněž usnadnit prokázání aktivní věcné legitimace výhradního licencionáře v případě jeho právní obrany před neoprávněným zásahem do jeho výhradního oprávnění.¹⁴⁶

Písemná forma je předepsána rovněž pro licenční smlouvy hromadné a kolektivní (§ 100 AutZ). Důvod pro tuto výjimku stát zřejmě shledal v tom, že z kolektivních licenčních smluv vzniká licenční oprávnění přímo třetím osobám, členům nabyvatelské smluvní strany. U hromadných licenčních smluv pak tento důvod uplatnit nelze.

S dodržáním písemné formy licenční smlouvy autorský zákon spojuje vznik vyvratitelné zákonné domněnky u děl audiovizuálních a audiovizuálně užitých ve smyslu § 63 a § 64 AutZ. Povinnost uzavřít licenční smlouvu v písemné podobě vzniká taktéž v případě, pokud to vyžaduje již samotná dohoda účastníků,

¹⁴⁵ rozsudek Vrchního soudu v Praze, č.j. 3 Co 31/2010 – 96 ze dne 23. 11. 2010

¹⁴⁶ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví I, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3, s. 130-132

což vyplývá z § 40a ObčZ. Nedostatek dohodnuté formy je pak sankcionován relativní neplatností právního úkonu.¹⁴⁷

Naproti tomu nedostatek písemné formy u výhradních, kolektivních a hromadných licenčních smluv znamená absolutní právní neplatnost smlouvy, což vyplývá z § 40 odst. 1 ObčZ. Plnění z takové smlouvy se ovšem nepovažuje za bezdůvodné obohacení (§ 455 odst. 1 ObčZ). S ohledem na princip ochrany svobodné vůle smluvních stran nelze vyloučit, že pro nedostatek písemné formy licenční smlouvy sice nepůjde o tuto smlouvu, nýbrž bude možno tento kontrakt považovat za kontrakt jiný, tzv. atypický, protože vůle smlouvu sjednat byla projevena. Tuto konverzi smlouvy lze provést v případě, že tím nebude dotčena dobrá víra třetí osoby.¹⁴⁸

3.4.2 Obsahové náležitosti

3.4.2.1 Podstatné obsahové náležitosti

„Při výčtu podstatných částí smlouvy je třeba na prvním místě zmínit identifikaci stran, kterými je v tomto případě poskytovatel a nabyvatel.“¹⁴⁹ Obsahem pojmového závazku autora z licenční smlouvy je poskytnutí oprávnění užít dílo, tj. licence. Jedná se tedy o konstitutivní projev vůle, kterým autor uděluje jiné osobě uživatelské oprávnění k předmětu licence.

Obsahové náležitosti pro typovou licenční smlouvu stanoví autorský zákon obligatorně, což vyplývá z kogentní povahy § 46 odst. 1 AutZ. Nedostatek těchto náležitostí či nedostatek jedné z nich má za následek absolutní neplatnost licenční smlouvy. Pokud by ujednání ve smlouvě měla náležitosti jiného právního úkonu, není vyloučeno, že se jej nebude možno dovolávat.

Podstatnými obsahovými náležitostmi typové autorskoprávní licenční smlouvy je určení díla, projev vůle poskytnout oprávnění k užití díla a ujednání o odměně.¹⁵⁰ Současný autorský zákon stanoví, na rozdíl od předešlého

¹⁴⁷ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 32-33

¹⁴⁸ TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3, s. 130-132

¹⁴⁹ SLÁMA, Jirí. Licenční smlouva. *Bulletin advokacie*. roč. 2008, č. 12. s. 163

¹⁵⁰ odlišný doktrinální přístup zastává např. TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3,

autorského zákona, minimální rozsah nutných obsahových náležitostí licenční smlouvy. Dílo, které má být předmětem licenční smlouvy, musí být ve smlouvě náležitě určeno. Jedná se zpravidla o určení názvu díla, autora (spoluautorů), druhu díla, bližší určení obsahu a rozsahu díla a jeho vlastnosti. Taktéž je vhodné vyobrazení díla nebo jeho části prostřednictvím přílohy, která pak tvoří nedílnou součást licenční smlouvy. U děl vydaných či jinak zveřejněných by mělo být v licenční smlouvě uvedeno datum vydání či zveřejnění, standardizovaný identifikační údaj (např. číslo Mezinárodního standardního číslování knih, časopisů nebo hudebnin – ISBN, ISSN, ISMN atp.), údaj o evidenci díla v rejstříku vedeném kolektivním správcem, popř. v některém veřejnoprávním rejstříku.¹⁵¹

Licenční smlouvu je možné uzavřít i pro díla dosud nevytvořená, což nebylo výjimkou ani v minulých zákonných úpravách.¹⁵² Požadavek individualizace takového závazku může být pak naplněn např. uvedením o počtu děl, druhu děl, osnovou díla, časem vytvoření díla atp.¹⁵³

Předchozí zákonná úprava dovozovala uzavření typové licenční smlouvy i jako bezúplatné, což současný autorský zákon omezuje. Podstatnou náležitostí licenční smlouvy tedy v současné úpravě není úplata jako taková, ale pouze ujednání o úplatě či bezúplatnosti licence.

3.4.2.2 Pravidelné obsahové náležitosti

Mezi pravidelné obsahové náležitosti autorskoprávních licenčních smluv řadíme konkrétní způsob užití díla dle jeho zevních znaků, rozsah užití díla,

s. 132. V této publikaci se uvádí jako podstatná náležitost typové autorskoprávní licenční smlouvy např. stanovení způsobu užití licence či rozsahu užití, přičemž v publikaci TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 134 je zastáván názor, že pro vymezení podstatných obsahových náležitostí je nutno vycházet z kritéria neplatnosti právního úkonu, jako důsledku absence určitých náležitostí. Výše uvedené případy dle publikace P. Tůmy za podstatné náležitosti považovat nelze a to z důvodu, že jejich absence nevyvolává neplatnost smlouvy z důvodu uplatnění dispozitivních zákonných pravidel.

¹⁵¹ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 27-29

¹⁵² srov. zejm. § 16 zák. č. 197/1895 ř.z., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým

¹⁵³ srov. KNAP, Karel. *Autorské právo*. Praha: Orbis, 1960. Právnícké edice. Zákony, s. 146

pod který je možno podřadit jak územní rozsah licence, časový rozsah licence, tak i množstevní rozsah licence a nakonec věcný rozsah licence. Dále jsou pravidelnými obsahovými náležitostmi čas užití díla a součinnost autora ve smyslu závazku autora předat nabyvateli “vyjádření díla ve znění tzv. poslední ruky, tj. řádně.”¹⁵⁴ Pokud jde o licenční smlouvy, u nichž nebyla povinnost součinnosti autora sjednána, nicméně rovněž nebyla vyloučena povinnost nabyvatele dílo v rozsahu licence užít, nastává v případě neposkytnutí nezbytné součinnosti autora prodlení na straně autora jako věřitele ve smyslu § 522 ObčZ. Okamžik odevzdání díla je rozhodným okamžikem pro určení doby trvání poskytnuté licence ve smyslu § 50 odst. písm. b) AutZ. Dalším z pravidelných obsahových náležitostí je ujednání o výhradnosti licence (§ 47 AutZ), právo sublicence či souhlas s postoupením licence (§ 48 AutZ) a dále ujednání o lhůtě, způsobu a místu platby licenční odměny.¹⁵⁵

3.4.2.3 Vedlejší obsahové náležitosti

Tento druh obsahových náležitostí se považuje svým způsobem za vedlejší součást licenční smlouvy. Těmito částmi jsou např. ujednání o způsobu určení autorství, zajištění závazku poskytnout licenční odměnu, ujednání i způsobech ukončení smlouvy, podmínky účinnosti smlouvy, smluvní zajištění povinnosti výhradního licenčního nabyvatele k výkonu efektivní ochrany autorského práva vůči třetím osobám, opce apod.¹⁵⁶

3.5 Licenční odměna

3.5.1 Právní povaha licenční odměny

Právo na autorskou odměnu za užití díla v současné zákonné úpravě není absolutním majetkovým právem ani nedílnou součástí obsahu absolutního

¹⁵⁴ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 31

¹⁵⁵ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3, s. 134

¹⁵⁶ odlišný doktrinální přístup zastává TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3, s. 134. Autor této publikace do vedlejších obsahových náležitostí, (v tomto případě tzv. „nahodilých náležitostí“) řadí rozvazovací či odkládací podmínky (conditio) a dále příkaz (modus).

autorského práva. V otázce povahy práva na autorskou odměnu je možné se setkat s několika odlišnými názory. Podle nejstaršího názoru je každé imateriální dílo, jakým je dílo autorské, zbožím, které je předmětem obchodu stejně tak jako statky hmotné. Autorská odměna je v tomto případě kupní cenou za dílo. Dalším názorem je pojetí autorské odměny jako výsledku pracovního úsilí, který se projevil ve vytvoření autorského díla. Třetí názor shledává postatu autorské odměny v odměně za vykonanou práci, odměna je v tomto případě podobná mzdě. A konečně poslední, převládající, pojetí, které autorskou odměnu chápe jako odměnu za společenské užití díla.¹⁵⁷

Dřívější zákonná úprava z roku 1926 upřednostňovala v případě provozovacích honorářů zjišťování výše odměny z kolektivní smlouvy, ve kterých byly smluvní sazby obsaženy. Dále platila sazba stanovená tuzemskou ochrannou organizací autorů, byla čtvrtletně vyhlášována v tehdejším Úředním listu republiky Československé. Později byla přijata vyhláška č. 196/1954 Ú.l., o sazbách provozovacích honorářů za veřejné nedivadelní provozování hudebních děl, která platila v českém právu až do 1. 1. 1996. Téhož roku byl přijat zákon č. 37/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů. V současné době je tarifní smluvní praxe v zásadě volná a samotné právo na zaplacení odměny je nutno vnímat jako právo relativní povahy inter partes. V případě protiprávního užití díla vznikají autorovi pouze odpovědnostní nároky z deliktních či kvazideliktních právních vztahů jako je odpovědnost za škodu (právo na náhradu škody)¹⁵⁸ či bezdůvodné obohacení, nikoliv přímý nárok na zaplacení autorské odměny. V praxi bývá výše odměny sjednávána v hromadných či kolektivních licenčních smlouvách uzavíraných kolektivními správci, kteří jsou k výkonu kolektivní správy oprávněni. Určení výše odměny se děje na základě návrhů výše odměn dle sazebníků, které se jednotlivě vážou k předmětnému způsobu užití díla.¹⁵⁹ Pro názornost si autorka práce v Tabulce 3 dovoluje přiložit Sazebník R autorských odměn platný od 1. 1. 2012.

¹⁵⁷ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, 1967, s. 85

¹⁵⁸ KUX, Jan. Národním bohatstvím je hudba. *Právní rádce*. 1999, roč. 7, č. 9, s. 25-26

¹⁵⁹ TELEČ, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 506-515

Sazby autorských odměn za užití děl (mimo přístrojů na pokojích ubytovacích zařízení) - jednotlivé přístroje						
Jednotlivé druhy přístrojů	Měsíční autorská odměna v Kč dle místa produkce					
	Druh sazby autorských odměn	Sleva dle počtu obyvatel obce - města				
		0 % sleva nad 150 000 obyvatel	5 % sleva od 20000 do 150000	10 % sleva od 1001 do 20000	15 % sleva od 501 do 1000	20 % sleva do 500
Zvukový přístroj, popř. se dvěma reproduktory, tj. rádio, CD aj.	snížená	106	101	95	90	85
	základní	159	152	143	135	128
Zvukově obrazový přístroj (přehrávač záznamů), tj. DVD aj.	snížená	114	109	103	97	91
	základní	171	164	155	146	137
Zvukově obrazový přístroj (tj. TV) umožňující TV vysílání/*	snížená	259	246	233	220	207
	základní	389	369	350	330	311
Barco stěna	snížená	979	930	881	832	783
	základní	1469	1395	1322	1248	1175
Barco stěna umožňující TV vysílání/*	snížená	1958	1860	1763	1665	1567
	základní	2937	2790	2645	2498	2351
třetí a každý další reproduktor	snížená	26	25	24	22	21
	základní	39	38	36	33	32
první a každý další monitor	snížená	63	60	57	53	50
	základní	95	90	86	80	75
samostatné sluchátko	snížená	26	25	24	22	21
	základní	39	38	36	33	32

/*pokud zvukově obrazový přístroj umožňuje provozování TV vysílání, je v celkové autorské odměně zahrnuto i autorská odměna pro Dilia (podíl 35,11 %), OOA-S (podíl 17,55 %). Podíl OSA činí 47,34 %.

Tabulka 3: Sazby autorských odměn za užití děl - jednotlivé přístroje.

V judikátu Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. NS 4 Tz 124/2004, byl stanoven závěr ohledně pojetí autorské odměny ve smyslu nového autorského zákona, který opustil koncepci absolutního nároku na odměnu za každé, tj. i neoprávněné užití díla a namísto odměny za neoprávněné užití díla je ten, kdo neoprávněně nakládá s dílem povinen vydat bezdůvodné obohacení. V případě, kdy provozovatel ubytovacího zařízení, v němž jsou na pokojích dány veřejnosti k dispozici televizní a rozhlasové přístroje, nemá podepsanou s příslušným kolektivním správcem autorských práv licenční smlouvu, nelze mu klást za vinu neplacení autorských odměn, nýbrž získání bezdůvodného obohacení v odpovídající výši.

Absolutní právní povahu mají dle současné zákonné úpravy související majetková práva, tzv. náhradní autorské odměny, což je právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu. V tomto smyslu je třeba posuzovat i právo autorů na přiměřenou odměnu za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam vůči osobě, která získala oprávnění k pronájmu nosičů tohoto díla na základě sublicence od výrobce takového záznamu a taktéž odměna z tzv. veřejného půjčovatelství.

3.5.2 Forma licenční odměny

Licenční odměna může být sjednána pevnou částkou, např. dle počtu autorských archů. Dále je možné sjednat odměnu výnosovou, jejíž podstatou je např. procentuální podíl na hrubém obratu dosaženém z užití díla. Odměnu výnosovou lze pak kombinovat s odměnou volnou. Taktéž je přípustná výše odměny tzv. jen symbolické, s podmínkou, že musí být dohodnuta vážně. Obvyklá odměna je ovšem odměna peněžitá, s tím, že vyloučena není ani odměna naturální. Někdejší honorářové vyhlášky již neplatí.

Výše autorských odměn může, zejména v případech jejich stanovení kolektivními správci, vést k naplnění deliktu proti hospodářské soutěži. Otázka platnosti licenčních smluv uzavřených dle návrhů licenčních odměn v jednotlivých sazebnících kolektivního správce, může být, stejně jako u kteréhokoli soukromoprávního úkonu, přezkoumána soudem.¹⁶⁰

¹⁶⁰ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 46-48

3.6 Výhradní a nevýhradní licence

Výhradnost je vlastnost licence, která spočívá v omezení výlučného autorského práva poskytovatele licence co do možnosti užití díla jinými osobami i jím samým. Výhradnost či nevýhradnost licence je přitom projevem smluvní svobody stran. „Pro autora je proto důležité, aby v případě, že chce omezit licenci co do způsobu užití a do množství, místa a času, přesně stanovil podmínky takového omezení, v případě způsobů užití nejlépe taxativním výčtem způsobů užití nejlépe taxativním výčtem způsobů užití, k nimž poskytuje licenci.“¹⁶¹

3.6.1 Výhradní licence

Výhradní licence ve smyslu § 47 odst. 2 AutZ může být výlučná, kdy poskytovatel nesmí udělit shodnou licenci další osobě a omezená, při které platí totéž s výjimkou, že poskytovatel není povinen se sám zdržet výkonu práva dílo užít způsobem, ke kterému licenci udělil. V případě, že autor udělí výhradní licenci, ani sám nesmí dílo užít a to způsobem, který je v licenci stanoven. Toto omezení ovšem není absolutní a lze ho v rámci licenční smlouvy vyloučit. Výhradní licence musí být vždy sjednána v písemné formě, což vyplývá z § 46 odst. 4 AutZ.

3.6.2 Nevýhradní licence

Pojem nevýhradní licence vymezuje § 47 odst. 3. Poskytovatel licence může poskytnout shodnou licenci i třetí osobě, popř. dílo sám, v rozsahu licence užít. Nevýhradní jsou vždy licence poskytnuté kolektivnímu správci.

V ustanovení § 47 odst. 1 se můžeme setkat s právní domněnkou, že licence je nevýhradní, pokud ze smlouvy nevyplývá něco jiného. Výhradnost licence nemusí být výslovně sjednána, a pokud byla licence již udělena, nemůže ji autor udělit osobě další. V některých případech je dána přednost právu na informace, konkrétně na § 14a odst. 3 a 4 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění zákona č. 61/2006 Sb.)¹⁶²

¹⁶¹ VLČEK, Martin. Licenční smlouva a software. *Právní rádce*. 2002, roč. 10, č. 10, s. 10

¹⁶² CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5, s. 77-78

3.6.3 Střet licencí

Autorský zákon řeší střet obou výše uvedených licencí, a to v souladu se zásadou *nemo plus iuris*. Platí, že pozdější licence neobstojí vedle dřívější trvajících licence výhradní. Později poskytnutá licence je vedle předchozí licence absolutně neplatná. V případě, že výhradní licenční nabyvatel udělí souhlas s poskytnutím pozdější licence, nedochází bez dalšího k zániku výhradnosti licence předchozí.¹⁶³

3.7 Podlicence

Autorský zákon výslovně uznává možnost dispozice s poskytnutým licenčním oprávněním. Licence je, na rozdíl od samotných majetkových autorských práv, disponibilním předmětem soukromoprávních vztahů.

Autorský zákon stanoví výslovnou úprava pro dva hlavní způsoby dispozice s autorskoprávní licencí a to poskytnutí podlicence (sublicence) a postoupení licence. Vyloučena nejsou ani jiná nakládání s autorskoprávní licencí, pro které není zákonem stanovena zvláštní úprava. Pro účely této práce si autorka vybrala pro bližší seznámení problematiku podlicence.

Poskytnutí podlicence spočívá v konstitutivním projevu vůle, kterým nabyvatel licence uděluje podlicenčnímu nabyvateli uživatelské oprávnění k předmětu licence a to vždy maximálně v rozsahu licence poskytnuté samotným autorem. Nejedná se tedy o transktivní převod a smluvní strany původní licenční smlouvy se nemění.

„Předmětem podlicence tak může být například pouze oprávnění k vydání učebnice fyziky v původním jazyce českém, nikoli již oprávnění k jejímu překladu do anglického jazyka a k vydání takového překladu, ač licence sama obsahuje obojí oprávnění.“¹⁶⁴

Právní skutečnosti, na základě které vzniká podlicenčí vztah, je zásadně smlouva podlicenční, která je podtypem obecné typové autorskoprávní licenční smlouvy, o které bude řeč dále v textu diplomové práce.

¹⁶³ cit. TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4, s. 500

¹⁶⁴ TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3, s. 149

Souhlas autora je podmínkou k tomu, aby mohlo být s licenci nakládáno formou poskytnutí sublicence. Může se tak uskutečnit i prostřednictvím původní licenční smlouvy nebo až následně prostřednictvím smlouvy samostatné. Stejně tak jako v případě typové licenční smlouvy zde platí předpoklad úplatnosti.

Poskytnutí podlicence bez svolení autora je absolutně neplatný právní úkon, jelikož sám o sobě odporuje zákonu.

Pro podlicenční smlouvu zákon nestanoví zvláštní formu a to ani pro případ, že se jedná o licenci výhradní. Taktéž není vyloučeno, aby autor ve smlouvě udělil souhlas s opakovaným poskytnutím další podlicence podlicenčním nabyvatelem ve prospěch třetích osob, takovou licenci pak označujeme jako podpodlicenci.

Podlicenční nabyvatel je dle odkazu v autorském zákoně povinen podlicenci využít.

3.8 Zánik licence

Pro smluvní autorskoprávní licenci platí oproti obecné úpravě důvodů zániku závazkových vztahů některá zvláštní pravidla. Doba trvání příslušných majetkových práv je vždy omezena na dobu určitou a to ve smyslu § 27 AutZ. Po uplynutí této doby se stává příslušný nehmotný statek z hlediska příslušného práva volným.¹⁶⁵ Ohledně právního posouzení určitosti či neurčitosti doby trvání licenčních smluvních závazků nepanuje v soudní judikatuře jednoznačná shoda a často byla pro tuto problematiku inspirativní rozhodnutí týkající se nájemní smlouvy, jelikož povaha těchto smluv je obdobná smlouvě licenční. Novější judikatura se přiklání k možnosti sjednat nájem na dobu určitou a to prostřednictvím odkazu na okamžik, u kterého se v době podpisu smlouvy neví, kdy nastane, je však zřejmé, kdy nastane.¹⁶⁶

3.8.1 Výpověď licenční smlouvy

Autorský zákon ustanovení o výpovědi licenční smlouvy výslovně neuvádí. Upřednostněna je tedy dohoda stran, pokud k ní došlo. V rámci této dohody lze postihnout právo jednostranné výpovědi, jednotlivé výpovědní důvody a taktéž výpovědní lhůty. V případě licenčních smluv, jak již bylo řečeno výše, jde o smlouvy na dobu určitou, u nichž lze přepokládat, že doběhnou uplynutím

¹⁶⁵ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3, s. 152

¹⁶⁶ srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp.zn. 28 Cdo 2204/2005 ze dne 6. října 2005

určité doby a obecné ustanovení o výpovědi dle § 585 ObčZ tak nelze použít. V rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 39 ObčZ by byla smlouva, která by byla sjednána na celou zákonnou dobu trvání majetkových práv bez práva výpovědi. Stejně tak by bylo možné legálně odstoupit od smlouvy, pokud by byla uzavřena za tísně a nápadně nevýhodných podmínek.

3.8.2 Zánik licence v souvislosti s právním nástupnictvím

Zvláštní způsob zániku právního vztahu je stanoven v § 55 AutZ. Tímto zvláštním případem je smrt fyzické osoby a zánik právnické osoby. Přešlé znění zákona stanovilo pro oba druhy právních skutečností rozdílné právní následky. Novelizace autorského zákona z roku 2006 č. 216/2006 Sb., právní úpravu pro obě tyto právní skutečnosti sjednotila.

„Autorský zákon pro případ smrti fyzické osoby či zániku právnické osoby v postavení nabyvatele licence vychází z majetkové podstaty autorskoprávní licence, která je již svou povahou převoditelná *mortis causa*.“¹⁶⁷ V případě smrti fyzické osoby se práva a povinnosti z licenční smlouvy stávají součástí zůstavitelovy pozůstalosti a předmětem dědictví. Smrtí autora licenční smlouva zásadně nezaniká, pouze v případě, že plnění bylo omezeno pouze na osobu poskytovatele licence, např. licenční smlouva k dílu dosud nevytvořenému.

V případě zániku právnické osoby přechází licence na právního nástupce. Tato možnost přichází v úvahu jen tehdy, když je právnická osoba zrušena bez likvidace. Další z možností je rovněž prodej podniku zrušené právnické osoby nebo případný právní úkon likvidátora směřujícího k likvidaci právnické osoby na základě rozdělení likvidačního zůstatku, avšak vždy za dodržení podmínek § 48 odst. 2 AutZ. Samotný přechod práv a povinností může licenční smlouva sama vyloučit. Autorský zákon umožňuje dva zvláštní případy možnosti odstoupení poskytovatele licence od autorskoprávní licenční smlouvy, a to pro nečinnost nabyvatele a pro změnu přesvědčení autora. Oproti obecné se občanskoprávní úprava se odstoupení od smlouvy liší v tom smyslu, že licenční smlouva zaniká nikoli od počátku, nýbrž až okamžikem doručení odstoupení nabyvatele licence.¹⁶⁸

¹⁶⁷ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 58

¹⁶⁸ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-573-5, s. 57-58

Závěr

Téma mé diplomové práce jsem pojala jako zhodnocení současného stavu majetkové autorskoprávní problematiky s přihlédnutím k předchozím zákonným úpravám a zároveň k současné úpravě nadnárodní, tj. komunitární. Autorskoprávní problematika se mi jeví velice blízkou a domnívám se, že postupem času bude v mém profesním zaměření ještě více nabývat na významu. Majetková práva autorská jsou práva, díky nimž je možné finančně ohodnotit autory za jejich tvůrčí činnost, a zároveň jsou tato práva určitou pojistkou autorů, které brání svévolnému nakládání s autorskými díly. Není sporu, že zpřístupňování díla veřejnosti je v zájmu samotných autorů a finanční ohodnocení, které se autorům dostává, může být v některých případech vnímáno jako motivace k jejich další tvůrčí činnosti.

Cílem této práce bylo zanalyzovat autorskoprávní problematiku týkající se majetkových práv autorských a licenční smlouvy, dát možnost nahlédnout do aktuální, dosud nepublikované, rozhodovací praxe soudů a nastínit vývoj, kterým by autorskoprávní praxe mohla dále směřovat.

V průběhu zkoumání autorskoprávní problematiky jsem došla k názoru, že uplatnění díla je těžištěm úprav autorskoprávních vztahů. Ačkoliv platná právní úprava vychází důsledně z koncepce nepřevoditelnosti autorského práva, existuje zde výjimka, kterou je oprávnění dílo užít. Z odborných článků a dalších citovaných publikací je zřejmé, že autorská práva nespočívala nikdy jen v zajištění zájmů autorů, normy autorského práva sledovaly vždy též zajištění zájmů uživatelů autorských děl.

Při studiu použité literatury jsem zjistila, že historicky byla jako první zakotvena ochrana mechanického rozmnožování děl a neoprávněného veřejného provozování, až posléze došlo k úpravě nakladatelské smlouvy a dalších typů autorských smluv.

Od počátku existence autorskoprávní úpravy byl předmětem zkoumání vztah autorských práv k osobě autora, nicméně k rozlišení autorských práv majetkových a osobnostních došlo až s přijetím současného autorského zákona. Platná právní úprava vytvořila pro oblast právní regulace autorského práva ve vztahu ke sjednocené Evropě v zásadě kompatibilní právní předpis. Od přijetí nového autorského zákona z roku 2000 bylo přijato deset novelizací, na základě nichž byla v konkrétních případech vyvozena rozsáhlá a relevantní judikatura.

Z jednotlivých podkladů k diplomové práci jsem vyvodila, že v mnoha případech dochází k mísení různých způsobů užití díla, což se následně projevuje i v obsahu licenčních smluv a taktéž v rozsahu nabyté licence. Současný autorský zákon podává demonstrativní výčet způsobů užití díla, jejichž specifika jsou vymezena v jednotlivých kapitolách diplomové práce.

Podstatné se mi jeví zjištění, že autorský zákon jako první z autorskoprávních předpisů na našem území obsahuje legální definice jednotlivých způsobů užití děl, což je jistě důležitou skutečností pro zajištění právní jistoty v autorskoprávních vztazích a ulehčuje to situaci při tvorbě a výkladu právních úkonů, na základě kterých dochází k dispozici s autorskými právy.

V průběhu psaní této diplomové práce jsem se pokoušela vystihnout a popsat principy týkající se majetkoprávních autorských vztahů, zhodnotit současnou platnou úpravu a zároveň je v této závěrečné části mým úmyslem předestřít budoucí vývoj v této, velice zajímavé, tvůrčí oblasti.

V průběhu psaní celé práce jsem se snažila o nastínění problematiky majetkových autorských práv, tak, jak jej vnímá současná právní úprava a judikatura. V poslední části této práce bych si dovolila akcentovat, dle mého názoru, stěžejní rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2011, které může mít v budoucnu vliv na správu majetkových autorských práv a v jednotlivých, v budoucnu projednávaných, případech bude vždy nutno přihlídnout k unijní dimenzi. „Ústavní soud v tomto případě považoval porušení ústavně zaručených práv za natolik významné vybočení z pravidel ústavnosti, dotýkající se možného systémového problému národního práva, že ačkoliv šlo ve svém základu o bagatelní spor, vyhověl návrhu stěžovatele a přistoupil ke kasaci napadeného rozhodnutí.“¹⁶⁹

Dle unijní autorskoprávní úpravy je možné si z pozice provozovatele zvolit ekonomicky výhodnějšího kolektivního správce z jiného členského státu, což by znamenalo průlom v dosavadním pojetí tuzemské kolektivní správy.

¹⁶⁹ rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2011, sp.zn. II. ÚS 1658/11

Resumé

I approached the theme of my thesis as evaluation of the existing status of proprietary copyrights, taking into account the former legal provisions and, at the same time, the existing supranational, i.e. Community provisions. Copyright issues are a subject which appeals to me and I believe that it will gain even more importance in my professional career over time. Proprietary copyrights make it possible to provide authors with financial recognition for their creative activities and, at the same time, serve as a certain safeguard for authors, preventing arbitrary disposal of copyright works. There is no doubt that making works accessible to the public is in the interest of authors themselves and the financial recognition they receive may in some cases be seen as a motivation for further creative work.

The objective of my thesis was to analyse copyright aspects in relation to proprietary copyrights and licence agreements and to provide an insight into the existing, still unpublished, decision-making practice of courts and outline the possible development of copyright practice in the future.

While examining copyright issues, I reached the conclusion that exploitation of a work is the central element of the legal provisions regulating copyright relationships. Although the applicable legal regulations are consistently based on the concept of non-transferability of copyright, the authorisation to exploit a work is an exception. It is clear from the professional articles and other publications referred to in the thesis that copyright has never meant just safeguarding the interests of authors; copyright rules have always also aimed at safeguarding the interests of the users of copyright works.

In studying the references, I learned that, historically, protection of mechanical reproduction of works and the aspect unauthorised public performance were first to be regulated, while the publishing contract and other types of copyright agreements were stipulated only at a later date.

The relationship of copyright to the author has been examined since the very beginning of existence of the legal regulation of copyright; nevertheless, proprietary and personal rights began to be distinguished only when the current Copyright Act was adopted. In the area of the legal regulation of copyright, the applicable legislation has created legal provisions that are essentially compatible with the legislation of the united Europe. Since the adoption of the new

Copyright Act in 2000, ten amendments have been passed, which serve as a basis for extensive and relevant case-law.

From the documents that I used as a basis for my thesis, I inferred that different manners of exploitation of a work are often combined, which is subsequently reflected in the contents of licence agreements and the scope of the acquired licence. The existing Copyright Act provides a non-exhaustive list of the manners of exploitation of a work; their specific features are defined in the individual chapters of the thesis.

I consider it important that the Copyright Act is the first copyright regulation in the territory of this country which contains legal definitions of the individual manners of exploitation of works; indeed, this fact seems essential for ensuring legal certainty in copyright relationships and facilitates the formation and interpretation of the legal acts that result in the disposal of copyright.

In writing this thesis, I attempted to identify and describe the principles related to copyright relationships, evaluate the existing legal regulations and, in the final part, I intended to estimate the future development in this very attractive and creative area.

Throughout the work, I attempted to outline the issue of proprietary copyrights from the perspective of the existing legislation and case-law.

In the last part of the work, I accentuate what I consider to be a landmark decision of the Constitutional Court, , i.e. the decision of 29 November 2011, which may have effect on the future administration of copyright; from now on, it will be necessary to take account of the EU dimension in individual cases examined. “In this case, the Constitutional Court considered the infringement on the rights guaranteed by the Constitution to be such a fundamental deviation from the rules of constitutionality, suggesting a possible systemic problem in national laws, that it satisfied the complainant’s claim despite the fact that the dispute was essentially negligible, and opted to quash the contested decision.”¹⁷⁰

Under the EU legislation on copyright, the operator may choose an economically more favourable collective administrator from some other Member State, which would be a breakthrough in the existing approach to collective administration in the Czech Republic.

¹⁷⁰ decision of the Constitutional Court of 29 November 2011, File No. II. ÚS 1658/11

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled sazeb autorských odměn dle Sazebníku U.....	68
Tabulka 2: Autorská odměna za opětovný prodej originálu.	73
Tabulka 3: Sazby autorských odměn za užití děl - jednotlivé přístroje.	93

Použité zkratky

Právní předpisy

AutZ	zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
LPS	Listina základních práv a svobod
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb, trestní zákon

Mezinárodní úmluvy

RÚB	Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. 9. 1886, doplněná v Paříži dne 4. 4. 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. 11. 1908, doplněná v Bernu dne 20. 3. 1914 a revidovaná v Římě dne 2. 6. 1928, v Bruselu dne 26. 6. 1948, ve Stockholmu dne 14. 7. 1967 a v Paříži dne 24. 7. 1971 (viz vyhl. č. 133/1980 Sb.), ve znění změny ze dne 28. 9. 1979 (viz vyhláška č. 19/1985 Sb.)
Římská úmluva	Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací ze dne 26. 10. 1961 (vyhl. č. 192/1964 Sb., ve znění opravy č. 157/1965 Sb.)
TRIPS	Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, angl. zkratka pro dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která je jednou z příl. Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) – viz sděl. č. 191/1995 Sb., (někdy uváděno jako zkratka TRIPs)
VÚAP	Všeobecná úmluva o autorském právu revidovaná v Paříži dne 24. 7. 1971 (viz vyhl. č. 134/1980 Sb.)
WCT	Smlouva o Světové organizaci duševního vlastnictví o právu autorském Ženeva 1996 ze dne 20. 12. 1996 (viz sděl. č. 33/2002 Sb. m. s.)

WPPT Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech Ženeva 1996 ze dne 20. 12. 1996 (viz sděl. č. 48/2002 Sb. m. s.)

Soudní orgány

ESD Evropský soudní dvůr
KS Krajský soud
MS Městský soud
SDEU Soudní dvůr EU
VS Vrchní soud v Praze nebo v Olomouci
ÚS Ústavní soud

Další použité zkratky

ACTA Anti-Counterfeiting Trade Agreement – Obchodní dohoda proti padělatelství
Dilia Dilia - divadelní, literární, audiovizuální agentura, o.s.
DZ důvodová zpráva
ES Evropská společenství
EU Evropská unie
IFPI Mezinárodní federace fonografického průmyslu
INTERGRAM Nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, o.s.
OSA Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s.
Ř. z. Říšský zákoník
Sb. m. s. Sbírka mezinárodních smluv České republiky
Sb. Sbírka zákonů České republiky, dříve Sbírka zákonů, též pod zkratkou Sb. z. a n., jako Sbírka zákonů a nařízení Republiky Československé
Ú. l. Úřední list republiky Československé
Úř. věst. Úřední věstník Evropských společenství
WIPO World Intellectual Property Organisation (Světová organizace duševního vlastnictví)

Použitá literatura

Knihy/Monografie:

- [1] BRAGA, Carlos A. Primo, Carsten FINK a Claudia Paz SEPULVEDA. *Intellectual Property Rights and Economic Development*. 1st. print. Washington: THE WORLD BANK, 2000. ISBN 0-8213-4708-X
- [2] ČERMÁKOVÁ - VLČKOVÁ, Adéla a Vladimír SMEJKAL. *Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-744-7
- [3] HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- [4] CHALOUPKOVÁ, Helena a Petr HOLÝ. *Autorský zákon: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7179-586-5
- [5] KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967
- [6] KNAP, Karel. *Práva k nemotným statkům*. 1. vyd. Praha: Codex, 1994. ISBN 80-90-1185-3-4.
- [7] KŘÍŽ, Jan. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha: Linde Praha a.s., 1999. ISBN 80-7201-190-1
- [8] LUBY, Štefan. *Autorské práva*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akademie vied, 1962
- [9] ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné 3*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-466-6
- [10] TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, Licenční smlouva*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3
- [11] TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 978-80-7179-608-4
- [12] TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179--573-5

Odborné časopisy:

- [13] CÍSAŘOVÁ, Zuzana. Vyčerpání práva v informační společnosti ve vztahu k autorským dílům. *EMP*. 2003, roč. 12, č. 1
- [14] DOBEŠ, Petr. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. *Právní rádce*. 2007, roč. 15, č. 4
- [15] KUX, Jan. Národním bohatstvím je hudba. *Právní rádce*. 1999, roč. 7, č. 9
- [16] MASOPUSTOVÁ, Hana. Autorský zákon na prahu tisíciletí. *Právní rádce*. 2000, roč. 8, č. 8
- [17] MIŠŮR, Petr. K procesu přípravy a projednávání ACTA. *Obchodněprávní revue*. 2002, č. 3
- [18] NESNÍDAL, Jiří. Autorská práva. *Ekonom*. 1994, roč. 38, č. 3
- [19] PECHA, Richard. K institutu „obnovy trvání autorských a majetkových práv“ dle § 106 odst. 3 autorského zákona. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 11
- [20] SLÁMA, Jiří. Licenční smlouva. *Bulletin advokacie*. roč. 2008, č. 12
- [21] TELEC, Ivo. Televizní přijímače na hotelových pokojích. *Právní rádce*. 2005, roč. 13, č. 7
- [22] TELEC, Ivo. Licenční smlouva podle českého autorského zákona. *Duševné vlastnictví*. 2001, roč. 5, č. 3
- [23] TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví?. *Právník: Časopis pro otázky státu a práva*. 1993, roč. 132, č. 10
- [24] TELEC, Ivo. Der Lizenzvertrag nach dem neuen tschechischen Urhebergesetz. *Wirtschaft und Recht in Osteuropa*. 2000, roč. 11, č. 1
- [25] TULÁČEK, Jan. Kopírování autorských děl literárních pro vlastní potřebu. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 11
- [26] TŮMA, Pavel. Harmonizační novela autorského zákona si nechala prostor pro další novelu. *Právní zpravodaj*. 2006, č. 8
- [27] TŮMA, Pavel. Určitě by se Lada zasmál. *Právní rádce*. 2002, č. 6
- [28] TULÁČEK, Jan. Kopírování autorských děl literárních pro vlastní potřebu. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 11
- [29] VLČEK, Martin. Licenční smlouva a software. *Právní rádce*. 2002, roč. 10, č. 10
- [30] Nejvyšší soud České republiky: K postupu soudu při zvažování, zda došlo k neoprávněnému zásahu do autorského práva. *Povaha a základní principy autorského práva. Právní rozhledy: časopis pro právní vědu a praxi*. Praha: C. H. Beck, 2007, roč. 15, č. 21, s. 797

Směrnice:

[31] směrnice EP a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004, o dodržování práv duševního vlastnictví

[32] nařízení EP a Rady ES 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I.)

[33] směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991, o právní ochraně počítačových programů

[34] směrnice EP a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících atd.

[35] směrnice EP a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006, o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským

[36] směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

[37] směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991, o právní ochraně počítačových programů.

[38] směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996, o právní ochraně databází

[39] směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000, o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu

[40] odůvodnění Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006, o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem

Rozhodnutí ESD a SDEU:

[41] rozhodnutí ESD ve věci C-337/96 Parfums Christian Dior SA and Parfums Christian Dior BV v. Evora BV

[42] rozhodnutí ESD ve věci C-78/70 ze dne 8. června 1971. Deutsche Grammophon Gesellschaft mbH proti Metro-SB-Großmärkte GmbH & Co. KG.

[43] rozhodnutí ESD ve věci C-200/1996 ze dne 28. dubna 1998. Metronome Musik GmbH v. Music Point Hokamp GmbH

- [44] rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 61/97 ze dne 4. října 1997, kterým se mění příloha II (Technické předpisy, normy, zkoušení a certifikace) Dohody o EHP
- [45] rozhodnutí Smíšeného výboru EHP č. 53/2005 ze dne 29. dubna 2005, kterým se mění Příloha II (Technické předpisy, normy, zkoušení a certifikace) Dohody o EHP
- [46] rozhodnutí SDEU C-306/05 ze dne 6. prosince 2006 ve věci SGAE v. RAFAEL HOTELESS SA
- [47] rozhodnutí SDEU ve věci C-467/08 ze dne 11. května 2010 Sociedad General de Autores y Editores (SGAE) prot PADAWAN S. L.
- [48] rozhodnutí T-198/98 Micro Leader Business v. Commission of the European Communities

Judikatura soudů v ČR:

- [49] platební rozkaz vydaný MS v Praze, č.j. 31 C 118/2011 – 25, ze dne 1. 11. 2011
- [50] rozsudek KS v Plzni, č.j. 19 C 98/2009 – 734, ze dne 11. 8. 2010
- [51] rozsudek KS v Českých Budějovicích, č.j. 11 C 13/2010 – 132, ze dne 8. 12. 2010
- [52] rozsudek KS v Brně, č.j. 23 C 244/2010 – 114, ze dne 21. 11. 2011
- [53] rozsudek KS v Praze, č.j. 36 C 115/2005-38, ze dne 26. února 2007
- [54] rozsudek KS v Ostravě, č.j. 23 C 220/2011 – 27, ze dne 19. 1. 2012
- [55] rozsudek KS v Praze, č.j. 36 C 162/2008 – 70, ze dne 19. června 2009
- [56] rozsudek VS v Praze č.j. 3 Co 34/2007-65, ze dne 19. února 2008
- [57] rozsudek VS v Praze, č.j. 3 Co 10/2000 – 21, ze dne 5. června 2000
- [58] rozsudek VS v Praze, č.j. 1 Co 8/2011 – 758, ze dne 18. 10. 2011
- [59] rozsudek VS v Praze, č.j. 1 Co 74/2011 – 170, ze dne 20. 12. 2011
- [60] rozsudek VS v Praze, č.j. 3 Co 31/2010 – 96, ze dne 23. 11. 2010
- [61] rozsudek NS, sp. zn. 30 Cdo 2758/2006, ze dne 14. 8. 2007
- [62] rozsudek NS, sp.zn. NS 4 Tz 124/2004
- [63] rozhodnutí ÚS ze dne 29. 11. 2011, sp.zn. II. ÚS 1658/11
- [64] rozhodnutí NS ČSR sp.zn. 3 Cz 84/79

Jiné právní předpisy:

- [65] zák. č. 197/1895 ř.z., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým
- [66] zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon ve znění pozdějších předpisů
- [67] důvodová zpráva k novele autorského zákona č. 216/2006 Sb.
- [68] zákon č. 519/1991 Sb., obchodní zákoník
- [69] zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- [70] zák. č. 257/2001 Sb., knihovní zákon.

Webové zdroje:

- [71] <http://www.ceskapozice.cz/domov/pravo-bezpecnost/ochranci-autorskych-prav-utoci-proti-ulozto>. MATĚJČEK, Petr. *Ochránci autorských práv útočí proti Ulož.to* [online]. 1. 2. 2012 [cit. 1. 2. 2012]
- [72] Anti-Counterfeiting Trade Agreement. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-03-11].
Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/AntiCounterfeiting_Trade_Agreement
- [73] FRANKLIN, Magnus. Hotels liable for music copyright, but not dentist, ECJ rules [online]. MLex, 15. 3. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: www.mlex.com